

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBOS IŠVADA
NEMOKUMO ADMINISTRATORIŲ ATRANKOS, PASKYRIMO IR JŲ VEIKLOS
PRIEŽIŪROS SRITYSE**

TURINYS

1. APIMTIS IR METODAI	2
2. ĮŽANGA	4
3. KORUPCIJOS RIZIKA NEMOKUMO ADMINISTRATORIŲ ATRANKOS IR PASKYRIMO ADMINISTRUOTI NEMOKUMO PROCESUS VEIKLOS SRITYSE	6
3.1. <i>Skiriant nemokumo administratorius praktiškai nevykdoma nemokumo administratorių šališkumo prevencija ir priežiūra, nepakankamai vykdoma atitikties nepriekaištingai reputacijai kontrolė</i>	6
3.2. <i>Nustatyti nemokumo administratoriaus atrankos ir paskyrimo apribojimai per siauri ir apima ne visus atvejus, dėl kurių nemokumo administratorius gali būti šališkas, priklausomas arba turėti privatorių interesų nemokumo procese</i>	20
3.3. <i>Teismai ir nemokumo administratoriai vėluoja pateikti duomenis apie paskirtą nemokumo administratorių ir nemokumo proceso pradžią ir pabaigą, nemokumo administratorių duomenų apie nemokumo procesus teikimo priežiūra nepakankamai veiksminga</i>	23
3.4. <i>Nepakankama pažeidimų dėl galimo JANA manipuliavimo atrankos rodikliais ir FANA galimai fiktyvių darbo santykių su JANA, galėjusių nulemti geresnius nemokumo administratorių atrankos rodiklius, priežiūra ir kontrolė</i>	27
4. KORUPCIJOS RIZIKA NEMOKUMO ADMINISTRATORIŲ VEIKLOS PRIEŽIŪROS SRITYJE	37
4.1. <i>Nemokumo administratorių veiklos planiniai patikrinimai planuojami ir nemokumo administratoriai tikrinimui pasirenkami objektyviai neįvertinus ir nepagrindžiant tikrinamų nemokumo procesų ar nemokumo administratorių veiklos rizikingumo</i>	38
4.2. <i>Atliekant nemokumo administratorių veiklos priežiūrą ne visada atliekamas visų pareiškėjų skunduose nurodytų aplinkybių patikrinimas ir įvertinimas, praktikoje nustačius pažeidimus, nemokumo administratoriams taikomos poveikio priemonės galimai per švelnios ir nepakankamai veiksmingos</i>	41
4.3. <i>AVNIS tvarkomi ir panaudojami ne visi nemokumo administratorių šališkumo ir suinteresuotumo nemokumo bylos baigtimi priežiūrai atlikti reikalingi administratorių duomenys</i> .	53
4.4. <i>Nereglamentuota ir nepakankamai veiksminga AVNT vykdoma NAR priežiūra, nepakankamas NAR ir AVNT bendradarbiavimas atliekant kompleksinę nemokumo administratorių priežiūrą</i>	57
5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)	63
6. PASIŪLYMAI	66
7. PRIEDAI	72

1. APIMTIS IR METODAI

Korupcijos rizikos analizės tikslas - antikorupciniu požiūriu įvertinti valstybės ar savivaldybės veiklos sritį ar procesą, apimančius vieno ar kelių viešojo sektoriaus subjektų veiklą, siekiant nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas darbuotojams ar kitiems asmenims padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir pateikti rekomendacinio pobūdžio pasiūlymus, skirtus nustatyti korupcijos rizikai sumažinti ir (ar) korupcijos rizikos veiksniams pašalinti, valstybės ar savivaldybės veiklos sričiai ar procesui, taip pat viešojo sektoriaus subjekto(-ų) veiklai skaidrinti¹.

Korupcijos rizikos analizės uždaviniai: 1) nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai pasireikšti; 2) išanalizavus praktinį procedūrų vykdymą, nustatyti teisės aktų įgyvendinimo problemas, susijusias su korupcija; 3) pasiūlyti korupcijos riziką ir (ar) jos veiksnius mažinančias priemones².

Objektas – Nemokumo administratorių (fiziniai asmenys (toliau – FANA) ir juridiniai asmenys (toliau – JANA)) atrankos, paskyrimo administruoti JA nemokumo procesą teismo tvarka, JA nemokumo procesą ne teismo tvarka, JA restruktūrizavimo procesą ir FA bankroto procesą (toliau bendrai – nemokumo procesai) ir nemokumo administratorių veiklos priežiūros veiksmai (veikla).

Subjektai – Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – AVNT) ir Nacionalinė teismų administracija (toliau – NTA).

Analizuojamas laikotarpis – 2020 m. sausio 1 d. – 2022 m. gruodžio 31 d.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir Analizės subjektų pateiktos informacijos, duomenų, dokumentų turinio analizė (analizuoti ir vertinti teisės aktai, dokumentai ir kiti informacijos šaltiniai nurodomi šios išvados 2 priede).

2. Teisės aktų reikalavimų analizuojamose srityse praktinio įgyvendinimo ir taikomos darbo praktikos analizė.

3. Interviu ir susirašinėjimo (tarnybiniu elektroniniu paštu almantas.gudonis@stt.lt ir kitomis elektroninio ryšio priemonėmis) su Analizės subjektų atsakingais asmenimis gautų duomenų analizė.

4. Viešai skelbiamos informacijos stebėjimas ir analizavimas (Analizės subjektų ir kitose interneto svetainėse, žiniasklaidoje ir kituose viešuose informacijos šaltiniuose pateikiama analizei aktuali informacija).

¹ Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2021 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 2-229 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2 punktas

² Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2021 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 2-229 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 3 punktas

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų, duomenų ir kitų šaltinių analize, įvertinus:

1. sociologinių tyrimų duomenys;
2. galimybė vienam darbuotojui priimti sprendimus dėl valstybės lėšų ir kito turto;
3. darbuotojų ir padalinių atstumas nuo centrinio padalinio;
4. darbuotojų savarankiškumas priimant sprendimus ir sprendimų priėmimo diskrecija (valstybės tarnautojo ar įstaigos teisė spręsti kokį nors klausimą savo nuožiūra);
5. darbuotojų ir padalinių priežiūros ir kontrolės lygis;
6. darbuotojų rotacijos lygis (ciklinė kaita);
7. atliekamos veiklos ir sudaromų sandorių dokumentavimo reikalavimai;
8. viešojo sektoriaus subjekto veiklos išorės ir (ar) vidaus audito informacija;
9. teisės aktų priėmimo ir vertinimo sistema;
10. STT turima, prieinama informacija, susijusi su valstybės ar savivaldybės veiklos sritimi ar procesu, kuriame atliekama korupcijos rizikos analizė. Šiuo atveju gali būti atliekama informacijos paieška ir peržiūra, vadovaujantis STT direktoriaus nustatyta tvarka;
11. kita informacija, kurios reikia korupcijos rizikos analizei atlikti.

Jeigu Analizės subjektai prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. IŽANGA

Fizinių asmenų (toliau – FA) ir juridinių asmenų (toliau – JA) bankrotas arba JA restruktūrizavimas siekiant išvengti bankroto, tai valstybės reguliuojami procesai, kurių vykdymas turi viešojo intereso požymių, o nemokumo administratoriai teikdami nemokumo administravimo paslaugas yra ne tik valstybės prižiūrimi ūkio subjektai, teikiantys viešąją paslaugą, tačiau taip pat ir valstybės tarnautojams prilyginti asmenys.

AVNT duomenimis, Lietuvoje 2022 m. lyginant su 2021 m. buvo pradėtos 1083 JA bankroto bylos teisme (2021 m. – 645 JA bankroto bylos teisme), 185 JA bankroto bylos ne teismo tvarka (2021 m. – 163 JA bankroto bylos ne teismo tvarka); pradėti 21 JA restruktūrizavimo procesai (2021 m. – 9 JA restruktūrizavimo procesai). Kinta ir nemokumo administratorių, teikiančių nemokumo administravimo paslaugas skaičius ir jų struktūra: 2022-12-31 teisę administruoti nemokumo procesus turėjo 314 FANA ir 317 JANA (2021-12-31 – 398 FANA ir 285 JANA). JANA skaičius per metus padidėjo 11,23 proc., o FANA sumažėjo 21,11 proc.

Šiuo metu Lietuvoje nemokumo administratorių nešališkumo, nepriklausomumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimų ir apribojimų nemokumo procese užtikrinimo sistema paremta tik sąžiningo nemokumo administratoriaus koncepcija, kuris prieš jo paskyrimą deklaruoja savo nešališkumą, nepriklausomumą ir nepriekaištingą reputaciją. Teisės aktai nemokumo administratorių, skiriamų administruoti nemokumo bylas deklaracijų duomenų tikrumą, nešališkumą ir nepriklausomumą nemokumo procese paveda kontroliuoti ne specializuotai tarnybai – AVNT, kuri turi teisę tvarkyti nemokumo administratorių registrą, turi visus teisinius pagrindus gauti ir valdyti visus tam reikalingus duomenis ir informaciją, todėl teismams galėtų pateikti jau iš anksto patikrintą nemokumo administratoriaus kandidatūrą, tačiau tiesiogiai teismams (nemokumo procesuose teismo tvarka) arba kreditorių susirinkimui (JA nemokumo bylose ne teismo tvarka), kurie *ex officio* duomenų apie nemokumo administratorių neturi, todėl faktiškai turi labai ribotas galimybes nustatyti nemokumo byloje skiriamo nemokumo administratoriaus šališkumą ar nepriekaištingos reputacijos praradimo aplinkybes. Tokioje nemokumo administratorių skyrimo sistemoje egzistuoja palankios sąlygos galimai šališkiems nemokumo administratoriams būti paskirtiems ir administruoti su jais susijusių asmenų nemokumo procesus ir dėl to kyla korupcijos rizika visame nemokumo procese.

Lietuvoje nuo 2020 m. sausio 1 d. nemokumo administratorių veiklos priežiūros įgaliojimai buvo padalinti dviem nemokumo administratorių priežiūros subjektams: AVNT ir Nemokumo administratorių rūmams (toliau – NAR), kurie bendrai veikdami privalo užtikrinti bendrą kompleksinę veiksmingą nemokumo administratorių veiklos priežiūrą valstybėje, tačiau bendra kompleksinė nemokumo administratorių nešališkumo ir veiklos priežiūros sistema tobulintina. Etikos reikalavimus nemokumo administratoriams, iš jų ir sąžiningumo, nepriklausomumo (nešališkumo) ir bet kokio interesų konflikto

nustato išimtinai NAR, kurie ir įgalioti atlikti jų laikymosi priežiūrą. AVNT pavesta atlikti nemokumo administratorių pareigų vykdymo priežiūrą, iš jų ir glaudžiai susijusių su nemokumo administratorių etikos principais ir galimu korupcinio pobūdžio veikimu, tokių kaip nustatytų nemokumo administratorių nešališkumo, nepriekaištingos reputacijos ar suinteresuotumo nemokumo bylos baigtimi reikalavimų atitiktis ir vykdymas. Nors savarankiškai AVNT jau senai sukurta, gerai kontroliuojama ir valdoma nemokumo administratorių priežiūros sistema, vykdomi planiniai ir neplaniniai veiklos patikrinimai, administratoriams taikomos poveikio priemonės, tačiau šiuo metu tobulintinas AVNT ir NAR bendradarbiavimas, dėl ko pareiškėjų skundai dėl galimų nemokumo administratorių šališkumo, suinteresuotumo bylos baigtimi ir etikos reikalavimų pažeidimų gali likti neįvertinti, visapusiškai neišnagrinėti ir atsakomybė už nesąžiningą ir nemokumo administratorių netinkamą veikimą nemokumo procesuose taikoma retai ir fragmentiškai. Todėl susikuria tam tikra nemokumo administratorių nebaudžiamumo už nesąžiningus ar neetiškus veiksmus aplinka, kuri itin pažeidžiama korupciniam poveikiui.

STT ne kartą anksčiau ėmėsi korupcijos prevencijos priemonių siekdama nustatyti korupcijos rizikas skiriant nemokumo administratorius, administruojant nemokumo procesus ir atliekant jų priežiūrą: 2018 m. STT korupcijos prevencijos pareigūnai atliko korupcijos rizikos analizę nemokumo administratorių veiklos atrankos ir priežiūros srityje ir išvadoje pateikė pasiūlymus AVNT ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijai (toliau – Finansų ministerija)³. 2021 m. STT atliko analitinės antikorupeinės žvalgybos patikrinimą ir nustatė sisteminius korupcijos rizikos veiksnius skiriant JA nemokumo administratorius ir užtikrinant jų nepriklausomumą ir nešališkumą visuose nemokumo procesuose, bei galimus rizikingus teisėjų ir nemokumo administratorių ryšius, galimus atvejus, kai su nemokumo administratoriais susiję asmenys įsigyja nemokių asmenų turtą iš varžytinių, bei silpną nemokumo administratorių ir teisėjų, skiriančių nemokumo administratorius ir nagrinėjančių nemokumo bylas, interesų kontrolę.

2019-2022 m. STT pradėjo du ikiteisminius tyrimus dėl nemokumo administratorių galimai korupcinių veikų⁴. 2023 m. buvo pradėta didelės apimties sisteminės korupcijos byla, kurioje įtarimai pareikšti 8 nemokumo administratoriams, taip pat kitiems asmenims, dalyvavusiems bankroto procese (bankrutuojančių įmonių vadovams ir atstovams, kreditoriams, debitoriams ir advokatams)⁵. Taip pat, Lietuvos teismams išnagrinėjus bylas analizuojamu laikotarpiu galutiniais Lietuvos aukščiausiojo

³ Korupcijos rizikos analizės išvada 2018-06-11 Nr. 4-01-4552 „Dėl korupcijos rizikos analizės išvados Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie LR FM bankroto administratorių veiklos priežiūros srityje“. Stebėsena baigta 2019-07-15

⁴ Pavyzdžiui: STT pranešimai visuomenei apie tyrimus: „Galimai neskaidrius valstybės įmonės nekilnojamojo turto pirkimus nagrinės teismas“, prieiga internete: [https://www.stt.lt/naujienos/7464/galimai-neskaidrius-valstybes-imonės-nekilnojamojo-turto-pirkimus-nagrinės-teismas:2763](https://www.stt.lt/naujienos/7464/galimai-neskaidrius-valstybes-imones-nekilnojamojo-turto-pirkimus-nagrinės-teismas:2763) „Teismui perduota bankroto administratorės byla“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/teismui-perduota-bankroto-administratores-byla:2718>

⁵ STT pranešimai visuomenei apie tyrimus: „Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) atlieka ikiteisminį tyrimą dėl įtariamos bankroto (nemokumo) administratorių korupcijos. Šiuo metu įtarimai pareikšti 19 asmenų. Atliekant tyrimo veiksmus areštuotas galimai neskaidriu būdu įgytas turtas“ prieiga internete: https://www.stt.lt/naujienos/7464/_2023/tiriama-bankroto-administratoriu-galima-korupcija:3530

teismo sprendimais kai kurie nemokumo administratoriai buvo pripažinti kaltais ir nuteisti už didelės vertės kyšio priėmimą už neveikimą, pareigų netinkamą atlikimą, dokumentų klastojimą ir piktnaudžiavimą siekiant pasipelnyti, dėl ko didelės finansinės žalos patyrė kreditoriai, o valstybė patyrė reputacinę žalą⁶.

Visos paminėtos aplinkybės patvirtina, kad analizuojamose srityse vis dar išlieka sisteminių korupcijos rizikos veiksnių, kurie sudaro palankias sąlygas ir prielaidas siekti nemokumo administratorių privačių interesų administruojant nemokumo procesus, jų veiklos teisinis reguliavimas galimai nepakankamas, o praktikoje vykdoma kompleksinė nemokumo administratorių priežiūra ir kontrolė yra nepakankamai veiksminga, nepakankamai užkardo korupcijos apraiškas bei didina korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Atlikus korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad egzistuoja šios korupcijos rizikos ir / ar rizikos veiksniai analizuojamose srityse.

3. KORUPCIJOS RIZIKA NEMOKUMO ADMINISTRATORIŲ ATRANKOS IR PASKYRIMO ADMINISTRUOTI NEMOKUMO PROCESUS VEIKLOS SRITYSE

Atlikus korupcijos rizikos analizę nustatėme šias korupcijos rizikas ir jų veiksnius nemokumo administratorių atrankos ir paskyrimo administruoti nemokumo procesus veiklos srityje:

3.1. Skiriant nemokumo administratorius praktiškai nevykdoma nemokumo administratorių šališkumo prevencija ir priežiūra, nepakankamai vykdoma atitiktis nepriekaištingai reputacijai kontrolė

Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra išaiškines, kad nepriklausomai nuo to, kokiame nemokumo procese bus paskirtas nemokumo administratorius, jis „yra savo srities profesionalas, kuriam teisės aktais nustatyti specialūs kvalifikaciniai reikalavimai, taikomi aukštesni veiklos bei atsakomybės standartai, jį saisto specialios etikos taisyklės ir bendrieji teisės principai, todėl bankroto administratorius, atstovaudamas kreditorių ir bankrutuojančios įmonės interesams, turi veikti itin sąžiningai, rūpestingai, atidžiai ir kvalifikuotai tam, kad bankroto procedūros būtų maksimaliai naudingos kreditoriams ir skolininkui (bankrutuojančiai įmonei)⁷. Nemokumo administratorių etikos

⁶ Pavyzdžiui: STT pranešimai visuomenei apie tyrimus: „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) teisėjų kolegija atmetė nuteistųjų kasacinius skundus ir paliko galioti teismų nuosprendžius, kuriais bankroto administratorius Linas Lobeckis ir advokatas Artūras Šukevičius nuteisti dėl kyšininkavimo“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/2021/advokatas-ir-bankroto-administratorius-pagristai-pripazinti-kaltais-del-kyšininkavimo:3118>; „Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT), kasacine tvarka išnagrinęs baudžiamąją bylą, priėmė galutinį bei neskundžiamą nuosprendį, kuriuo dėl kyšininkavimo ir dokumentų klastojimo nuteisė Klaipėdoje dirbusį bankroto administratorių Paulių Pacauską“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/2022/priimtas-galutinis-teismo-sprendimas-nuteistas-bankroto-administratorius-reikalaves-45-tukst.-euru-kysio:3422> ; „Prokuroro ir STT pastangomis valstybės biudžetas papildytas daugiau nei 550 000 eurų“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/prokuroro-ir-stt-pastangomis-valstybes-biudzetas-papildytas-daugiau-nei-550-000-euru:3420>

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-508/2010. Teismų praktika. 2011, Nr. 35

kodekse, patvirtintame NAR visuotinio narių susirinkimo 2019 m. rugsėjo 13 d. sprendimu (toliau – Etikos kodeksas) nustatyta, kad nemokumo administratorius, atlikdamas savo funkcijas, turi būti nepriklausomas ir nešališkas⁸. Vienas iš nemokumo administratorių profesinės veiklos principų yra nepriklausomumo principas, kuris be kito ko reiškia, kad nemokumo administratorius laikydamasis nepriklausomumo principo privalo būti ne tik nepriklausomas nuo JA ar FA, kurio bankroto byla yra nagrinėjama, tačiau taip pat negali turėti jokių privačių interesų procese⁹ ir negali teikti sutikimo-deklaracijos prieš skiriant administruoti nemokumo procesą, jeigu jam žinoma, kad jis neatitinka nešališkumo reikalavimų¹⁰.

2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų (toliau – ES reglamentas 2015/848) nustatyti reikalavimai nemokumo administratoriui savo pareigas vykdyti nešališkai¹¹, o 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/1023 Dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva) (toliau – ES reglamentas 2019/1023) valstybėms narėms pavesta užtikrinti veiksmingą nemokumo administratorių nešališkumo ir nepriklausomumo nemokumo procesuose priežiūros ir kontrolės mechanizmą¹².

Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau JANĮ) 37 straipsnyje¹³ bei Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau FABĮ) 11 str. 3-5 dalyse¹⁴ nustatyti

⁸ Etikos kodekso 3 punkte nustatyta, kad nemokumo administratorius yra „nepriklausomas ir privalo būti profesionalus, objektyvus bei nešališkas, vadovautis šiame Kodekse įtvirtintais nemokumo administratoriaus veiklos principais. Etikos kodekso 14 p. nustatyta, kad nemokumo administratorius privalo „sąžiningai vykdyti teisės aktuose jam numatytas funkcijas, saugoti savo profesijos vardą ir prestižą, imtis teisėtų priemonių tinkamai ginti visų kreditorių, taip pat administruojamo juridinio ir fizinio asmens teises ir interesus“

⁹ Etikos kodekso 11.3 papunktyje nustatyta, kad „laikydamasis nepriklausomumo principo nemokumo administratorius turi nebūti paveiktas jokių esamų arba galimų interesų konfliktų, verslo santykių su kreditoriais, bet kuriais kitais fiziniais asmenimis, kurių paslaugomis gali naudotis arba kuriuos jis kontroliuoja.“

¹⁰ Etikos kodekso 15 punkte nustatyta, kad „nemokumo administratorius negali pateikti susitikimo-deklaracijos administruoti konkretaus juridinio asmens nemokumo proceso, jeigu prieš duodant sutikimą-deklaraciją jam yra žinoma, kad yra JANĮ ir FABĮ nustatyti apribojimai“

¹¹ 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų (OL 2015 L 141, p. 19) 72 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad nemokumo administratorius (specialistas, koordinatorius) savo pareigas vykdo nešališkai ir rūpestingai

¹² 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/1023 Dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva) (OL 2019 L 172, p. 18) 27 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Valstybės narės nustato reikalingus priežiūros ir reguliavimo mechanizmus, kad būtų užtikrinta veiksminga specialistų darbo priežiūra, siekiant užtikrinti, kad jų paslaugos būtų teikiamos veiksmingai ir kompetentingai, o susijusių šalių atžvilgiu – nešališkai ir nepriklausomai“

¹³ JANĮ 37 straipsnyje nustatyta, kad „I. Nemokumo administratorius negali būti paskirtas administruoti konkretaus JA nemokumo proceso, jeigu jis per paskutinius 3 metus iki nemokumo bylos iškėlimo buvo to JA:

- 1) nemokumo bylų nagrinėjančio teisėjo sutuoktinis, artimos giminystės, svainystės ar partnerystės ryšiais susijęs asmuo;
- 2) vadovo sutuoktinis, artimos giminystės, svainystės ar partnerystės ryšiais susijęs asmuo;
- 3) dalyvis, organų narys, vadovas, buhalteris ar darbuotojas;
- 4) patronuojamojo ar jį patronuojančiojo juridinio asmens dalyvis, organų narys, vadovas, buhalteris, darbuotojas.

2. Nemokumo administratorius negali būti paskirtas administruoti konkretaus JA nemokumo proceso, jeigu jis pareiškimo dėl nemokumo bylos iškėlimo pateikimo teismui dieną buvo JA kreditorius.

3. JANA dalyviams, organų nariams, vadovui, buhalteriumi, darbuotojams, atsakingiems už juridinio asmens nemokumo procesų administravimą, taikomi šiame straipsnyje nustatyti apribojimai.“

¹⁴ 3. FABĮ 11 straipsnio 3-5 dalyse nustatyta, kad „I. Bankroto administratoriumi negali būti paskirti:

- 1) FA kreditorius, su kreditoriumi darbo santykiais susijęs asmuo;
- 2) FA artimieji giminaičiai, kaip jie apibrėžti Civilinio kodekso 3.135 straipsnyje;
- 3) asmenys, susiję su FA svainystės santykiais, kaip jie apibrėžti Civilinio kodekso 3.136 straipsnyje;
- 4) FA sutuoktinis ar sugyventinis;

universalūs nemokumo administratoriams taikomi apribojimai¹⁵ ir prievolė būti nepriekaištingos reputacijos.

JANĮ ir FABĮ nustatyti nemokumo administratoriaus apribojimų pažeidimai yra formalios sudėties¹⁶, susiję su galimais privačiais nemokumo administratoriaus interesais konkrečiame nemokumo procese arba nepriekaištinga reputacija, todėl objektyviai esant bent vienai aplinkybei nemokumo administratorius laikytinas šališku ir pažeidusiu įstatymo nuostatas, ir nors vienam apribojimui esant, nemokumo administratorius negali būti paskirtas administruoti nemokumo proceso.

JANĮ ir FABĮ nustatyta, kad nemokumo administratorius norėdamas būti paskirtas administruoti visus nemokumo procesus, turi deklaruoti, kad jis yra visiškai nepriklausomas ir nešališkas¹⁷, atitinka nešališkumo ir (ar) nepriekaištingos reputacijos reikalavimus¹⁸ ir nėra jokių kitų apribojimų, dėl kurių jis negali būti paskirtas nemokumo administratoriumi konkrečioje byloje¹⁹, pateikdamas sutikimą-deklaraciją²⁰:

1. JA bankroto teismo tvarka byloje – JANĮ ir Nemokumo administratorių atrankos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 924 Dėl Lietuvos

5) asmuo, susijęs su FA darbo santykiais arba su kuriuo darbo santykiai buvo nutraukti per paskutinius 36 mėnesius iki fizinio asmens bankroto bylos iškėlimo.

4. JANA dalyviams, organų nariams, vadovui, vyriausiajam buhalteriiui, kaip jis apibrėžtas JANĮ, JANA darbuotojams, atsakingiems už FA bankroto procesų administravimą, taikomi šio straipsnio 3 dalyje nemokumo administratoriui nustatyti apribojimai.

5. Bankroto administratorius negali būti suinteresuotas bankroto proceso baigtimi.“

¹⁵ Šioje išvadoje visi JANĮ ir FABĮ nustatyti paskyrimo apribojimai laikytini nemokumo administratoriaus nešališkumo reikalavimais arba šališkumo apribojimais.

¹⁶ Esant formaliai pažeidimų sudėčiai pavojingų padarinių ar žalos administruojant nemokumo procesą atsiradimas nėra būtinas, kad asmuo būtų patrauktas atsakomybėn. Vienintelė būtina sąlyga atsakomybei atsirasti yra nemokumo administratoriaus paskyrimo administruoti nemokumo procesus pažeidimas teikiant sutikimą-deklaraciją, žinant arba turint žinoti, kad draudžiamos aplinkybės dėl kurių nemokumo administratorius negali būti paskirtas administruoti nemokumo proceso egzistuoja.

¹⁷ STT pastaba: FA bankroto byloje teikiant sutikimą nemokumo administratorius ne visais atvejais privalo patvirtinti savo nešališkumą.

¹⁸ JANĮ 120 straipsnyje nustatyta, kad „1. Fizinis asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu:

1) jis yra nuteistas už tyčinį nusikaltimą nuosavybei, turtinėms teisėms, turtiniams interesams, ekonomikai, verslo tvarkai, finansų sistemai, valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams ir teistumas neišnykęs arba nepanaikintas;

2) jis yra pripažintas kaltu dėl tyčinio nusikaltimo, nurodyto šios dalies 1 punkte, padarymo, bet nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas ir nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo 2 metai;

3) jis yra atleistas iš darbo, pareigų už profesinės veiklos pažeidimus ir (ar) netekęs teisės verstis atitinkama veikla už įstatymuose keliamo nepriekaištingos reputacijos reikalavimo neatitikimą ar etikos normų pažeidimą ir nuo atleidimo iš darbo, pareigų ar teisės verstis atitinkama veikla netekimo nepraėjo 2 metai;

4) jis pažeidė šio įstatymo 130 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytus reikalavimus ir nuo dienos, kai priežiūros institucijai tapo žinoma ši aplinkybė, nepraėjo 4 metai;

5) jis buvo nemokumo administratoriaus juridinio asmens, kuriam buvo panaikinta teisė administruoti nemokumo procesus šio įstatymo 127 straipsnio 2 dalies 2 ir 4 punktuose nurodytais pagrindais, vadovas tuo metu, kai susidarė aplinkybės, dėl kurių buvo panaikinta teisė juridiniam asmeniui administruoti nemokumo procesus, ir nuo teisės panaikinimo dienos nepraėjo 2 metai;

6) jis piktnaudžiauja narkotinėmis, toksinėmis, psichotropinėmis medžiagomis arba alkoholiu.

2. Juridinis asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu:

1) dėl jo yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis už tyčinį nusikaltimą nuosavybei, turtinėms teisėms, turtiniams interesams, ekonomikai, verslo tvarkai, finansų sistemai, valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams ir teistumas neišnykęs arba nepanaikintas;

2) jis yra pripažintas kaltu dėl tyčinio nusikaltimo, nurodyto šios dalies 1 punkte, padarymo, bet nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas ir nuo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos nepraėjo 2 metai;

3) jis pažeidė šio įstatymo 130 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytus reikalavimus ir nuo dienos, kai priežiūros institucijai tapo žinoma ši aplinkybė, nepraėjo 4 metai.“

¹⁹ JANĮ 36 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nemokumo administratorius sutikime patvirtina inter alia, kad „nėra apribojimų, dėl kurių jis negali būti paskirtas nemokumo administratoriumi ir atitinka nepriekaištingos reputacijos reikalavimus“

²⁰ JANĮ 36 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „1. Nemokumo administratorius gali būti paskirtas administruoti nemokumo procesą tik tuo atveju, kai yra pateiktas jo sutikimas-deklaracija“

Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“ (toliau – Atrankos taisyklės) nustatyta tvarka Nemokumo administratorių atrankos programoje (toliau – Atrankos programa)²¹;

2. JA restruktūrizavimo byloje – JANĮ nustatyta tvarka tiesiogiai teismui, kuris skiria administratorių, pridedant sutikimą-deklaraciją prie pareiškimo dėl JA bankroto bylos iškelimo²²;

3. FA bankroto byloje – FABĮ nustatyta tvarka tiesiogiai teismui, kuris skiria administratorių, pridedant sutikimą-deklaraciją prie pareiškimo dėl FA bankroto bylos iškelimo arba pateikiant nustatytos formos deklaraciją AVNT²³.

1. Atliekant korupcijos rizikos analizę, įvertinus nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos deklaravimo ir užtikrinimo teisinį reguliavimą, nustatėme šiuos korupcijos rizikos veiksnius, sudarančius prielaidas korupcijai pasireikšti skiriant nemokumo administratorių nemokumo byloje:

1.1. Atrankos taisyklėse nustatoma sutikimo-deklaracijos pateikimo tik vykdant JA bankroto procesą teismo tvarka, kai nemokumo administratorius skiriamas naudojantis Atrankos programa, ir nenustato sutikimo-deklaracijos pateikimo tvarkos JA bankroto ne teismo tvarka byloje, kai nemokumo administratorių skiria JA kreditorių susirinkimas, kuris nesinaudoja Atrankos programa²⁴, todėl nėra aiški sutikimo-deklaracijos pateikimo kreditorių susirinkimui tvarka, kuria vadovaujantis nemokumo administratoriai turėtų deklaruoti savo nešališkumą ir atitikti nepriekaištingos reputacijos reikalavimus prieš juos skiriant administruoti JA bankroto procesą ne teismo tvarka.

1.2. JANĮ nustatyta taisyklė, kad sutikimas-deklaracija JA bankroto byloje turi būti pateikta Atrankos taisyklių nustatyta tvarka, netaikoma skiriant administratorių restruktūrizavimo byloje. JANĮ 36 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad restruktūrizavimo byloje nemokumo administratoriaus sutikimas-deklaracija pateikiamas kartu su prašymu paskirti nemokumo administratorių, o JANĮ 36 straipsnio 4

²¹ JANĮ 36 straipsnyje 4 dalyje nustatyta, kad „4. Bankroto byloje nemokumo administratorius sutikimą-deklaraciją pateikia Nemokumo administratorių atrankos taisyklėse nustatyta tvarka“. Atrankos taisyklių 32 punkte nustatyta, kad Nemokumo administratorius, pageidaujantis administruoti bankroto procesą, per 14 dienų po to kai teismas pateikia informaciją apie JA, kuriam keliamą bylą pateikia sutikimą-deklaraciją per AVNIS“

²² JANĮ 17 straipsnio 3 dalies 5 punkte ir JANĮ 17 straipsnio 4 dalies 2 punkte nustatyta, kad jeigu prašoma paskirti nemokumo administratorių, siūlomo nemokumo administratoriaus vardas ir pavardė, jeigu jis fizinis asmuo, ar pavadinimas ir kodas, jeigu jis juridinis asmuo, jo eilės numeris Nemokumo administratorių sąraše, duomenys ryšiams palaikyti (adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas ir kiti) ir nemokumo administratoriaus sutikimas-deklaracija

²³ FABĮ 4 straipsnyje 5 dalyje nustatyta, kad „5. jeigu fizinis asmuo, pateikdamas teismui pareiškimą iškelti bankroto bylą, pasiūlo bankroto administratoriaus kandidatūrą, prie pareiškimo iškelti bankroto bylą pridedamas bankroto administratoriaus sutikimas atlikti fizinio asmens bankroto procedūras. Sutikime atlikti fizinio asmens bankroto procedūras turi būti nurodyta:

1) vardas, pavardė, adresas korespondencijai ir duomenys ryšiams palaikyti, kai bankroto administratorius – fizinis asmuo;

2) pavadinimas, kodas, buveinės adresas ir duomenys ryšiams palaikyti, kai bankroto administratorius – juridinis asmuo arba juridinio asmens padalinys (filialas).“

FABĮ 4 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad „7. Jeigu fizinis asmuo bankroto administratoriaus kandidatūros nepasiūlo, teismas skiria bankroto administratorių, kurio kandidatūrą pasiūlo AVNT Vyriausybės nustatyta tvarka.“ Teismo skiriamo fizinio asmens bankroto administratoriaus kandidatūros siūlymo teismui taisyklių 3 punkte nustatyta, kad „kai teismas kreipiasi į AVNT kad ši pasiūlytų bankroto administratoriaus kandidatūrą, priežiūros institucija ne vėliau kaip kitą darbo dieną po teismo kreipimosi gavimo dienos savo interneto svetainėje paskelbia informaciją apie fizinį asmenį (vardas, pavardė, gyvenamosios vietos adresas), kuris pateikė pareiškimą iškelti fizinio asmens bankroto bylą, ir nurodo ne trumpesnę negu 3 darbo dienų terminą (datą ir laiką), iki kurio bankroto administratorius, siekiantis administruoti fizinio asmens bankroto procesą, turi pateikti AVNT nustatytos formos deklaraciją, kuria patvirtinama bankroto administratoriaus kandidatūros atitikties FABĮ 11 straipsnio 3–5 dalyse nustatytiems reikalavimams“. AVNT direktoriaus patvirtintose FANA, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams ir JANA, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams formose, nurodyta, kad FANA ir JANA teikdami savo kandidatūras FA bankroto procese deklaruoja kad atitinka keliamus nešališkumo reikalavimus ir juos atitiks iki pat paskyrimo administruoti procesą dienos

²⁴ JANĮ 2 straipsnio 7 dalyje JA bankroto procesas apibrėžiamas kaip „visuma šio įstatymo nustatytų procedūrų, kuriomis teismo arba ne teismo tvarka siekiama likviduoti juridinį asmenį, tenkinant kreditorių reikalavimus juridinio asmens turtu“

dalyje nurodoma, kad tik bankroto byloje nemokumo administratorius sutikimą-deklaraciją pateikia Atrankos taisyklėse nustatyta tvarka. Todėl Teismas nemokumo administratorių restruktūrizavimo byloje skiria nesinaudodamas Atrankos taisyklėmis ir Atrankos programa, ir neturi duomenų ir negali objektyviai nustatyti kokios yra skiriamo nemokumo administratoriaus veiklą apibūdinančių kriterijų reikšmės.

1.3. FABĮ nereikalaujama FA ar kitiems FA bankroto procese dalyvaujantiems asmenims siūlant teismui nemokumo administratoriaus kandidatūrą deklaruoti nemokumo administratoriaus atitikties nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimams²⁵, o AVNT, įgyvendinant Teismo skiriamo fizinio asmens bankroto administratoriaus kandidatūros siūlymo teismui taisyklės²⁶, patvirtintos sutikimo-deklaracijos FA bankroto byloje formos ir reikalavimai²⁷ netaikomi skiriant FA ar kito FA bankroto byloje dalyvaujančio asmens pasiūlytas nemokumo administratorių kandidatūras, ir nereikalauja, kad AVNT siūlomas nemokumo administratorius deklaruotų atitiktį nepriekaištingos reputacijos reikalavimams. AVNT direktorius įsakymu patvirtino nemokumo administratoriaus deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams formas ir prievolę atitikti nešališkumo reikalavimus, kurie taikomi tik AVNT teikiant teismui nemokumo administratoriaus kandidatūrą, kai teismas AVNT to prašo, tačiau ir AVNT patvirtintose sutikimo-deklaracijų formose nereikalaujama deklaruoti nemokumo administratorių atitiktį nepriekaištingos reputacijos reikalavimams, taip pat pažymėtina, kad AVNT patvirtintos sutikimų-deklaracijų formos FA bankroto byloje netaikomos kai nemokumo administratoriaus kandidatūrą teismui siūlo nemokus FA ar kiti byloje dalyvaujantys asmenys. Tuo tarpu JANĮ tiesiogiai reikalauja, kad teikiant sutikimus-deklaracijas JA nemokumo bylose nemokumo administratoriai deklaruotų atitiktį tiek nešališkumo, tiek ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimams.

1.4. FA bankroto bylose nenumatytas teisinis pagrindas teismui *ex officio* atstatydinti nemokumo administratorių, jei paaiškėja aplinkybės, kad jis negalėjo būti paskirtas dėl nešališkumo reikalavimų pažeidimo ar nepriekaištingos reputacijos praradimo, arba šios aplinkybės atsirado arba paaiškėjo jau jį paskyrus nemokumo administratoriumi ir motyvuoti šį sprendimą. FABĮ 11 straipsnio 3-5 dalyje nustatyti nešališkumo reikalavimai skiriant nemokumo administratorių FA bankroto byloje, tačiau nenumatytas pagrindas teismui atstatydinti nemokumo administratorių, jei paaiškėja aplinkybės, kad jis negalėjo būti paskirtas administruoti proceso dėl nešališkumo reikalavimų pažeidimo ar

²⁵ FABĮ 4 straipsnio 5 dalyje nurodomas baigtinis apribojimų sąrašas: „5. Sutikime atlikti fizinio asmens bankroto procedūras turi būti nurodyta:

1) vardas, pavardė, adresas korespondencijai ir duomenys ryšiams palaikyti, kai bankroto administratorius – fizinis asmuo;

2) pavadinimas, kodas, buveinės adresas ir duomenys ryšiams palaikyti, kai bankroto administratorius – juridinis asmuo arba juridinio asmens padalinys (filialas)“

²⁶ Teismo skiriamo fizinio asmens bankroto administratoriaus kandidatūros siūlymo teismui taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 30 d. nutarimu Nr. 1327 „Dėl Lietuvos Respublikos fizinio asmens bankroto įstatymo įgyvendinimo“

²⁷ FANA, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams ir JANA, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams formos patvirtintos AVNT direktoriaus 2020 m. sausio 13 d. įsakymu Nr. V4-15 „Dėl fizinio asmens, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams ir juridinio asmens, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams formų patvirtinimo“

nepriekaištingos reputacijos praradimo, arba šios aplinkybės atsirado arba paaiškėjo jau jį paskyrus nemokumo administratoriumi. Tuo tarpu JANĮ tokį atskirą atrinkto administratoriaus nepaskyrimo ar atstatydinimo JA nemokumo byloje pagrindą ir teismo nutarties motyvavimo reikalavimą nustato²⁸.

1.5. Nemokumo administratoriai prieš teikdami sutikimus-deklaracijas negauna nešališkumui įvertinti būtinos informacijos, ir objektyviai nežino arba gali motyvuoti, kad nežino, kad nėra ryšių dėl kurių jis gali būti šališku nemokumo procese, jei bus atrinktas ir paskirtas administruoti šio JA nemokumo procesus. JANĮ 33 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad Teismas teikia AVNT pareiškimus dėl nemokumo bylos iškėlimo²⁹, taip pat priimtas nutartis ir sprendimus, įsiteisėjusias nutartis ir sprendimus. FABĮ 31 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad teismas ir nemokumo administratorius duomenis apie FA bankroto procesą teikia *mutatis mutandis* JANĮ 33 straipsnyje nustatyta tvarka. Vadovaujantis šiuo teisiniu reguliavimu duomenis apie nemokų JA ir FA, jų kreditorius, FA skolininkus ir pan. dėl kurių ryšių nemokumo administratoriai negali būti paskirti administruoti nemokumo procesus AVNT turėtų gauti dar prieš nemokumo bylos iškėlimą, tačiau jau Atrankos taisyklėse nustatyti siauresni nei JANĮ duomenų teikimo reikalavimai neapima pareiškimuose dėl nemokumo bylos iškėlimą pareiškėjų pateiktų duomenų apie nemokaus JA vadovus, darbuotojus ir kreditorius³⁰. Pažymėtina ir tai, kad Duomenų apie JA nemokumo procesus teikimo ir skelbimo taisyklėse (toliau – Duomenų JA nemokumo procese teikimo taisyklės)³¹ taip pat siauriau nei JANĮ reguliuojamas duomenų apie nemokumo procesus teikimas ir nenurodoma, kad teismai privalo AVNT pateikti ne tik jų priimtas nutartis ir sprendimus, tačiau taip pat ir JA pareiškimus dėl nemokumo bylos iškėlimo dar prieš nemokumo administratoriaus atrankos pradžią³².

1.6. Vien tik teismas *ex officio* neturi galimybių išsiaiškinti visų nemokumo administratorių šališkumo ar nepriekaištingos reputacijos aplinkybių, todėl negali užtikrinti, kad nemokumo byloje bus paskirtas tik nešališkas (nepriklausomas) ir nepriekaištingą reputaciją turintis nemokumo

²⁸ JANĮ 39 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad „1. Teismas atstatydinga nemokumo byloje paskirtą nemokumo administratorių, kai yra bent viena iš šių aplinkybių: <...> 2) jis negalėjo būti paskirtas konkrečiaus juridinio asmens nemokumo administratoriumi dėl šio įstatymo 37 ir (ar) 38 straipsniuose nurodytų aplinkybių arba šios aplinkybės atsirado arba paaiškėjo jau jį paskyrus nemokumo administratoriumi“

²⁹ AVNT atstovai paaiškino, kad toks reikalavimas JANĮ nustatytas įgyvendinant Reglamentą 2015/848, tačiau praktikoje Lietuvoje teismai šiuo metu neteikia AVNT pranešimų dėl nemokumo bylos iškėlimo. Šiuo metu ES šalys narės dar derina apimtis ir statistinių duomenų teikimo imtį, požymius ir kita. Kai šalys narės susitars, tuomet atsiras Europos Komisijos duomenų teikimo formos ir pan. Tuomet bus aišku, kokius duomenis nurodomus pareiškimuose teismai turėtų teikti AVNIS gavus asmenų pranešimus dėl nemokumo bylos iškėlimo ir kokios integracijos tarp Teismų ir AVNT informacinių sistemų reikalingos

³⁰ Atrankos taisyklių 29 punkte nustatyta, kad: „29. Atrankos programoje teismas pateikia šią informaciją apie juridinį asmenį: 29.1. juridinio asmens kodas, pavadinimas, adresas (buveinė); 29.2. teismas, kuriame keliama arba iškelta bankroto byla, bankroto bylos numeris ir teisėjas, nagrinėjantis prašymą iškelti nemokumo bylą arba nagrinėjantis bankroto bylą; 29.3. bankroto proceso stadija, kada parenkamas nemokumo administratorius: 29.3.1. bankroto proceso pradžia; 29.3.2. juridinis asmuo yra bankrutuojantis; 29.3.3. juridinis asmuo yra likviduojamas dėl bankroto; 29.4. juridinį asmenį apibūdinančių kriterijų duomenys; 29.5. nemokumo administratoriui numatomas bazinis atlygis už bankroto proceso administravimą; 29.6. žyma, jei juridinio asmens turto nepakanka bankroto proceso administravimo išlaidoms apmokėti ir bankroto procesas būtų vykdomas prisiimant bankroto proceso administravimo išlaidų riziką.“

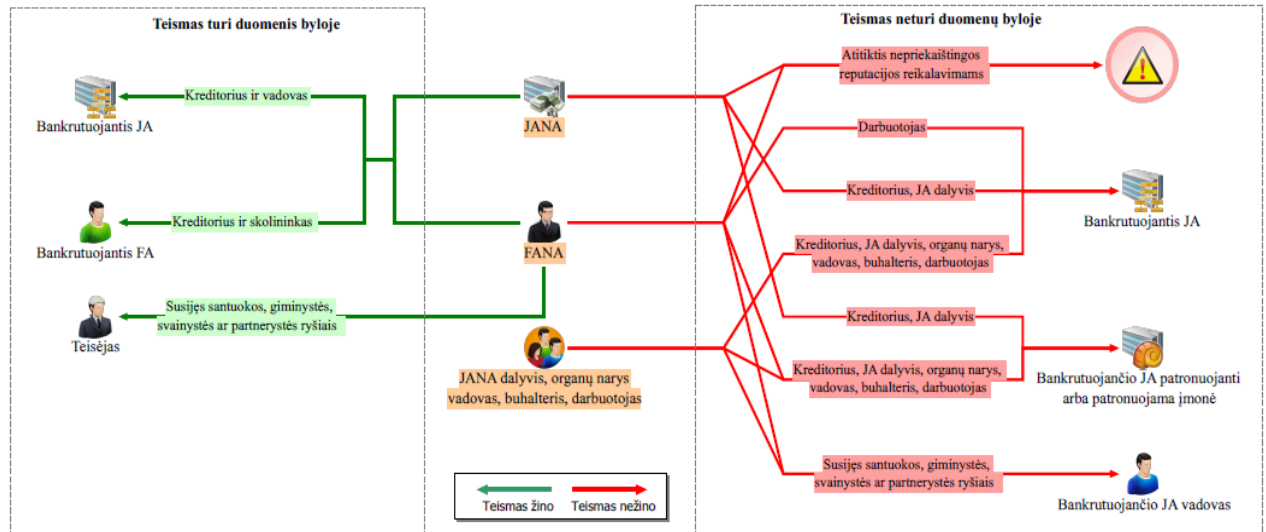
³¹ Duomenų apie JA nemokumo procesus teikimo ir skelbimo taisyklės, patvirtintos AVNT direktoriaus 2020 m. rugpjūčio 4 d. įsakymu Nr. V4-174 „Dėl duomenų apie JA nemokumo procesus teikimo ir skelbimo taisyklių patvirtinimo“

³² Duomenų apie JA nemokumo procesus teikimo ir skelbimo taisyklių 9 punkte nustatyta, kad „Teismas, vadovaudamasis JANĮ 33 straipsnio 1 dalimi, per Lietuvos teismų informacinės sistemos (toliau – LITEKO) ir AVNIS sąveiką ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo informacijos gavimo ar faktinių aplinkybių atsiradimo, ar pasikeitimo dienos teikia priimtas nutartis ir sprendimus (Taisyklių 10.1 ir 12.1 papunkčiuose nurodytais atvejais), taip pat įsiteisėjusias nutartis ir sprendimus (Taisyklių 10.1, 10.2, 10.4–10.9, 12.1, 12.2, 12.4–12.12, 13.4.2.1 papunkčiuose nurodytais atvejais ir kitas nutartis ir sprendimus susijusias su nemokumo procesais)“

administratorius. JANĮ 37, 38, 118 ir 119 straipsniuose ir FABĮ 11 straipsnio 3-5 dalyse imperatyviai nustatyta, kad negali būti paskirtas nemokumo administratorius jei jis neatitinka nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimų, o paaiškėjus aplinkybėms dėl jo šališkumo ar kitokio suinteresuotumo, jis turi būti atstatydingas. JANĮ 17 straipsnio 1-2 dalyse ir FABĮ 4 straipsnio 3-4 dalyse nurodoma informacija ir duomenys, kurie turi būti pateikti teismui teikiant pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo, *inter alia* ir nemokaus asmens kreditorių ir skolininkų sąrašai. Prieš skiriant administratorių teismui paprastai žinomi ir nemokaus JA vadovas, tačiau kiti duomenys, reikalingi nemokumo administratoriaus nešališkumui ar nepriekaištingai reputacijai patikrinti, teismui nėra teikiami, todėl teismas, skiriant nemokumo administratorių nemokumo teismo tvarka byloje vertindamas jo nešališkumą ar nepriekaištingą reputaciją, *ex officio* gali įvertinti tik pareiškimė dėl nemokumo bylos iškėlimo nurodytus duomenis apie nemokų asmenį ir nežino kitų duomenų apie nemokumo administratorių galimą šališkumą ar nepriekaištingos reputacijos praradimą. Taip pat pažymėtina, kad teismai sprendimą skirti ar neskirti administratorių ginčo teisenos tvarka turi priimti tą pačią dieną kai paaiškėja siūlomo nemokumo administratoriaus kandidatūra³³. Teismas skirdamas nemokumo administratorių taip pat gali ir turi įvertinti ir kitų proceso dalyvių pateiktą informaciją apie galimą skiriamo nemokumo administratoriaus interesus ar nepriekaištingos reputacijos praradimą, tačiau kiti proceso dalyviai tik atsitiktinai ir iš nepatikrintų šaltinių (žiniasklaidos, artimų asmenų, gandų ir pan.) gali sužinoti apie nemokumo administratorių galimą šališkumą ar nepriekaištingos reputacijos praradimą ir tai turi įrodinėti ginčo teisenos tvarka teismui, todėl tikimybė, kad tokiu būdu bus nustatytas nemokumo administratoriaus šališkumas ar nepriekaištingos reputacijos neturėjimas yra itin žema.

³³ Atrankos taisyklių 40–43 punktuose nustatyta, kad „*prieš paskirdamas atrankos programos atrinktą nemokumo administratorių teismas vertina, ar nėra Įstatyme nustatytų aplinkybių, dėl kurių atrinktas nemokumo administratorius negalėtų būti paskirtas. Jeigu teismas nustato, kad yra Įstatyme nustatytų aplinkybių, dėl kurių nemokumo administratorius negali būti paskirtas, tuomet paskiria kitą įvykusioje nemokumo administratoriaus atrankoje atrinktą nemokumo administratorių pagal <...> eiliškumą. Teismas veiksmus <...> vykdo tą pačią dieną*“

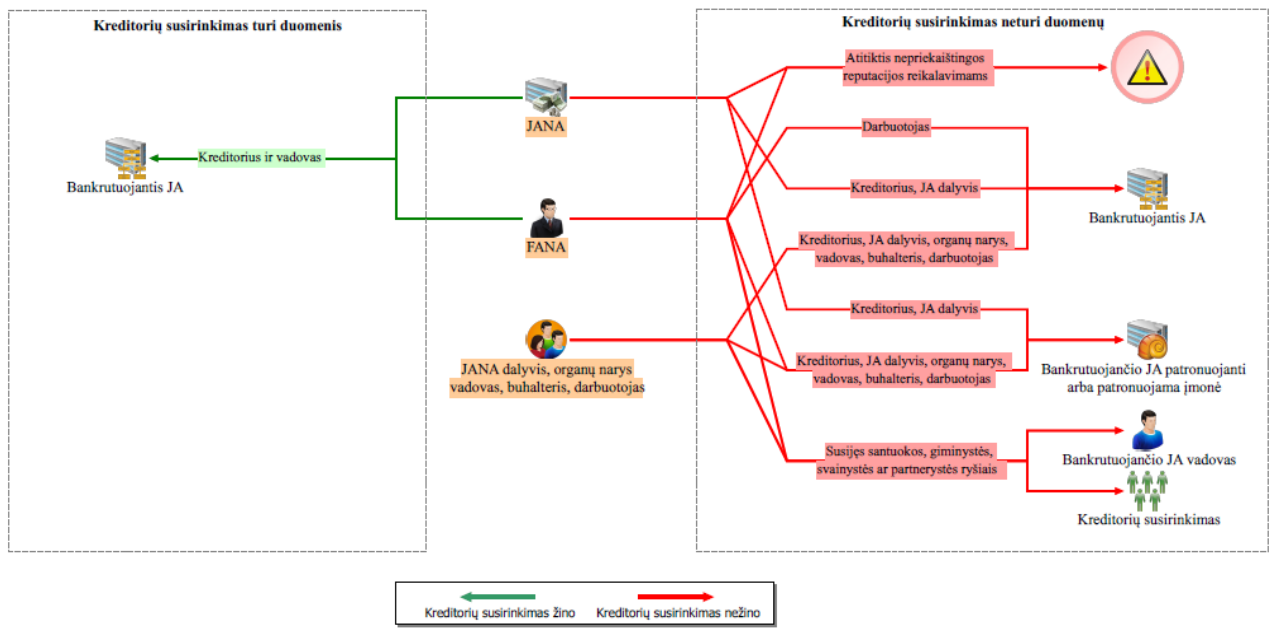
1 pav. Teismui žinomos/nežinomos nemokumo administratoriaus deklaruotos nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos aplinkybės

1.7. JA kreditorių susirinkimas neturi jokios galimybės įsitikinti ar jiems pasiūlytas nemokumo administratorius pateikęs sutikimą-deklaraciją yra nešališkas ir nepraradęs nepriekaištingos reputacijos, išskyrus FANA ryšių su atskirais kreditoriais. Be to kreditoriai patys gali turėti interesų JA bankroto procese, todėl yra dar didesnė rizika, kad gali tikslingai paskirti jiems patiems arba tik kai kuriems, didesnę įtaką nemokumo procese turintiems, kreditoriams šališką administratorių JA bankroto byloje. JA bankroto byloje ne teismo tvarka nemokumo administratorių skiria nemokaus JA kreditorių susirinkimas, kurį skiriant *mutatis mutandis* taikomos visos įstatymo nuostatos, reguliuojančios bankroto procesą teismo tvarka, išskyrus nuostatas dėl nemokumo administratoriaus atrankos³⁴. Šiuo atveju nemokumo administratorius tiesiogiai kreditorių susirinkimui turi pateikti sutikimą-deklaraciją, kurioje turi patvirtinti savo nešališkumą ir nepriekaištingą reputaciją, o kreditorių susirinkimas prieš skirdamas nemokumo administratorių privalo įsitikinti, kad nėra apribojimų dėl kurių jis negali būti paskirtas nemokumo administratoriumi, tačiau kreditorių susirinkimas, nors ir *mutatis mutandis* privalo, vykdydamas teismo funkcijas JA bankroto ne teismo tvarka procese, įsitikinti, kad skiriamas nemokumo administratorius atitinka JANĮ nustatytus nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, tačiau *de facto* neturi jokių galimybių, todėl negali užtikrinti, kad JA bankroto byloje ne teismo tvarka bus paskirtas tik nešališkas (nepriklausomas) ir nepriekaištingą reputaciją turintis nemokumo administratorius.

³⁴ JANĮ 12 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „bankroto procesą vykdančiam ne teismo tvarka, *mutatis mutandis* taikomos šio įstatymo nuostatos, reguliuojančios bankroto procesą teismo tvarka, išskyrus nuostatas dėl nemokumo administratoriaus atrankos ir teismo skiriamų procesinių baudų“

2 pav. Kreditorių susirinkimui žinomos/nežinomos nemokumo administratoriaus deklaruotos nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos aplinkybės

Nemokumo administratorių nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos deklaravimo teisinio reguliavimo modelis, kai teismai ir kreditorių susirinkimas privalo įsitikinti nemokumo administratoriaus nešališkumu ar nepriekaištinga reputacija prieš jį paskiriant administruoti procesus, tačiau tam reikalingų duomenų neturi ir nevaldo, yra ydingas antikorupcinis požiūris. Toks teisinio reguliavimo mechanizmas, skiriant nemokumo administratorių neužtikrina veiksmingos nemokumo administratorių nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos priežiūros ir šiuo metu sudaro palankias sąlygas nemokumo administratoriams būti paskirtiems ir administruoti nemokumo procesus būnant šališkais ar praradus nepriekaištingą reputaciją dėl įmonių valdymo, santuokos, artimos giminystės, svainystės, partnerystės ar bendro darbo ryšių su nemokiu JA ar jo vadovu, darbuotoju, dalyviu, kreditoriumi ar skolininku teikti sutikimus-deklaracijas ir administruoti JA nemokumo procesus išvengiant už tai atsakomybės³⁵.

2. Atliekant korupcijos rizikos analizę, atsitiktinės atrankos būdu įvertinome AVNT pateiktą nemokumo administratorių priežiūros ir teismų sprendimus skiriant nemokumo administratorius. Nustatėme, kad neužtikrinama, kad būtų paskirti ir procesus vykdytų tik nešališki ar nepriekaištingą reputaciją turintys nemokumo administratoriai, pavyzdžiui:

³⁵ STT pastaba: Teismai vykdo teisingumą ir nagrinėja ginčus, todėl nemokumo administratorių nešališkumo ar nepriekaištingos reputacijos nemokumo procese užtikrinimas tai papildoma jiems nebūdinga administracinė pareiga, našta ir atsakomybė. Teismai šiuo metu nepajėgūs *ex officio* visiškai patikrinti ar nemokumo administratorius pateikęs sutikimą-deklaraciją yra de facto nešališkas ir nepriklausomas ir neturi privačių interesų procese ir paskirti tik nešališką ir nepriekaištingą reputaciją turintį nemokumo administratorių, todėl teismams neturėtų būti teikiamos paskirti nepatikrintos ar atitinka nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimus nemokumo administratorių kandidatūros ir pavesta atlikti teismams nebūdinga administracinė pareiga

2.1. AVNT atlikdami nemokumo administratorių nepriekaištingos reputacijos patikrinimus nustatė, kad Nemokumo administratoriai praradę nepriekaištingą reputaciją nustatytu terminu per 3 darbo dienas kai apie tai sužino neinformuoja AVNT ir toliau administruoja procesus, kuriuos administruoti buvo paskirti pateikę sutikimą-deklaraciją, nors nuo nepriekaištingos reputacijos praradimo dienos tokios teisės nebeturi:

2.1.1. FANA Nr. 1³⁶ prarado nepriekaištingą reputaciją 2022-02-25, kai įsiteisėjo Vilniaus apygardos teismo 2021-03-09 nuosprendis, kuriuo administratorius buvo pripažintas, be kita ko, kaltu pagal LR BK 184 straipsnio 1 ir 2 dalis, 222 straipsnio 1 dalį ir 228 straipsnio 1 dalį, apie tai turėjo informuoti AVNT per 3 darbo dienas kai apie tai sužinojo ir jam teisė administruoti procesus turėjo būti panaikinta nedelsiant, nuo nepriekaištingos reputacijos praradimo dienos 2022-02-25, per 3 darbo dienas jis turėjo informuoti AVNT, kad pasikeitė jo pateiktose deklaracijose pateikti duomenys ir teismas privalėjo jį atstatydinti. AVNT atlikdama periodinius nemokumo administratorių nepriekaištingos reputacijos patikrinimus 2022-06-17 nustatė, kad administratorius dar 2022-02-25 prarado nepriekaištingą reputaciją³⁷ ir 2022-06-21 išbraukė administratorių iš sąrašo³⁸. Nustatėme, kad FANA Nr. 1 nuo 2022-02-25 iki 2022-06-21, praradęs nepriekaištingą reputaciją ir neinformavęs apie tai AVNT vykdė UAB Nr. 1³⁹ JA bankroto procesą, kaip JANA UAB Nr. 2 įgaliotas asmuo, nors tokios teisės jau neturėjo.

3 pav. Nemokumo administratoriaus FANA Nr. 1 administruoti procesai, praradus nepriekaištingą reputaciją.

Nr.	Įmonės pavadinimas	Įmonės kodas	Teismas	Bylos numeris	Proceso tipas	Proceso pradžia	Pabaigos data	Proceso būseną	Administratorius
1	UAB [redacted]	[redacted]	Vilniaus apygardos teismas	26501	Teismo tvarka	2019-03-22	2022-03-21	Išregistruotas	UAB [redacted]

2.1.2. FANA Nr. 2 prarado nepriekaištingą reputaciją 2022-04-28 Vilniaus apygardos teismo nuosprendžiu (nuosprendis įsiteisėjo Lietuvos apeliaciniam teismui 2022-09-22 apeliacinį skundą atmetus) pripažintas kaltu pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – LR BK) 22 straipsnio 1 dalį, 182 straipsnio 1 dalį ir 300 straipsnio 1 dalį, apie tai turėjo informuoti per 3 darbo dienas kai apie tai sužinojo ir teisė administruoti procesus turėjo būti panaikinta nedelsiant nuo

³⁶ Šie ir toliau išvadoje minimu FANA duomenys asmens duomenys STT žinomi, tačiau šioje išvadoje, vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų .apsaugos reglamentas) reikalavimais, neatskleidžiami

³⁷ AVNT 2022 m. birželio 17 d. išvada Nr. D4-1552

³⁸ AVNT direktoriaus 2022-06-20 įsakymas Nr. V4-88 „Dėl teisės administruoti nemokumo procesus nemokumo administratoriui <...> panaikinimo ir jo išbraukimo iš nemokumo administratorių sąrašo“

³⁹ Šie ir toliau išvadoje minimu JA duomenys STT žinomi, tačiau šioje išvadoje dėl FANA asmens duomenų apsaugos, vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų .apsaugos reglamentas) reikalavimais, neatskleidžiami

nepriekaištingos reputacijos praradimo dienos 2022-09-22. AVNT atlikdama periodinius nemokumo administratorių nepriekaištingos reputacijos patikrinimus 2022-12-16 nustatė, kad FANA Nr. 2 dar 2022-09-22 prarado nepriekaištingą reputaciją⁴⁰ ir 2022-12-16 išbraukė administratorių iš sąrašo⁴¹. Nustatė, kad FANA Nr. 2 nuo 2022-09-22 iki 2022-12-16, praradęs nepriekaištingą reputaciją ir neinformavęs apie tai AVNT vykdė 3 nemokumo procesus.

4 pav. Nemokumo administratoriaus FANA Nr. 2 administruoti procesai, praradus nepriekaištingą reputaciją.

Nr.	Įmonės pavadinimas	Įmonės kodas	Teismas	Bylos numeris	Proceso tipas	Proceso pradžia	Pabaigos data	Proceso būseną
1	UAB [redacted]	[redacted]	Panevėžio apygardos teismas	IB29802	Teismo tvarka	2022-05-09	2022-10-27	Išregistruotas
1	UAB [redacted]	[redacted]	Vilniaus apygardos teismas	IB30124	Teismo tvarka	2022-08-24		
1	UAB [redacted]	[redacted]	Vilniaus apygardos teismas	IB30124	Teismo tvarka	2022-08-24		

2.2. Teisėjai skirdami administratorių FA bankroto byloje iš AVNT pasiūlyto nemokumo administratorių sąrašo preziumuoja, kad AVNT siūlomas nemokumo administratorius atitinka FABI nustatytus nešališkumo reikalavimus ir papildomai nevertina ar yra aplinkybių, nurodytų FABI 11 str. 3-5 dalyse, dėl kurių administratorius negali būti paskirtas administruoti FA bankroto proceso, jei byloje negauna tokių duomenų⁴². Taip pat susidaro palanki situacija šališkiems nemokumo administratoriams, kurie negali būti paskirti FA bankroto byloje teikti FABI nustatytus sutikimus bet kuriam procese dalyvaujančiam suinteresuotam asmeniui, kuris jį gali pasiūlyti procese, arba tiesiogiai teismui, galimai būnant šališku, praradus nepriekaištingą reputaciją ar turint kitų interesų būti paskirtu administruoti FA bankroto procesą:

2.2.1. AVNT civ. byloje Nr. e2FB-5312-947/2021 teismui pateikė 15 nemokumo administratorių FA bankroto byloje sąrašą, kurie deklaravo, kad atitinka nešališkumo reikalavimus. Teismas išklauses

⁴⁰ AVNT 2022 m. birželio 17 d. išvada Nr. D4-1552

⁴¹ AVNT direktoriaus 2022-06-20 įsakymas Nr. V4-88 „Dėl teisės administruoti nemokumo procesus nemokumo administratoriui <...> panaikinimo ir jo išbraukimo iš nemokumo administratorių sąrašo“

⁴² AVNT ir NTA atsakingi asmenys atliekant šią analizę paaikšino, kad nei AVNIS, nei LITEKO netvarkomi suvestiniai duomenys apie nemokumo administratoriaus nepaskyrimo arba atstatydinimo priežastis ir motyvus, kurie nurodomi teismo nutartyse neskirti teismui pasiūlyto nemokumo administratoriaus arba jį atstatydinti. AVNT teismo nutartyse nurodytų nepaskyrimo priežasčių taip pat nevertina

pareiškėjo poziciją paskyrė AVNT sąraše nenurodytą nemokumo administratorių FANA Nr. 3, kuris pasiūlė mažiausią paslaugos įkainį⁴³, tačiau nešališkumo deklaracijos teismui teikti neprivalėjo.

2.2.2. AVNT civ. byloje Nr. e2FB-3639-470/2021 teismui pateikė 11 nemokumo administratorių FA bankroto byloje sąrašą, kurie deklaravo, kad atitinka nešališkumo reikalavimus. Pareiškėjas bankroto administratorių prašė skirti teismo nuožiūra. Teisėjas nurodė, kad iš byloje esančių duomenų nustatyta, kad suinteresuotas asmuo prašė fizinio asmens bankroto bylos iškelimo atveju paskirti bylą administruoti FANA Nr. 5. Prieštaravimų dėl nemokumo administratoriaus kandidatūros byloje nepateikta. Prie pareiškimo pridėtas suinteresuoto asmens siūlomo FANA sutikimas dėl pareiškėjo bankroto procedūrų atlikimo, profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo polisas. Teismas paskyrė FANA Nr. 5, kuris pateikė teismui sutikimą atlikti bankroto procedūras ir dėl kurio kandidatūros suinteresuoti asmenys nepareiškė prieštaravimų⁴⁴, tačiau šis nemokumo administratorius nebuvo nurodytas AVNT sąraše, todėl ir nešališkumo deklaracijos teikti neprivalėjo.

2.3. Teismai, kreditorių susirinkimas, skiriant administratorių nemokumo bylose, AVNT ir NAR, analizuojamu laikotarpiu nenustatė atvejų kai nemokumo administratorius nepagrįstai pateikė sutikimą-deklaraciją siekdamas būti paskirtu administruoti konkretaus asmens JA procesą. STT atlikus nemokumo administratorių ryšių su administruojamais asmenimis patikrinimą, nustatė atvejus, kai nemokumo administratoriai dėl artimo giminystės ar svainystės ryšio buvo šališki, tačiau vis tiek teikė sutikimus-deklaracijas, deklaravo savo nešališkumą ir buvo paskirti administruoti JA nemokumo procesus, pavyzdžiui: JANA UAB Nr. 3 bankrutuojančio UAB Nr. 4 kreditorių susirinkimo sprendimu 2021-03-25 buvo paskirtas administruoti bankrutuojančio UAB Nr. 4 bankroto administratoriumi ne teismo tvarka. Atsakingu už JA bankroto administravimą byloje buvo paskirtas FANA Nr. 6, kuris nepagrįstai pateikė sutikimą deklaraciją ir negalėjo administruoti nemokumo proceso dėl artimo svainystės ryšio su bankrutuojančio JA vadovu ir JA dalyviu - akcininku, kuris yra FANA Nr. 6 sutuoktinės brolis ir 2021-03-25 buvo UAB Nr. 4 vadovas ir akcininkas.

2.4. AVNT atliekant šią analizę, 2023-07-25, atlikus neplaninį patikrinimą taip pat pirmą kartą savarankiškai nustatė šališkumo atvejį teikiant sutikimą, kai JANA UAB Nr. 5 ir FANA Nr. 7 buvo šališki ir pažeidė JANĮ nešališkumo reikalavimus teikdami sutikimus-deklaracijas, t. y. JANA UAB Nr. 5 dalyvis FANA Nr. 7 buvo didžiausio nemokaus UAB Nr. 5 kreditoriaus vadovu ir giminystės bei kitais ryšiais susijęs su kitais bankroto procese dalyvavusiais kreditoriais⁴⁵.

⁴³ Kauno apylinkės teismo 2021-03-04 nutartis civ. byloje Nr. e2FB-5312-947/2021. STT pastaba: Atkreiptinas dėmesys, kad FANA Nr. 4 (nurodytas AVNT sąraše) taip pat pasiūlė tokį patį įkainį, tačiau teisėjas atsižvelgdamas į pareiškėjo nuomonę pasirinko FANA Nr. 3.

⁴⁴ Alytaus apylinkės teismo 2021-09-08 nutartis civ. Byloje Nr. e2FB-3639-470/2021

⁴⁵ AVNT interneto puslapyje paskelbta informacija apie patikrinimą. Prieiga: <https://avnt.lrv.lt/lt/naujienos/nemokumo-administratoriams-uzdarajai-akcinei-bendrovei-ubc-ir-ausrai-gudaitienei-nustatytas-apribojimas-buti-paskirtiems-nemokumo-administratoriais-administruoti-naujus-juridiniu-asmenu-nemokumo-procesus> Šis pažeidimas, nors ir nustatytas pasibaigus analizuojamam laikotarpiui ir nėra korupcijos rizikos analizės dalykas, tačiau patvirtina, kad šališkumo rizika nemokumo administratoriams teikiant sutikimus-deklaracijas būnant šališkais yra ir šiame skirsnyje nustatyti teisinio reguliavimo trūkumai ir ydinga praktika skiriant nemokumo administratorius yra korupcijos rizikos veiksniai, kurie nebuvo valdomi analizuojamu laikotarpiu. Taip pat

2.5. Teismai turi teisę nepaskirti administratoriaus arba atstatydinti jau paskirtus nemokumo administratorius JA nemokumo byloje *inter alia* kai byloje gauna duomenų, kad jie neatitinka nešališkumo ar nepriekaištingos reputacijos reikalavimų ir galimai praktikoje atstatydina nemokumo administratorius dėl nešališkumo⁴⁶, tačiau teismams perdavus nutartis AVNT, kuriose motyvuojamas Atrankos programa atrinkto nemokumo administratoriaus nepaskyrimas ar jo atstatydinimas, AVNT nevertina nemokumo administratoriaus nepaskyrimo ar atstatydinimo priežasčių, t. y. ar nemokumo administratorius teikdamas sutikimą-deklaraciją nepažeidė įstatymo reikalavimų ir neteikė sutikimo-deklaracijos de facto būdamas šališku ir turėdamas privatų interesą procese⁴⁷.

Išvada: Nenuoseklus, dviprasmiškas nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos užtikrinimo skiriant administratorių ir jį atstatydinant nemokumo procesuose teisinis reguliavimas sudaro palankias sąlygas teismui arba kreditorių susirinkimui nemokumo procesui administruoti paskirti šališką ar nepriekaištingą reputaciją praradusį nemokumo administratorių, kuris nemokumo procese gali siekti ne viešojo, o savo privataus intereso. Esant tik atsitiktinio administratoriaus šališkumo „aptikimo“ sąlygoms, nepakankamai užtikrinama, kad būtų paskirti ir nemokumo procesus vykdytų tik nešališki ar nepriekaištingą reputacija turintys nemokumo administratoriai. Ši nemokumo administratorių „aklo paskyrimo“, *de facto* neįsitikinus jų nešališkumu, praktika kartu su priežiūros institucijų iš esmės nevykdoma nešališkumo ir nepakankamai vykdoma nemokumo administratorių nepriekaištingos reputacijos bei profesinės etikos reikalavimų prevencija ir priežiūra, sudaro palankias sąlygas nemokumo administratoriams, siekiant būti paskirtais administruoti nemokumo procesus, piktnaudžiauti sutikimų-deklaracijų teikimu ir rizikuoti juos teikti, siekiant administruoti nemokų asmenį *de facto* būnant šališkais arba praradus nepriekaištingą reputaciją. Toks antikorpuciniu požiūriu ydingas teisinis reguliavimas, susiformavusi jo taikymo praktika ir neveiksminga priežiūra *in corpore* sukuria korupcijos regimybę skiriant nemokumo administratorių, mažina visuomenės pasitikėjimą nemokumo proceso nešališkumu ir skaidrumu ir laikytina kritiniu korupcijos rizikos veiksniu.

PASIŪLYMAI:

pažymėtina, kad AVNT atstovai nurodė, kad šiuo atveju AVNT informavo teismą, tačiau teismas nesiėmė operatyvių veiksmų dėl jo atstatydinimo. Teismas atstatydino NA tik AVNT pritaikius poveikio priemonę ir panaikinus nemokumo administratoriui teisę administruoti nemokumo procesus.

⁴⁶ Pagal JANĮ 40 straipsnį, tiek dėl nemokumo administratoriaus atstatydinimo, tiek dėl programos atrinkto administratoriaus nepaskyrimo teismas priima nutartį, kuri turi būti motyvuota ir kurios kopija ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo nutarties įsiteisėjimo dienos (o jeigu nutartis skubiai vykdytina, – nuo priėmimo dienos) taip pat siunčiama ir nepaskirtam ir (ar) atstatydintam nemokumo administratoriui ir AVNT

⁴⁷ AVNT ir NTA atsakingi asmenys atliekant šią analizę paaiškino, kad nei AVNIS, nei LITEKO netvarkomi suvestiniai duomenys apie nemokumo administratoriaus nepaskyrimo arba atstatydinimo priežastis ir motyvus, kurie nurodomi teismo nutartyse neskirti teismui pasiūlyto nemokumo administratoriaus arba jį atstatydinti. AVNT teismo nutartyse nurodytų nepaskyrimo priežasčių taip pat nevertina, todėl šiuo metu nenustatoma ar nemokumo administratorius pateikė sutikimą-deklaraciją būdamas šališku ir tai paaiškėjo teismui priimant sprendimą skirti nemokumo administratorių arba dėl to jis buvo atstatydintas teismo. Atliekant analizę AVNT nurodė, kad netvarko duomenų kokiose nemokumo byloje administratoriai buvo nepaskirti ar atstatydinti ir apie jų nepaskyrimo arba atstatydinimo priežastis, taip pat nenagrinėja ir galimų pažeidimų teikiant sutikimus deklaracijas nenustato, todėl atliekant korupcijos rizikos analizę, STT nebuvo pateikta informacija apie nemokumo administratorius atstatydintus dėl jų šališkumo arba nepriekaištingos reputacijos praradimo ir tokie atvejai nebuvo nustatyti

1. AVNT:

1.1. Tobulinti AVNIS funkcionalumą siekiant kad:

1.1.1. nemokumo administratoriaus kandidatūros, siūlomos teismui ar JA kreditorių susirinkimui paskirti administruoti nemokumo procesą, atitiktis nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimams, būtų maksimaliai patikrinama automatiškai *ex ante*, naudojant AVNIS tvarkomus duomenis ir valstybės informacinių sistemų sąveiką;

1.1.2. kilus klausimams dėl nešališkumo ar nepriekaištingos reputacijos, kurių nebuvo galima nustatyti naudojant AVNIS tvarkomus duomenis, atrinktas nemokumo administratorius el. parašu individualiai deklaruotų AVNIS, kad likusių aplinkybių dėl kurių jis gali būti šališkas, praradęs nepriekaištingą reputaciją ar turintis interesų nemokumo procese nėra;

1.2. Imtis veiksmų, siekiant, kad duomenys iš ĮKNR į AVNIS būtų teikiami realiu laiku ir AVNT galėtų prieš paskiriant administratorių arba paskirtam administratoriui administruojant nemokumo procesą nedelsiant nustatyti nepriekaištingos reputacijos praradimo aplinkybes.

1.3. Imtis administracinių priemonių, kad FANA, kurie prarado nepriekaištingą reputaciją, būtų išbraukti iš nemokumo administratorių sąrašo kitą darbo dieną po nepriekaištingos reputacijos praradimo, informacija apie teisės praradimą, tą pačią dieną būtų paskelbta AVNT interneto puslapyje ir perduota jų administruojamų nemokumo bylų teisėjams ar kreditorių susirinkimui dėl nemokumo administratoriaus atstatydinimo.

1.4. Gavus teismo nutartis ar sprendimus visose nemokumo bylose, kai nemokumo administratorių paskirti buvo atsisakyta arba jis buvo atstatydyntas, įvertinti nepaskyrimo ar atstatydinimo priežastis ir motyvus ir nustačius, kad sprendimas buvo priimtas dėl nustatyto nemokumo administratoriaus neatitikties šališkumo, nepriekaištingos reputacijos reikalavimams ar privačių interesų administruojant procesą, įvertinti ar nebuvo pažeisti nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai teikiant sutikimą-deklaraciją.

1.5. Automatizuotai AVNIS tvarkyti duomenis apie nemokumo administratorių nepaskyrimo, atstatydinimo ar pakeitimo priežastis, siekiant nustatyti atvejus, kai nemokumo administratoriai deklaravo savo nešališkumą ar nepriklausomumą būdami šališkais, bei imtis prevencinių priemonių jas šalinti.

2. FINANSŲ MINISTERIJAI:

2.1. Tobulinti teisinį reguliavimą siekiant:

2.1.1. suvienodinti nepriekaištingos reputacijos ir nešališkumo reikalavimus skiriant nemokumo administratorių visose nemokumo bylose;

2.1.2. užtikrinti, kad siūlomų paskirti nemokumo administratorių nešališkumas ir nepriekaištinga reputacija visuose nemokumo procesuose *ex ante* būtų tikrinama AVNIS.

3. FINANSŲ IR TEISINGUMO MINISTERIJOMS:

3.1.1. Bendradarbiauti ir imtis teisėkūros iniciatyvų ar administracinių priemonių siekiant užtikrinti, kad teismai, kreditorių susirinkimas AVNIS arba naudojantis AVNIS ir LITEKO informacinių sistemų sąveika, pateiktų duomenis AVNT apie pareiškime dėl nemokumo bylos iškelimo nurodytus nemokaus JA ir FA kreditorius, skolininkus, nemokaus juridinio asmens vadovą prieš skiriant nemokumo administratorių nemokumo byloje, siekiant, kad AVNT galėtų atlikti nemokumo administratoriaus *ex ante* atitiktį nustatytiems nepriekaištingos reputacijos ir nešališkumo reikalavimams nemokumo procesuose.

3.2. Nustatyti nemokumo administratoriaus atrankos ir paskyrimo apribojimai per siauri ir apima ne visus atvejus, dėl kurių nemokumo administratorius gali būti šališkas, priklausomas arba turėti privačių interesų nemokumo procese

JANĮ 37 ir JANĮ 38 straipsnyje⁴⁸, FABĮ 11 straipsnio 3-5 dalyse nustatyti nemokumo administratoriaus skyrimo apribojimai arba nešališkumo reikalavimai, kurių neatitinkantis nemokumo administratorius negali administruoti jokio JA nemokumo proceso.

1. Atlikus nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimų skiriant nemokumo administratorių visuose nemokumo procesuose vertinimą, nustatėme šiuos trūkumus, sudarančius prielaidas nemokumo administratorių šališkumui ir korupcijai pasireikšti administruojant nemokumo procesą.

1.1. JANĮ ir FABĮ nustatyti nešališkumo apribojimai neapima galimo nemokumo administratorių šališkumo atvejų nemokumo procese, kai:

1.1.1. JA nemokumo byloje FANA ir JANA dalyvius, organų narius, vadovus ir kitus darbuotojus sieja santuokos, artimos giminystės, svainystės⁴⁹, partnerystės ar darbo ryšiai su nemokaus JA, patronuojamo ar patronuojančio nemokaus JA dalyviais (akcininkais), valdymo organų nariais, buhalteriais ar darbuotojais, nemokaus asmens kreditoriais ar skolininkais, kurie visi gali būti suinteresuoti nemokumo proceso baigtimi. Atlikus analizuojamu laikotarpiu nemokumo administratorių ryšių su administruojamais asmenimis analitinės antikorupcinės žvalgybos patikrinimą, buvo nustatyti

⁴⁸ JANĮ 38 straipsnyje nurodoma, kad „1. Paskirtas nemokumo administratorius negali:

1) turėti teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi;

2) pirkti juridinio asmens turto, atstovauti pirkėjui jį perkant.

3. Juridinio asmens turto pirkėju ar pirkėjo atstovu negali būti paskirto nemokumo administratoriaus sutuoktinis, artimos giminystės, svainystės ar partnerystės ryšiais su paskirtu nemokumo administratoriumi susijęs asmuo.

3. Paskirto nemokumo administratoriaus juridinio asmens dalyviams, vadovui, organų nariams, buhalteriai, darbuotojams taikomi šiame straipsnyje nustatyti apribojimai.“

⁴⁹ Artimos giminystės ir svainystės sąvokos JANĮ nėra atskleistos, jas detalizuoja Civilinio kodekso (toliau – CK) 3.135, 3.136 straipsniai. Pagal CK nuostatas artima giminystė apima: tėvus, vaikus, senelius, vaikaičius, brolius, seseris, o artima svainystė: posūnius, podukras, patėvius, pamotes, sutuoktinio tėvus (uošvius, šešurus, anytas), vaikų sutuoktinius (žentus, marčias), sutuoktinio senelius, brolius (laigonus ir dieverius) ir seseris (svaines ir mošas)

atvejai kai galimai JANA administravo nemokumo procesus nors dėl savo darbuotojo ar akcininko ryšio su administruojamų JA vadovais ir darbuotojais galimai buvo šališkas ir suinteresuotas bylos baigtimi:

1.1.1.1. JANA UAB Nr. 6 2021-03-01 buvo paskirtas nemokumo administratoriumi ir atliko bankrutuojančio JA UAB Nr. 7 bankroto administravimo procedūras nuo 2021-03-01 iki 2022-01-07. JANA UAB Nr. 6 vienasmenis akcininkas (nuo 2017-01-11 valdo 100 proc. JANA akcijų) nuo 2009-10-09 iki 2021-03-01 buvo administruojamo JA UAB Nr. 7 direktoriumi, o nuo 2021-03-02 iki jo išregistravimo dėl bankroto 2022-01-07 administruojamo asmens darbuotoju. Vienu metu nuo 2021-03-01 iki 2022-01-07 tas pats asmuo būdamas JANA akcininku ir bankrutuojančio JA asmens vadovu ar darbuotoju galėjo daryti įtaką JANA UAB Nr. 6 sprendimams, dėl ko galėjo būti priimti, neobjektyvūs šališki, neskaidrūs JANA Nr. 6 sprendimai šiame procese, o pats nemokumo administratorius galimai buvo šališkas ir suinteresuotas teisine nemokumo proceso baigtimi.

1.1.1.2. JANA UAB Nr. 8 buvo paskirtas nemokumo administratoriumi ir atliko bankrutuojančio JA UAB Nr. 9 bankroto administravimo procedūras nuo 2020-03-12 iki 2022-12-07. Nemokumo bylos administravimo laikotarpiu JANA darbuotojas nuo 2021-01-05 iki 2022-03-08 vienu metu dirbo ir JANA UAB Nr. 8 ir administruojamam JA UAB Nr. 9, todėl procese galėjo būti priimti šališki, neskaidrūs sprendimai o darbuotojas vienu metu dirbdamas ir JANA UAB Nr. 8 ir administruojamam UAB Nr. 9 galėjo daryti įtaką nemokumo administratoriaus ir nemokaus JA sprendimams šiame procese arba jie galėjo būti neobjektyvūs ir dėl to galimai JANA UAB Nr. 8 buvo šališkas ir suinteresuotas teisine nemokumo proceso baigtimi.

1.1.2. Nemokumo administratorių sutuoktinius ir asmenis, susijusius su nemokumo administratoriais artimos giminystės, svainystės, partnerystės, įmonių valdymo ar darbo ryšiais, sieja santuokos, artimos giminystės, svainystės partnerystės ar darbo ryšiai su nemokaus asmens, jo patronuojamo ar patronuojančio JA dalyviais (akcininkais), valdymo organų nariais, buhalteriais ar darbuotojais, taip pat su bankrutuojančios įmonės kreditoriais dėl kurių per šiuos asmenis nemokumo administratorius gali turėti savarankiškų interesų nemokumo procese ir būti nuo jų priklausomas priimant sprendimus nemokumo byloje ar būti suinteresuotas teisine bylos baigtimi.

1.2. JANĮ 37 straipsnyje nustatyta, kad nemokumo administratorius negali būti paskirtas nemokumo proceso administratoriumi jei jis arba jam artimas asmuo per paskutinius 3 metus iki nemokumo bylos iškėlimo buvo įmonės nemokumo bylą nagrinėjančio teisėjo sutuoktinis, artimos giminystės, svainystės ar partnerystės ryšiais susijęs asmuo, tačiau FABI nenustatyti jokie nemokumo administratoriaus artimos giminystės, svainystės ar partnerystės ryšių su teisėjais apribojimai FA bankroto bylose.

1.3. JANĮ ir FABI nenustatyti nešališkumo apribojimai skiriant nemokumo administratorių, kai teisėja sieja artimos giminystės, svainystės ar partnerystės ryšiai su skiriamo administruoti JANA

dirbančiais asmenimis, nesančiais FANA (pavyzdžiui, su JANA dirbančiais teisininkais, finansininkais, vadybininkais, padėjėjais ir pan.), tuomet yra laikoma, kad dėl tokio ryšio JANA ir teisėjams neturėtų atsirasti šališkumas ir teisėjas gali šį JANA paskirti administruoti nemokumo procesą nagrinėjamoje bankroto byloje. STT atlikus nemokumo administratorių darbo ryšių su teisėjais ir su jais artimos giminystės ir svainystės ryšiais susijusiais asmenimis analitinės antikorupcinės žvalgybos patikrinimą, nustatė, kad nemokumo administratoriai gali būti susiję darbo ryšiais su artimais teisėjams asmenimis⁵⁰, pavyzdžiui:

1.3.1. Šiaulių apygardos teismo teisėjo dukra 2011.12.05 – 2021.01.22 dirbo JANA UAB Nr. 10, tačiau nebuvo FANA. Teisėjas nagrinėjo civilines bankroto bylas, kuriose bankrutuojančias įmones buvo pavesta administruoti jo dukters tuometinei darbovietai JANA UAB Nr. 10;

1.3.2. Lietuvos apeliacinio teismo teisėjos dukterėčia yra dirbusi įvairiuose JANA, tačiau nebuvo FANA ir nemokumo bylų neadministravo. Teisėja atskirais laikotarpiais nagrinėjo civilines bankroto bylas, kuriose bankrutuojančias įmones administravo jos dukterėčios tuometinės darbovietės JANA: UAB Nr. 11 ir UAB Nr. 12.

1.3.3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjo dukterėčia nuo 2019.05.02 dirba JANA UAB Nr. 13, tačiau nėra FANA. Teisėjas 2020.01.07 – 2020.02.06, būdamas Lietuvos apeliacinio teismo teisėju nagrinėjo civilinę bylą, kurioje bankrutuojančią įmonę administravo tuometinė JANA UAB Nr. 13.

Išvada: JANI ir FBI nustatyti per siauri nemokumo administratoriaus nešališkumo apribojimai skiriant nemokumo administratorius sudaro sąlygas nemokumo administratoriams nevaržomai teikti sutikimus-deklaracijas ir teismų būti paskirtiems administruoti nemokumo procesus būnant *de facto* šališkais ir (ar) turinčiais privačių interesų nemokumo procese, didina korupcijos pasireiškimą skiriant nemokumo administratorių ir administruojant nemokumo procesus. Dėl to didėja prekybos poveikiu ir kyšininkavimo nemokumo procese tikimybė ir šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kritiniu korupcijos rizikos veiksnium.

PASIŪLYMAI:

4. FINANSŲ MINISTERIJAI:

4.1. Tobulinti teisinį reguliavimą:

4.1.1. praplėsti nemokumo administratorių nešališkumo apribojimus nemokumo bylose nustatant draudimą nemokumo administratoriui būti paskirtam administruoti nemokumo procesą ir pagrindą juos

⁵⁰ STT pastaba: STT nuomone, tokie ryšiai gali kelti abejones JANA nešališkumu ir nemokumo procese priimtų sprendimų skaidrumu, nes išlieka rizika, jog palankaus teisėjo vertinimo dėl administruojamų bankroto procedūrų siekiantys JANA gali įdarbinti su teisėjais artimais ryšiais susijusius asmenis ir per pastaruosius daryti neteisėtą įtaką bankroto bylą sprendžiantiems teisėjams

atstatydinti administruojant nemokumo procesus, jei jis pats arba jo vadovų, buhalterių, darbuotojų, dalyvių, organų narių (taikoma JANA) sutuoktiniai ir asmenys su jais susiję artimos giminystės, svainystės, partnerystės, įmonių valdymo ar darbo ryšiais (taikoma JANA ir FANA) per paskutinius 3 metus iki nemokumo bylos iškėlimo buvo nemokaus JA, jo patronuojamos ar patronuojančios įmonės vadovai, valdymo organų nariai, buhalteriai ar susiję darbo ryšiais, nemokaus asmens kreditoriai ar skolininkai, turėjo bet kokią teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi ar buvo nemokaus asmens turto pirkėjai arba atstovai.

3.3. Teismai ir nemokumo administratoriai vėluoja pateikti duomenis apie paskirtą nemokumo administratorių ir nemokumo proceso pradžią ir pabaigą, nemokumo administratorių duomenų apie nemokumo procesus teikimo priežiūra nepakankamai veiksminga

JA bankroto administratoriaus paskyrimas, bylos pradžia ir pabaiga priklauso nuo teismų sprendimų – JA bankroto teismo tvarka, JA restruktūrizavimo ir FA bankroto bylose, ir JA kreditorių susirinkimo sprendimų – JA bankroto ne teismo tvarka bylose.

Duomenis apie nemokumo administratoriaus paskyrimą, nemokumo proceso pradžią ir pabaigą, teismuose tvarko teismai Lietuvos teismų informacinėje sistemoje (toliau – LITEKO) ir juos perduoda AVNIS administratoriui – AVNT. Duomenis apie kreditorių susirinkimo sprendimus nemokumo byloje ne teismo tvarka AVNIS turi pateikti paskirtas nemokumo administratorius ir jie tvarkomi tik AVNIS.

Teismai ir nemokumo administratoriai duomenis apie JA nemokumo bylos pradžią ir pabaigą turi pateikti AVNT ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo informacijos gavimo ar faktinių aplinkybių atsiradimo ar pasikeitimo dienos⁵¹. Taip pat JANĮ nustatyta, kad teismas privalo teikti šiuos duomenis naudodamasis valstybės informacinių sistemų sąveika⁵², o nemokumo administratoriai juos teiktų AVNT elektroniniu būdu per AVNIS interneto sąsają AVNT nustatyta tvarka Duomenų JA nemokumo procese teikimo taisyklių nustatyta tvarka.

Atrankos taisyklėse nustatyta, kad Atrankos programa, nuolatos skaičiuoja faktines nemokumo administratorių veiklos rodiklių reikšmes realiu laiku ir nustato atrankos koeficientą, pagal kurį atrenkami nemokumo administratoriai administruoti JA bankroto teismo tvarka procesus, taip pat į šiuos faktinius veiklos rodiklius teisėjai turi atsižvelgti ir atrenkant bei skiriant nemokumo administratorių JA restruktūrizavimo byloje. Kad neiškreiptų nemokumo administratorių atrankos rodiklių, duomenys apie

⁵¹ JANĮ 33 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „Teismas ir nemokumo administratorius informaciją apie nemokumo administratoriaus paskyrimą, nemokumo bylos pradžią ir pabaigą teikia priežiūros institucijai jos nustatyta tvarka ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo informacijos gavimo ar faktinių aplinkybių atsiradimo ar pasikeitimo dienos“

⁵² JANĮ 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Teismas, naudodamasis valstybės informacinių sistemų sąveika, teikia priežiūros institucijai informaciją apie teismui pateiktus pareiškimus dėl nemokumo bylos iškėlimo, taip pat priimtas nutartis ir sprendimus, įsiteisėjusias nutartis ir sprendimus“

nemokumo administratoriaus paskyrimą arba bylos pabaigą realiu laiku kaip galima greičiau turi patekti į AVNIS, kurioje įdiegta nemokumo administratorių atrankos programa, tačiau taip įvyksta ne visada.

1. Atliekant korupcijos rizikos analizę, įvertinome AVNT skelbtas AVNIS veikimo rezultatų apžvalgas analizuojamu laikotarpiu, AVNT ir NTA pateiktus paaiškinimus ir nustatėme, kad kartais į AVNIS duomenys teikiami pavėluotai:

1.1. JANĮ nurodyta LITEKO ir AVNIS sąsaja faktiškai neveikia, todėl šiuo metu teismai duomenis apie nemokumo bylas privalo tvarkyti (dubliuoti) naudodami abi informacines sistemas ir LITEKO ir AVNIS⁵³, ko pasėkoje pasitaiko atvejų kai teismai duomenis apie nemokumo administratoriaus paskyrimą, bylos pradžią ir jų pabaigą AVNIS teikia pavėluotai. Taip laikinai, kol į AVNIS bus įrašyti korektiški duomenys, iškreipiami Atrankos programoje nemokumo administratorių atrankos rezultatai ir taip gali būti suteikiamas nepagrįstas pranašumas kai kuriems nemokumo administratoriams, o kai kuriems sudaromos kliūtys būti atrinktiems tuo metu vykstančiose atrankose JA bankroto ar restruktūrizavimo bylose, pavyzdžiui:

1.1.1. 2021 metais II pusmetyje teismai nuo 1 iki 41 darbo dienos vėlavo perduoti duomenis į AVNIS 43 procesuose, t. y. apie 10 proc. visų bylų. 2022 m. Teismai vėlavo perduoti informaciją nuo 1 iki 39 darbo dienų 67 juridiniuose asmenyse, o tai atitinka 6,01 proc. nuo bendrojo patvirtintų juridinių asmenų skaičiaus⁵⁴.

⁵³ NTA atsakingi asmenys paaiškino, kad LITEKO ir AVNIS integracinė sąsaja, skirta nemokumo administratorių atrankai atlikti nėra realizuota. Teismas su bylos nagrinėjimu susijusius duomenis žymi LITEKO, o nemokumo administratoriaus atranką vykdo AVNIS

⁵⁴ Atrankos programos 2021-2022 metų rezultatų apžvalgos, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

5 pav. 2022 m. teismų vėlavimas atrinkti ir pateikti nemokumo administratorių duomenis į AVNIS

Vėluotinių dienų skaičius nuo Programa nemokumo administratoriaus atrinkimo iki patvirtinimo	Vėluota Programa patvirtinti nemokumo administratoriaus bankroto procesus skaičius													Bendras skaičius	%
	Sausis	Vasaris	Kovas	Balandis	Gegužė	Birželis	Liepa	Rugpjūtis	Rugsėjis	Spalis	Lapkritis	Gruodis			
39				1									1	0,09	
34			1										1	0,09	
21				1									1	0,09	
15	1												1	0,09	
11		1											1	0,09	
10								1				1	2	0,18	
7								1					1	0,09	
6	3							1					3	0,27	
5		1							2				3	0,27	
4		2		1						1		1	5	0,45	
3	1		1	1	3	1			1	1			9	0,81	
2	1			1		1	1						4	0,36	
1	11	4	3	4	2	1	2		1	2	3	2	35	3,14	
patvirtinti tą pačią dieną	123	93	105	88	93	100	60	61	77	74	85	88	1047	93,99	
Iš viso patvirtinta NA per mėnesį	140	101	110	97	98	103	63	63	81	78	88	92	1114	100	

1.1.2. 2021 m. UAB Nr. 14 bankroto byloje teismas apskritai nepateikė duomenų AVNT apie atrinktą administratorių ir apie bankroto bylos pradžią, šiuos duomenis į AVNIS pateikė atrinktas JANA UAB Nr. 15 pateikdamas pranešimą į AVNIS vėluojant 5 dienas⁵⁵.

2. Pasitaiko atvejų, kai nemokumo administratoriai vėluoja per vieną darbo dieną nuo sprendimo priėmimo dienos pateikti duomenis apie kreditorių susirinkimo sprendimus paskirti ji administratoriumi, pradėti ar pabaigti bankroto procesą ne teismo tvarka, ir taip galimai sudaro sau palankesnes sąlygas (geresnius nemokumo administratorių krūvio rodiklius) dalyvauti atrankoje ir būti paskirtiems administruoti kitus JA nemokumo procesus tol, kol nepateikia informacijos apie savo paskyrimą arba vykdytos JA bankroto bylos ne teismo tvarka pabaigą, priežiūros institucija, nustačiusi reikšmingus duomenų teikimo pažeidimus, visais atvejais taiko švelniausias poveikio priemones – įspėjimus, kurios nepakankamai atgraso nemokumo administratorius nuo duomenų teikimo pažeidimų, pavyzdžiui:

2.1. 2021 m. AVNT nustatė, kad FANA Nr. 8, administruodamas UAB Nr. 16 laiku nepateikė AVNT duomenų apie ne teismo tvarka vykdomo bankroto proceso pradžią. Apie UAB Nr. 16) ne teismo tvarka vykdomo bankroto proceso pradžią pavėluota pranešti net 55 darbo dienas (2021-03-17 priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka, AVNT per Audito, vertinimo ir nemokumo informacinę sistemą (toliau - AVNIS) pranešta - 2021-06-03). Nepateikęs laiku duomenų apie minėto proceso pradžią nemokumo administratorius dalyvavo Atrankos programoje ir buvo patvirtintas administruoti bankroto procesą UAB Nr. 17 (2021-05-27). AVNT ši nemokumo administratoriaus pažeidimą įvertino kaip reikšmingą, nes vėluota pranešti ilgą laikotarpį, per tą

⁵⁵ Šis atvejis išsamiau aptartas AVNT korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo 2023-01-20 išvadoje Nr. D4-200

laikotarpį, kai nepranešta apie Įmonės bankroto proceso ne teismo tvarka pradžią FANA Nr. 8 nebuvo priskaičiuotas darbo krūvis ir jam skirta poveikio priemonė – įspėjimas⁵⁶.

2.2. 2022 m. AVNT nustatė, kad JANA UAB Nr. 18, administruodamas MB Nr. 1 laiku nepateikė AVNT duomenų apie ne teismo tvarka vykdomą bankroto proceso pradžią. Apie ne teismo tvarka vykdomo bankroto proceso pradžią pavėluota pranešti 38 darbo dienas (2022-02-01 priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas pradėti bankroto procesą ne teismo tvarka, o AVNT per AVNIS buvo pranešta - 2022-03-25). Pažeidimo AVNT nevertino kaip reikšmingo, ir už nurodytą pažeidimą JANA UAB Nr. 18 ir FANA Nr. 9 kaip ir kitiems nemokumo administratoriams, buvo skirta poveikio priemonė – įspėjimas⁵⁷.

2.3. AVNT 2021-2022 metais be aukščiau paminėtų nustatė dar 4 nemokumo administratorių vėlavimo pateikti duomenis apie jų paskyrimą administruoti JA nemokumo procesus atvejus (JANA UAB Nr. 19, UAB Nr. 20, UAB Nr. 21, FANA Nr. 10, FANA Nr. 11 ir FANA Nr. 12), kurių vėlavimo laikotarpis buvo 9 – 19 darbo dienų. Visiems nemokumo administratoriams nediferencijuojant pagal sukeltas pasekmes nemokumo administratorių atrankai ir nemokumo procesams skirtos poveikio priemonės – įspėjimai.

Visais nurodytais 6 duomenų teikimo pažeidimo atvejais buvo nustatyta, kad pažeidimai reikšmingi dėl jo trukmės, tačiau pastebėtina, kad ne visais atvejais AVNT nustatė pasekmes, t. y. ar administratoriai esant geresniam krūvio rodikliui šiuo laikotarpiu nebuvo paskirti administruoti JA procesų, nebuvo įvertinta nemokumo administratoriaus kaltė, pavojingumas, viešojo intereso pažeidimas, t. y. aplinkybės ar galimai dėl duomenų nepateikimo ir geresnio krūvio rodiklio, FANA buvo teismo paskirtas administruoti kitus nemokumo procesus ir dėl to, galimai delsdamas pateikti duomenis, jis galėjo siekti būti paskirtas administruoti kito JA nemokumo procesą, ar dėl tokio elgesio nebuvo apribota kitų nemokumo administratorių, dalyvavusių atrankoje, teisė administruoti šį procesą, taip pat neįvertino ar padarytuose pažeidimuose nėra nesąžiningo elgesio ar kitų Etikos kodekso reikalavimų pažeidimo požymių ir neperdavė jo nagrinėti NAR pagal kompetenciją. Visais atvejais visiems FANA ir JANA padariusiems pažeidimą AVNT poveikio priemonių nediferencijavo ir skyrė švelniausią poveikio priemonę – įspėjimą, nors pažeidimo aplinkybės ir jų reikšmingumas galimai buvo skirtingi.

Išvada: Teismų vėlavimas pateikti duomenis, duomenų migravimo iš LITEKO į AVNIS realiu laiku neužtikrinimas ir nemokumo administratorių vėlavimas pateikti duomenis apie jų paskyrimą administruoti JA nemokumo procesą ne teismo tvarka arba nemokumo proceso pabaigą, lemia, kad

⁵⁶ AVNT direktoriaus 2021-08-04 įsakymas Nr. V4-168 „Dėl nuobaudos <...>“

⁵⁷ AVNT direktoriaus 2022-04-08 įsakymas Nr. V4-42 „dėl poveikio priemonės skyrimo UAB <...> ir <...>“

laikiniai kai kurie nemokumo administratoriai atrankoje dalyvauja su faktiškai jų veiklos neatitinkančiu rodikliu ir galimai dėl to gali būti atrinkti ir paskirti administruoti tam tikrus nemokumo procesus, arba siekti juos administruoti, galimai būdami šališkais. Šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kita antikorpucine pastaba, nes turi poveikį korupcijos rizikos pasireiškimo tikimybei.

Nemokumo administratorių duomenų nepateikimo pažeidimų apie jų paskyrimą ir JA bankroto ne teismo tvarka bylos pradžią ar pabaigą, nediferencijavimas pagal jų sukeltas pasekmes, taip pat praktika, kai nustačius duomenų pateikimo vėlavimo ar nepateikimo atvejus, visais atvejais nemokumo administratoriams skiriamos tik švelniausias poveikio priemonės - įspėjimai, sudaro sąlygas nemokumo administratoriams manipuliuoti duomenų teikimu, delsti teikti duomenis ir taip laikinai iškreipti atrankos rodiklius nemokumo administratorių atrankoje. Šis korupcijos rizikos veiksnys laikytinas kritiniu korupcijos rizikos veiksmu, nes sudaro palankias sąlygas korupcijai.

PASIŪLYMAI:

5. AVNT:

5.1. Nustačius nemokumo administratorių duomenų apie jų paskyrimą ir nemokumo bylos pradžią ar jos pabaigą teikimo pažeidimus, įvertinti jų reikšmingumą, pavojingumą, trukmę ir sukeltą žalą arba galimą sukelti žalą nemokumo administratorių atrankai ir viešajam interesui bei atsižvelgiant į tai diferencijuoti poveikio priemonių taikymą.

6. AVNT ir NTA:

6.1. Imtis veiksmų tobulinant AVNIS ir LITEKO funkcionalumą, siekiant užtikrinti AVNIS ir LITEKO integracinę sąsają ir duomenų apie priimtus teismų sprendimus nemokumo bylose automatinį migravimą iš LITEKO į AVNIS realiu laiku.

3.4. Nepakankama pažeidimų dėl galimo JANA manipuliavimo atrankos rodikliais ir FANA galimai fiktyvių darbo santykių su JANA, galėjusių nulemti geresnius nemokumo administratorių atrankos rodiklius, priežiūra ir kontrolė

JA bankroto teismo tvarka byloje teismas paskiria Atrankos programoje automatiškai atrinktą nemokumo administratorių⁵⁸. Atrankos programoje lyginami nemokumo administratorių veiklos rodiklių kriterijai ir Atrankos programa pagal turimus duomenis atranka nemokumo administratorių administruoti juridinio asmens bankroto procesą, kurį siūlo teisėjui paskirti. Teismas gali nepaskirti Atrankos programoje atrinkto administratoriaus tik jei nustato aplinkybes dėl kurių administratorius

⁵⁸ JANĮ 34 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „3. Nemokumo administratorių teismas paskiria vadovaudamasis Nemokumo administratorių atrankos taisyklėmis ir naudodamasis atrankos programa“

negali būti paskirtas, motyvuojant savo sprendimą, todėl faktiškai negali nepaskirti Atrankos programos atrinkto administratoriaus, jei tokių aplinkybių nenustato. Kas reiškia, kad *de facto* nemokumo administratorių JA bankroto bylose atranką Lietuvoje vykdo Atrankos programa, o ne teismas.

Atrankos programa Lietuvoje veikia nuo 2015 m. atrenkant nemokumo administratorius administruoti tik JA bankroto procesus teismo tvarka ir laikoma viena pažangiausių tarp aplinkinių valstybių nemokumo administratorių atrankos programų. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2019 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 924 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymą“ pavedė AVNT užtikrinti Nemokumo administratorių atrankos programos veikimą ir nustatyti Nemokumo administratorių atrankos programos veikimo atitikties Nemokumo administratorių atrankos taisyklių nuostatomis vidaus kontrolės sistemą. Iki 2021 m. ankstesnė Atrankos taisyklių redakcija ir senesnė Atrankos programos veikimo algoritmo versija turėjo trūkumų skaičiuojant JANA darbo krūvio rodiklius, kurie turėjo įtakos nemokumo administratorių atrankos JA bankroto bylose rezultatams ir sudarė sąlygas JANA manipuliuoti atrankos rodikliais ir juos įtakoti įdarbinant ir atleidžiant FANA, siekiant palankesnio atrankos rodiklio, o FANA sudarė prielaidas balansuojančias ant teisėtumo ribos leidžiančias įsidarbinti keliuose JANA po nedidelę dalį etato, faktiškai tame JANA neadministruojant nemokumo procesų, tačiau taip mažinant bendrą JANA darbo krūvį ir taip sudarant sąlygas JANA gauti geresnius atrankos rodiklius tam tikro JA bankroto proceso atrankoje⁵⁹.

Pažymėtina, kad Finansų ministerija ir AVNT po gautų skundų nuo 2021 metų ėmėsi tam tikrų priemonių taisyti padėtį ir mažinti galimybes JANA manipuliuoti atrankos rodikliais, įdarbinant ir atleidžiant FANA bei parengė naujas Atrankos taisyklės⁶⁰. Vadovaujantis Atrankos taisyklių pakeitimais, AVNT buvo tobulinamas visų FANA ir JANA atrankos algoritmas Atrankos programoje, siekiant sumažinti JANA manipuliacijos atrankos ir FANA fiktyvių darbo santykių galimybes:

1. Nuo 2021 m. sausio 1 d. pakeitus Atrankos taisykles buvo nustatyta, kad skaičiuojant aukščiau minėtą santykį pagal šio punkto reikalavimą, tiek į santykio skaitiklį, tiek į vardiklį įtraukiami nebe visi darbuotojai, o tik FANA, nurodyti priežiūros institucijai kaip vykdytys bent vieną bankroto procesą tame JANA.

2. Nuo 2021 m. birželio 15 d. AVNT patikslino darbo krūvio skaičiavimo algoritmą Atrankos programoje, t. y. vykdyt atranką į minėto darbo krūvio santykio skaitiklį, skaičiuojant JANA darbo krūvį, skaičiuojamas visuose JANA dirbančių FANA darbo krūvis, o ne tik darbo krūvis FANA tame pačiame JANA, nuo tada pradėtas skaičiuoti kiekvieno FANA darbo krūvis, nepriklausomai kiek JANA

⁵⁹ AVNT Atrankos programos 2022 metų rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

⁶⁰ Atrankos taisyklių pakeitimas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2019 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1299 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 4 d. nutarimo Nr. 924 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymą“ pakeitimo“

jis bedirbtų⁶¹, tačiau ir toliau buvo paliktas reikalavimas neskaičiuoti JANA darbo krūvio, jeigu nemokumo administratoriaus juridinio asmens nė vienas darbuotojas nemokumo administratorius (ir vadovas) nėra nurodytas priežiūros institucijai kaip vykdančias bent vieną bankroto procesą, sudarantis sąlygas JANA manipuluoti FANA įdarbinimu/atleidimu ir duomenų teikimu, o tam pačiam FANA įsidarbinti keliuose JANA nedidele dalimi etato, taip mažinant JANA darbo krūvį;

3. Nuo 2023 m. liepos 1 d. buvo pakeistos Atrankos taisyklės ir pagal jas AVNT dar kartą pakeitė JANA Atrankos programos algoritmą dėl JANA darbo krūvio skaičiavimo⁶². AVNT atstovai paaiškino, kad pakeitus JANA atrankos algoritmą dėl jų darbo krūvio skaičiavimo, skaitiklyje kaip ir dabartinėje redakcijoje nesikeitė niekas, t. y. sudedamas visų FANA, dirbančių tame juridiniame nemokumo administraciniame, darbo krūvis, turimas visuose JANA, tačiau vardiklyje FANA jau įskaičiuojamas kaip vienetas, jei turės bent vieną bankroto procesą tame JANA, jis į vardiklį bus traukiamas visada, nepriklausomai nuo to, ar turi bankroto procesą tame JANA, ar ne. Vietoj dabar jam suteikiamos reikšmės vieneto vardiklyje, jis bus įtraukiamas trupmenos forma, kai $1/(JANA \text{ skaičius})$, kuriuose jis dirba⁶³ ir tai sukuria reikšmingus apribojimus FANA fiktyviems darbo santykiams su JANA, nes kuo daugiau JANA dirbs tas pats FANA, tuo didesni jo krūvio rodikliai bus ir tai mažins JANA, kuriame jis įsidarbins atrankos koeficientą.

Atsižvelgiant į tai, kad po paskutinio Atrankos taisyklių pakeitimo, JANA manipuliavimo atrankos krūvio rodikliais įdarbinant FANA ir juos atleidžiant, ir FANA fiktyvių darbo santykių tikimybė šiuo metu reikšmingai sumažinta, nes JANA nebeapsimoka įdarbinti FANA, kurie dirba daugelyje JANA⁶⁴. Tačiau STT gauti pranešimai ir AVNT pateikti pareiškėjų skundai patvirtina, kad analizuojamu laikotarpiu korupcijos rizika buvo aktyvi, todėl atlikome retrospektyvinę korupcijos rizikos vertinimą analizuojamu laikotarpiu 2020-2022 metais.

Pažymėtina, kad AVNT dar 2019 metais atlikusi stebėseną, padarė išvadą, kad JANA darbuotojų skaičius turi tiesioginės reikšmės bankroto administratorių atrankos rodikliams ir rezultatams, kadangi juridinio bankroto administratoriaus darbo krūvis, išreikštas sąlyginėmis įmonėmis, dalijamas iš jo darbuotojų administratorių skaičiaus nepriklausomai nuo to, ar tas darbuotojas įdarbintas tam, kad realiai juridinio administratoriaus vardu administruotų įmonių bankroto procesus, ar

⁶¹ AVNT Atrankos programos 2021 metų II pusmečio rezultatų apžvalga, prieiga internete:

⁶² Atrankos taisyklių pakeitimas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023-02-22 nutarimu Nr. 117 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 924 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“

⁶³ AVNT atstovai pateikė krūvio skaičiavimo taikant naujausią algoritmą pavyzdžius: 1 pvz., JANA X dirba du FANA – A ir B. A dirba tik tame JANA ir turi darbo krūvį 2, o B dirba kitame JANA ir ten turi darbo krūvį 3, tačiau neadministruoja nei vieno proceso JANA X. Pagal dabartinę redakciją, darbo krūvis būtų: $(2+3)/1=5$; Pagal naują redakciją: $(2+3)/(1+1/2)=5/1.5=3.33$. 2 pvz., JANA X turi du FANA, tačiau pats neturi nei vieno bankroto proceso. FANA A turi 3 bankroto procesus kitame JANA (dirba iš viso dvejuose JANA), o FANA B turi 4 bankroto procesus kituose 4 JANA (dirba 5 JANA - 4 JA + taip pat ir X). Pagal dabartinę redakciją, darbo krūvis būtų: $(3+4)/0$ (nėra nei vieno darbuotojo, turinčio procesų juridiniame nemokumo administraciniame X)= 0; Pagal naują redakciją: $(3+4)/(1/2+1/5)=7/(7/10)=10$. galimybes ir skatinti FANA dirbti viename JANA, – o JANA neįdarbinti FANA dirbančių keliuose juridiniuose asmenyse.“.

⁶⁴ AVNT atstovai paaiškino, kad nuo 2023-07-01 praktikoje jau dabar stebimas JANA darbuotojų skaičiaus mažėjimas

atlikti kitas funkcijas, ar tik dėl atrankos rodiklių pagerinimo⁶⁵. Panašias išvadas AVNT, atlikusi AVNIS programos veikimo rezultatų stebėseną, padarė ir 2022 m., ir nurodė, kad JANA „darbo krūvis yra labiau kintantis, nei FANA, nes pastarojo darbo krūvis kinta tik priklausomai nuo keleto kriterijų, t. y. gavus naujus nemokumo procesus arba juos užbaigus, o JANA darbo krūvį įtakoja ir darbuotojų migracija (priėmimas į darbą/atleidimas) bei jų turimo darbo krūvio „atnešimas“ iš kitų JANA, kuris įskaičiuojamas į JANA darbo krūvio skaičiavimą“⁶⁶. Todėl darytina išvada, kad nuo 2019 metų iki 2022 metų, net ir pakeitus JANA darbo krūvio skaičiavimo Atrankos taisyklėse reikalavimus, JANA manipuliavimo atranka ir FANA fiktyvių darbo santykių su JANA rizika analizuojamu laikotarpiu 2020-2022 metais egzistavo: FANA praktikoje dažnai migravo iš vienos JANA į kitą (FANA priėmimas į darbą JANA/atleidimas iš darbo JANA) galimai siekiant palankesnių JANA rodiklių Atrankos programoje atrenkant nemokumo administratorius administruoti naujus JA bankroto procesus.

1. Atliekant korupcijos rizikos analizę įvertinus AVNT skelbiamą FANA ir JANA veiklos statistiką ir jų sudėties pokyčius bei AVNT vykdomos nemokumo administratorių priežiūros medžiagą, nustatėme:

1.1. Antikorupciniu požiūriu rizikingas FANA mažėjimo ir JANA didėjimo, FANA steigiant ir vadovaujant daug JANA ar FANA įsidarbinimo keliose arba net keliolika JANA tendencijas 2020-2022 metais:

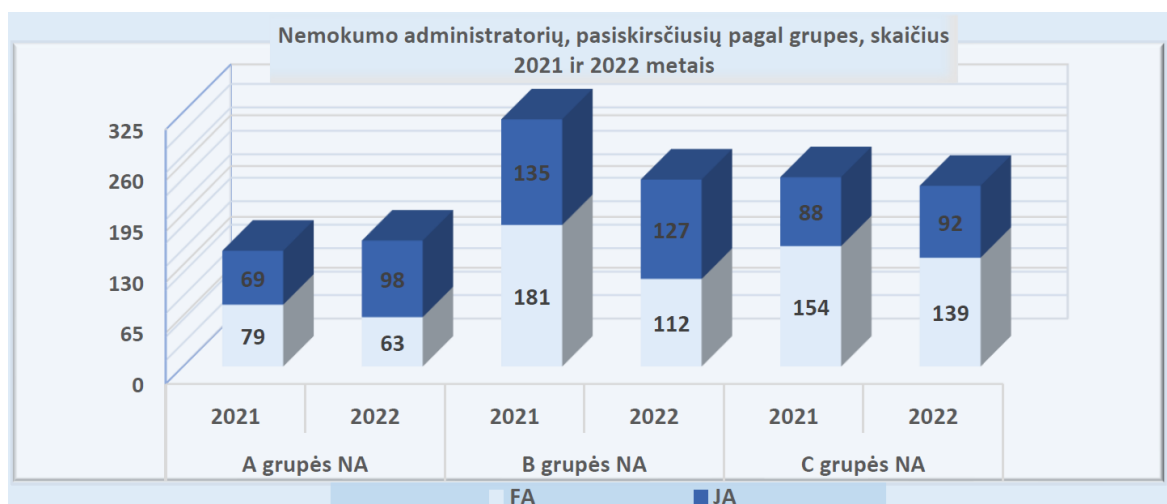
1.1.1. 2022-12-31 AVNIS duomenimis FANA sudarė 49,8 proc. (314 FANA) bendrojo nemokumo administratorių skaičiaus, juridiniai nemokumo administratoriai – 50,2 proc. (317 JANA). Lyginant su 2021 m. duomenimis FANA sumažėjo 100, JANA padidėjo 25 naujai įsisteigusią JANA sąskaita⁶⁷.

6 pav. FANA ir JANA sudėtis 2021-2022 m.

⁶⁵ AVNT 2020-01-07 apibendrinta informacija apie neplaninius bankroto administratorių veiklos patikrinimus dėl elgesio kodekso 11.4.1, 11.4.4 pažeidimų, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-administratoriu-prieziura/administratoriu-veiklos-patikrinimai/apibendrinta-informacija-apie-atliktus-administratoriu-veiklos-patikrinimus>

⁶⁶ 2021 m. Atrankos programos 2021 metų II pusmečio rezultatų apžvalga, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

⁶⁷ Šaltinis: AVNT Atrankos programos 2022 metų rezultatų apžvalga, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

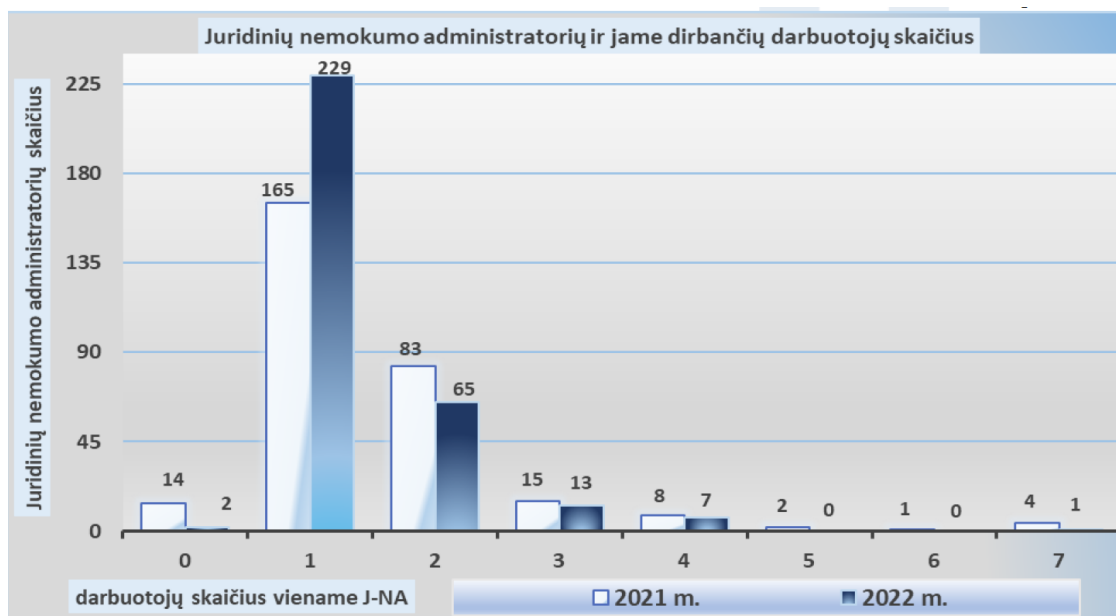
1.1.2. 2022-12-31 AVNIS duomenimis, apie 20 proc. FANA vienu metu vadovavo 2–14 JANA. Šiai daliai vadovų priklausė 73 proc. visų JANA, pavyzdžiui: 1 FANA vadovu dirbo net 14 JANA ir 2 FANA vadovais dirbo po 10 JANA, 1 FANA vadovavo 7 JANA ir pan. (7 lentelė).

7 pav. FANA vadovaujantys JANA 2022 m.

Vadovų, turinčių J-NA, skaičius	Vadovauja J-NA skaičiui	Bendras J-NA skaičius
1	14	14
2	10	20
1	9	9
1	7	7
1	6	6
6	5	30
6	4	24
18	3	54
32	2	64
87	1	87
Nėra vadovo	-	2
155	61	317

1.1.3. 2022 metais 317 JANA darbuotojų skaičius svyravo nuo 1 iki 4, tai sudarė 99,05 proc. (2021 m. – 92,81 proc.) bendrojo JANA skaičiaus. Tik JANA UAB Nr. 22 turėjo 7 darbuotojus (0,33 proc.). 229 juridiniai nemokumo administratoriai (72,24 proc.) turėjo po 1 darbuotoją (2021 m. – 67,99 proc.).

8 pav. JANA dirbančių FANA skaičius 2021-2022 m.

1.2. AVNT, atliekant Atrankos programos veikimo rezultatų analizę ir stebėseną, 2021-2022 metais nors ir nustatė galimus JANA manipuliavimo rodikliais įdarbinant ir atleidžiant FANA atvejus, tačiau tokio elgesio priežasčių nevertino, nemokumo procesą reglamentuojančių teisės normų ir Etikos kodekso pažeidimų nenustatė ir informacijos NAR neperdavė, pavyzdžiui:

1.2.1. JANA UAB Nr. 23 didelį (40 JA, visų JA dydis – mažas) bankroto procesų skaičių lėmė tai, kad jame buvo įdarbinti (sudarytos darbo sutartys), be vadovo, dar 6 nemokumo administratoriai, kuriems buvo paskirta administruoti po 1 bankroto procesą iš tuo metu jau vykdomų bankroto procesų. Kiekvienas Atrankos programa naujai patvirtintas bankroto procesas atitekdavo pagal pateiktą sutikimą-deklaraciją vienam FANA. Vėliau 5 FANA buvo atleisti, o darbo krūvis perskirstytas likusiems JANA UAB Nr. 23 dirbantiems FANA⁶⁸.

1.2.2. JANA UAB Nr. 24 Atrankos programa buvo atrinktas ir patvirtintas 23 JA bankroto procesuose (2 JA dydis – vidutinis, 21 JA dydis – mažas). Nustatyta, kad jame Atrankos momentu dirbo 7 FANA, iš jų 6 FANA įdarbinti trumpą laiką⁶⁹.

1.2.3. JANA MB Nr. 2 (A grupės) Atrankos programa buvo atrinktas ir patvirtintas 19 JA bankroto procesuose (3 JA dydis – vidutinis, 16 JA dydis – mažas). Jame, be vadovo, taip pat buvo įdarbinti papildomai 6 FANA, kuriems buvo paskirta administruoti po 1 bankroto procesą iš tuo metu jau vykdomų bankroto procesų. Kiekvienas Atrankos programa naujai patvirtintas bankroto procesas atitekdavo pagal pateiktą sutikimą-deklaraciją vienam FANA. Vėliau 5 FANA buvo atleisti, o darbo krūvis perskirstytas likusiems JANA MB Nr. 2 darbuotojams⁷⁰.

⁶⁸ Atrankos programos 2021 metų II pusmečio rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

⁶⁹ Atrankos programos 2021 metų II pusmečio rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

⁷⁰ Atrankos programos 2021 metų II pusmečio rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

1.2.4. Darbo veiklos pradžioje JANA UAB Nr. 25 dirbo 1 darbuotojas ir šis nemokumo administratorius Programa patvirtintas 7 JANA. Vėliau JANA UAB Nr. 25 vadovas priėmė dar 1 FANA, skyrė jam administruoti 1 bankroto procesą iš tuo metu jau vykdomų bankroto procesų ir tokiu būdu Atrankos programa JANA UAB Nr. 25 buvo atrinktas ir patvirtintas dar 6 juridiniuose asmenyse⁷¹.

1.2.5. JANA MB Nr. 3 buvo įdarbinti (sudarytos darbo sutartys), išskyrus vadovą, dar 5 FANA, kuriems buvo paskirta administruoti po 1 bankroto procesą iš tuo metu jau vykdomų bankroto procesų. Kiekvienas su Programa naujai patvirtintas bankroto procesas atitekdavo pagal pateiktą sutikimą–deklaraciją vienam FANA. Vėliau 4 darbuotojai buvo atleisti, o darbo krūvis perskirstytas likusiems JANA MB Nr. 3 darbuotojams⁷².

1.2.6. JANA UAB Nr. 26, su Programa buvo atrinktas ir patvirtintas 30 juridinių asmenų bankroto procesų (29 mažiems ir 1 vidutiniam juridiniam asmeniui). Nustatyta, kad JANA UAB Nr. 26 per atranką dirbo tik 1 darbuotojas⁷³.

1.3. AVNT iš kitų įstaigų gavusi informacijos, kad JANA galimai manipuliuoja atrankos rodikliais, FANA galimai fiktyviai įsidarbina JANA, dirba nedidele etato dalimi keliose arba net keliolikoje JANA, ir taip galimai iškreipia objektyvią nemokumo administratorių atranką bei pažeidžia Etikos kodekso reikalavimus, ne visada, įvertina ar jų turima informacija nesuteikia pagrindo pradėti neeilinį JANA patikrinimą dėl AVNT kompetencijai priklausančių galimų pažeidimų tyrimo, ar nėra pagrindo perduoti šią informaciją NAR ar kitoms kompetentingoms institucijoms nagrinėti. O pradėję neeilinį patikrinimą ir nustatę pažeidimus, ne visada pagal savo kompetenciją įvertina nurodytas manipuliavimo atranka aplinkybes, pavyzdžiui:

1.3.1. STT 2021-05-04 gavo NAR pranešimą apie galimus nemokumo administratorių pažeidimus JANA UAB Nr. 27, MB Nr. 4, MB Nr. 5, UAB Nr. 28, UAB Nr. 29, UAB Nr. 30, MB Nr. 6, UAB Nr. 31 ir kiti, manipuluojant FANA įdarbinimu ir atleidimu bei nemokumo procesų paskirstymo įgaliojant FANA vykdyti nemokumo procesus, kurių administratoriumi buvo paskirti JANA, netinkamą Atrankos programos veikimą skaičiuojant nemokumo administratorių darbo krūvio reikšmes atrenkant nemokumo administratorius⁷⁴. STT išnagrinėjo NAR pranešimą ir nustatė, kad dėl FANA Nr. 13 ir FANA Nr. 14 vykdomų bylų skaičiaus, jų darbo keliose JANA, perįgaliojimų, ar įgaliojimų suteikimo į ateitį, daugkartinio nemokumo administratorių išėjimo iš JANA ir vėl sugrįžimo į jas leidžia pagrįstai įtarti apie korupcijos rizikos veiksnius nemokumo administratorių atrankose⁷⁵. Todėl yra pakankamas

⁷¹ Atrankos programos 2021 metų II pusmečio rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

⁷² Atrankos programos 2022 metų rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

⁷³ Atrankos programos 2022 metų rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>

⁷⁴ NAR 2021-05-04 pareiškimas STT „Dėl galimo neteisėto kišimosi į nemokumo administratorių atrankos programą, jos duomenų ir atrankos rezultatų klastojimą, nemokumo administratorių atrankos rezultatų ir atrankos protokolų klastojimo“

⁷⁵ STT nustatė, kad pranešimo nagrinėjimo metu FANA Nr. 13 vykdė 39 JA bankroto procedūras skirtingu laiku 2021–2022 m. dirbdama 9 JANA, o FANA Nr. 14 – 27 bankroto procedūras skirtingu laiku dirbdama 10 JANA. Daugelyje JANA, susijusių su bankroto procedūrų vykdymu dirba tie patys nemokumo

pagrindas manyti, kad JANA darbo krūvio skaičiavimo reikalavimai atrenkant nemokumo administratorius administruoti JA bankroto procesus, taip pat Atrankos programos veikimas sudarė sąlygas JANA nesąžiningai manipuluoti FANA Nr. 13 ir FANA Nr. 14 įdarbinant skirtinguose juridiniuose nemokumo administratoriuose (kuriuos valdo ir kontroliuoja tie patys akcininkai) siekiant pagerinti JANA krūvio rodiklius (neskiriant jiems realaus darbo krūvio, įdarbinant tik po kelias (2-3) valandas per mėnesį, galimai sukuriant fiktyvias darbo vietas, tik imituojant darbą). JANA sudarinėdami susitarimus, steigdami daugybę juridinių administratorių galimai sukūrė fiktyvią konkurenciją siekdami užimti dominuojančią padėtį bankrotų administravimo rinkoje. STT perdavė informaciją apie galimus nurodytą JANA manipuliavimo pažeidimus AVNT. Atlikdami korupcijos rizikos analizę, įvertinome AVNT pateiktus nemokumo administratorių priežiūros duomenis analizuojamu laikotarpiu ir nustatėme, kad AVNT neatliko patikrinimų STT nurodytuose JANA, kuriuose buvo įdarbinami atleidžiami ar įgaliojami FANA, galimai manipuluojant atrankos rodikliais, siekiant išsiaiškinti ar nepadaryti nemokumo procesus reglamentuojančių teisės normų pažeidimai pagal AVNT kompetenciją, pavyzdžiui ar nepadaryti informacijos apie nemokumo administratorių veiklą teikimo, sutikimų-deklaracijų nemokumo procesuose teikimo ar suinteresuotumo bylos baigtimi pažeidimai, taip pat neperdavė informacijos Darbo inspekcijai dėl nurodytų nemokumo administratorių leistinos darbo trukmės reikalavimų galimo pažeidimo.

1.3.2. STT 2021 m. gavo pareiškėjo pranešimus apie galimus JANA MB Nr. 7, MB Nr. 8 ir UAB Nr. 32, FANA Nr. 15 ir FANA Nr. 16⁷⁶, dėl nurodytų JANA galimo manipuliavimo įdarbinant/atleidžiant darbuotojus, tuo galimai siekiant administruoti kuo daugiau įmonių. STT informaciją apie galimus pažeidimus perdavė AVNT. AVNT pagal pateiktus duomenis neįžvelgė galimų pažeidimų ir pagrindo pradėti neplaninius nurodytų nemokumo administratorių patikrinimus, formaliai nurodydama, kad pastebėjusi galimus Etikos kodekso pažeidimus ir iš STT gautus pranešimus su priedais dėl galimai netinkamų nemokumo administratorių veiksmų įvertinimo pagal kompetenciją persiuntė nagrinėti NAR⁷⁷. Pažymėtina, kad kaip ir anksčiau minimais atvejais JANA MB Nr. 7, MB Nr. 8 ir UAB Nr. 32 manipuliavimas atrankos rodikliais pagal galimo pažeidimo metu galiojančių Atrankos taisyklių reikalavimus ir Atrankos veikimo algoritmą galėjo pasireikšti ne tik Etikos kodekso pažeidimu, bet ir informacijos apie nemokumo administratorių veiklą AVNT neteikimu arba sutikimo-deklaracijos, pažeidžiant JANI nustatytus reikalavimus, teikimu arba suinteresuotumu bylos baigtimi, kas priskirta AVNT kompetencijai, tačiau AVNT neatlikus minėtų JANA neplaninio patikrinimo, siekiant įsitikinti ar pareiškėjo nurodytos aplinkybės nėra šių veiksmų pasekmė ir ar žala nemokumo

administratoriai. Visi JANA vykdančys bankroto procedūras registruoti vienu adresu, Vilniuje, ir jas sieja tie patys vadovaujantys ir dirbantys asmenys, keliolika kartu šie FANA keitė JANA (buvo įdarbinti ir atleisti)

⁷⁶ Pranešėjo Š.M. 2021-01-04 pranešimai Nr. 5-01-81 ir Nr. 5-01-84

⁷⁷ AVNT 2021-01-21 raštas Nr. (10.4. Mr) D2-152

administratorių atrankai buvo ar galėjo būti padaryta, taip pat siekiant geriau įvertinti galimo pažeidimo reikšmingumą nemokumo procesui neatliko. Atliekant šią analizę negavome jokių duomenų, kad NAR šiuos skundus būtų nagrinėjęs, o AVNT neprižiūrėjo, kad skundas būtų išnagrinėtas NAR pagal kompetenciją⁷⁸.

1.3.3. STT 2021 m. išnagrinėjo pareiškėjo pranešėjo pareiškimą⁷⁹ ir nustatė, kad JANA UAB Nr. 29 atliko galimai neteisėtus veiksmus Atrankos programoje, t. y. 2020-12-14 ir 2020-12-16 į Atrankos programą įkėlė 2020-12-10 mirusio buvusio JANA UAB Nr. 29 vadovo vardu 3 (tris) sutikimus - deklaracijas administruoti VšĮ Nr. 1, UAB Nr. 33 ir UAB Nr. 34 bei nurodė galimus pažeidimus JANA UAB Nr. 29 teikiant pavėluotai duomenis į AVNIS apie bendrovės vadovų, įgaliotų asmenų administruoti įmones pasikeitimą. Tokiu būdu JANA UAB Nr. 29 neturėdama vadovo ir negalėdama teikti sutikimų – deklaracijų buvusio vadovo vardu (galėjo teikti tik naujai įgalioto asmens vardu), 2020-12-14 ir 2020-12-16 paveikė Atrankos programoje rodiklius apie JANA UAB Nr. 29 vykdomus nemokumo procesus. Kadangi sutikime-deklaracijoje buvo nurodytas įgaliotas asmuo jau nesantis JANA UAB Nr. 29 darbuotojų sąrašė, programa neįskaičiavo įmonės į JANA UAB Nr. 29 darbo krūvį. Kaip nurodo ir AVNT, teismai tokiu būdu atrinko ir patvirtino JANA UAB Nr. 29 dar vėlesnėmis datomis 4 įmonėse, kurios taip pat nebuvo įskaičiuotos į JANA UAB Nr. 29 darbo krūvį tol, kol naujas vadovas neperėmė minėtų įmonių, t. y. kol nepakeitė įgalioto asmens tose penkiose įmonėse. STT informaciją apie galimus pažeidimus perdavė AVNT, taip pat AVNT dėl galimo manipuliavimo nemokumo administratorių atranka gavo ir administruojamos įmonės UAB Nr. 35 skundą, kuriame nurodomos nemokumo administratorių galimo manipuliavimo atrankos rodikliais laiku nepateikiant informacijos AVNT apie administruojamas bylas. AVNT atlikusi neplaninį patikrinimą patvirtino, kad JANA UAB Nr. 29 ir FANA Nr. 17 be kitų pažeidimų, pažeidė JANĮ reikalavimus, nes AVNT nenurodė FANA atsakingo už Įmonės bankroto proceso administravimą ir jo keitimo priežasties ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo atsakingo darbuotojo keitimo dienos (pažeidimas truko nuo 2020-07-21 iki 2020-12-16); FANA Nr. 17, kaip darbuotojas, atsakingas už Įmonės bankroto proceso administravimą, pradėjo administruoti Įmonės bankroto procesą šios informacijos nepaskelbus JANĮ nustatyta tvarka AVNT interneto svetainėje (paskelbta 2020-12-17) ir pripažino duomenų apie administratoriaus veiklą teikimo pažeidimą reikšmingu, taip pat nustatė, kad tokiu būdu JANA UAB Nr. 29 daugiau nei 5 mėnesius įgijo privalumą nemokumo administratoriaus atrankoje dėl informacijos AVNT nepateikimo, tačiau atlikdami patikrinimą neįvertino pažeidimo įtakos nemokumo administratorių atrankai ir nepatikrino pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių, kad Nemokumo administratorius, jei nebūtų padaręs pažeidimo, galėjo būti

⁷⁸ JANĮ nustatyta, kad AVNT turi teisę atlikti NAR vykdomos Nemokumo administratorių etikos kodekso reikalavimų priežiūros kontrolę ir teikti NAR privalomus nurodymus. STT pastaba: NAR nėra KRA subjektas, todėl NAR veiksmai atliekant šią analizę buvo vertinami tik tiek, kiek tai susiję su AVNT atliekamos NAR priežiūra. Šis korupcijos rizikos veiksnys plačiau aptartas išvados 4.4. skirsnyje

⁷⁹ Pranešėjo V. Č. 2021-04-13 pranešimas Nr. 5-014308

neatrinktas administruoti pareiškėjo valdomos įmonės bankroto, o savo sprendime skirti poveikio priemonės nemokumo administratoriams, iš esmės nemotyvavo kokiais reikšmingumo kriterijais vadovaujantis, JANA UAB Nr. 29 pritaikė švelniausią poveikio priemonę – išpėjimą. Taip pat AVNT išvadoje nenurodoma, kad šis JANA pažeidimas galimai turi ir Etikos kodekso reikalavimų pažeidimo požymių ir šie skundai pagal kompetenciją neperduoti nagrinėti NAR dėl galimo etikos pažeidimo, nors tam tikri etikos pažeidimo požymiai, kad JANA UAB Nr. 29 neinformavo AVNT galimai tikslingai, siekdamas manipuluoti atranka, buvo nustatyti⁸⁰.

1.4. JANĮ 134 straipsnio 2 punkte AVNT pavesta prižiūrėti nemokumo administratorių veiklą, JANĮ 136 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad priežiūros institucija nustačiusi šio įstatymo ir kitų nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, išskyrus pažeidimus, susijusius su Etikos kodekso laikymusi ir profesinės kvalifikacijos kėlimu, priima sprendimą skirti poveikio priemonės, todėl natūralu, kad AVNT pirmiausiai gauna skundus iš asmenų ir kitų institucijų taip pat ir dėl galimo JANA manipuliavimo atrankos rodikliais ar FANA darbo santykių su JAN fiktyvumo, kurie glaudžiai susiję su nemokumo administratorių veikla, tikintis, kad AVNT taikys poveikio priemonės kaltiems nemokumo administratoriams, tačiau AVNT šiuo metu iš esmės išnagrinėti ir patikrinti visų pareiškėjų skunde nurodomų JANA veiklos aplinkybių, kurios gali būti susijusios su nemokumo administratorių manipuliavimu atranka ar darbo organizavimo priežastimis ar sąlygomis, neturi pakankamų įgaliojimų. Pavyzdžiui, visais aukščiau nurodytais atvejais AVNT neturėjo teisinio pagrindo įvertinti ar JANA tinkamai organizuojamas FANA darbas, sukurta veiksminga vidaus kontrolės sistema ir užtikrinama, kad nebūtų piktnaudžiaujama atranka⁸¹, galimai ir dėl to pačios AVNT nustatyti galimi JANA manipuliavimo atrankos rodikliais atvejai ir dalis pareiškėjų skundų iš esmės išnagrinėta nebuvo.

Išvada: Nepakankamai kontroliuojami JANA manipuliavimas atrankos rodikliais ir FANA galimai fiktyvūs darbo santykiai su JANA sudarė palankias sąlygas analizuojamu laikotarpiu iškreipti nemokumo administratorių atrankos rodiklius, nesilaikyti Etikos kodekso reikalavimų administruojant procesus, diskreditavo jų sąžiningą atranką, kas mažino visuomenės pasitikėjimą nemokumo administratoriaus profesija bei sudarė sąlygas diskriminuoti kitus JANA ir FANA sąžiningai dalyvaujančius atrankoje. Taip buvo sudarytos palankios sąlygos JANA tikslingai aplaidžiai organizuoti FANA darbą, neužtikrinti veiksmingos vidaus kontrolės, sudaryti su FANA neformalius susitarimus juos įdarbinant ar atleidžiant ir taip piktnaudžiauti atranka, siekiant geresnių JANA atrankos rodiklių reikšmių. Šis korupcijos rizikos veiksnys yra retrospektyvinis, tačiau siekiant veiksmingo nemokumo

⁸⁰ AVNT direktoriaus 2021-05-31 įsakymas Nr. V4-113 „Dėl poveikio priemonės nemokumo administratoriui UAB <...> skyrimo

⁸¹ STT pastaba: JANA darbo organizavimo ir priežiūros funkcijos įstatyme pavestos vykdyti NAR, nors akivaizdu, kad tai yra nemokumo administratorių veiklos, o ne etikos ar kvalifikacijos kėlimo dalykas

administratorių atsakomybės taikymo už ankstesnius JANA manipuliavimo atranka ar FANA fiktyvių darbo santykių su JANA pažeidimus, laikytinas kritiniu.

AVNT nesuteikti įgaliojimai kontroliuoti ir prižiūrėti JANA darbo organizavimą, nors JANA darbo organizavimas yra susijęs su tinkamu JANA pareigų vykdymu ir nemokumo administratorių atrankos rodikliais, todėl tarnyba negali visapusiškai kontroliuoti galimo JANA manipuliavimo atranka ir FANA darbo santykių su JANA fiktyvumo rizikas ir jų valdyti. Šis korupcijos rizikos veiksnys sudaro sąlygas korupcijai, todėl yra kritinis.

PASIŪLYMAI:

7. AVNT:

7.1. Gavus informacijos apie galimai JANA manipuliavimą atrankos rodikliais, savo iniciatyva pradėti neeilinį JANA patikrinimą dėl AVNT kompetencijai priklausančių galimų pažeidimų (pavyzdžiui: netinkamo duomenų pateikimo, sutikimo deklaracijos nemokumo procesuose pateikimo, pažeidžiant nustatytus reikalavimus, ar suinteresuotumo bylos baigtimi, netinkamo JANA darbo organizavimo ir vidaus kontrolės (šią funkcija perdavus vykdyti AVNT) ir pan., galimai turėjusio įtakos atrankos rodikliams), taip pat įvertinti kiekvieno pažeidimo pasekmes nemokumo administratorių atrankai, ir ar nėra Etikos kodekso pažeidimo ar kito teisės pažeidimo požymių bei prireikus perduoti šią informaciją NAR ar kitoms kompetentingoms institucijoms nagrinėti.

8. FINANSŲ MINISTERIJAI:

8.1. Tobulinti teisinį reguliavimą:

8.1.1. siekiant veiksmingesnės JANA manipuliavimo atranka ir FANA fiktyvių darbo santykių, su JANA, siekiant pagerinti JANA atrankos rodiklius, priežiūros ir kontrolės suteikti įgaliojimus AVNT nustatyti JANA darbo organizavimo reikalavimus, atlikti jų laikymosi priežiūrą ir kontrolę.

4. KORUPCIJOS RIZIKA NEMOKUMO ADMINISTRATORIŲ VEIKLOS PRIEŽIŪROS SRITYJE

Nemokumo administratorių veiklą, jiems administruojant visus nemokumo procesus prižiūri Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskirta priežiūros institucija AVNT⁸², o Etikos kodekso reikalavimų

⁸² JANĮ 132 straipsnyje, FABĮ 13 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad „9. *Nemokumo administratorių veiklą administruojant visus nemokumo procesus prižiūri Lietuvos respublikos Vyriausybės įgaliota priežiūros institucija*“. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2019 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 924 „Dėl Lietuvos Respublikos Juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“ nemokumo administratorių priežiūros institucijos funkcijas vykdyti įgaliavo AVNT. AVNT nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2015 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 1K-344 „Dėl Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ 11.4 papunktyje nustatyta, kad „AVNT atlieka JANĮ ir FABĮ nurodytos priežiūros institucijos funkcijas“

ir kvalifikacijos kėlimo priežiūrą atlieka nemokumo administratorių profesinę savivaldą įgyvendinantys NAR⁸³.

Nemokumo administratoriai administruodami nemokumo procesus teikia viešąją paslaugą⁸⁴, todėl atlikdami nemokumo priežiūrą AVNT ir NAR Pagal Viešojo administravimo įstatymą (toliau – VAĮ) laikytini viešojo administravimo subjektais⁸⁵. Pagal VAĮ nustatytą ūkio subjektų veiklos priežiūros principą Finansų ministerija, kaip politiką formuojanti institucija, AVNT ir NAR, kaip priežiūrą vykdančios institucijos, kartu kompleksiskai ir bendradarbiaudamos privalo užtikrinti veiksmingą nemokumo administratorių veiklos priežiūrą, todėl privalo sukurti tokį ūkio subjektų priežiūros mechanizmą, kuris būtų pagrįstas ūkio subjekto didžiausiu rizikingumu, o nustačius pažeidimus būtų taikomos veiksmingos nuo tolimesnių pažeidimų atgrasančios poveikio priemonės, tačiau šiuo metu taikoma nemokumo administratorių priežiūra yra nepakankama, neatgraso nemokumo administratorių nuo pažeidimų savo veikloje, sudaro nemokumo administratoriams sąlygas veikti šališkai ir siekti savo privačių interesų nemokumo procesuose.

Atlikus korupcijos rizikos analizę, nustatėme šiuos korupcijos rizikos veiksnius nemokumo administratorių veiklos priežiūros srityje.

4.1. Nemokumo administratorių veiklos planiniai patikrinimai planuojami ir nemokumo administratoriai tikrinimui pasirenkami objektyviai neįvertinus ir nepagrindžiant tikrinamų nemokumo procesų ar nemokumo administratorių veiklos rizikingumo

Nemokumo administratorių veiklos planinius patikrinimus reglamentuoja Nemokumo administratorių veiklos patikrinimų taisyklės, patvirtintos AVNT direktoriaus 2020 m. liepos 7 d. įsakymu Nr. V1-86 „Dėl Nemokumo administratorių veiklos patikrinimų taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Patikrinimų taisyklės), kurios nustato planuojamų tikrinti nemokumo administratorių veiklos patikrinimų plano sudarymo kriterijus, neplaninių patikrinimų atlikimo pagrindus, planinių ir neplaninių patikrinimų atlikimo tvarką bei trukmę, tikrintojų bei tikrinamų administratorių teises ir pareigas, patikrinimų rezultatų įforminimą⁸⁶.

⁸³ JANĮ 139 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „1. Nemokumo administratorių rūmai – viešasis juridinis asmuo, kurio teisinė forma yra asociacija, įgyvendinantis nemokumo administratorių profesinę savivaldą“, o JANĮ 142 straipsnio 3 ir 5 punktuose NAR pavesta kontroliuoti, kaip nemokumo administratoriai laikosi Nemokumo administratorių etikos kodekso ir kontroliuoti, kaip nemokumo administratoriai fiziniai asmenys kelia profesinę kvalifikaciją

⁸⁴ VAĮ 2 straipsnio 19 dalyje nustatyta, kad „19. Viešoji paslauga – pagal įstatymų ir (ar) viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus vykdoma šių subjektų prižiūrima veikla, kuria sukuriamą valstybės ar savivaldybių garantuojama ir visuomenės nariams vienodai prieinama nauda“

⁸⁵ VAĮ 2 straipsnio 18 dalyje nurodoma, kad „Viešasis administravimas – teisės aktais reglamentuota viešojo administravimo subjektų veikla, skirta teisės aktams įgyvendinti: administracinis reglamentavimas, administracinių sprendimų priėmimas, teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo priežiūra, administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas“, o VAĮ 2 straipsnio 20 dalyje nustatyta, kad „Viešojo administravimo subjektas – viešasis juridinis asmuo, kolegiali ar vienasmenė institucija, neturinti juridinio asmens statuso, įstatymų nustatytą specialią statusą turintis fizinis asmuo, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą“

⁸⁶ Nemokumo administratorių veiklos patikrinimų taisyklės įsigaliojo nuo 2020-07-09. Analizuojamu laikotarpiu iki 2020-07-08 nemokumo administratorių priežiūrą reglamentavo: įmonių ir fizinių asmenų bankroto administratorių - Planinių ir neplaninių bankroto administratorių veiklos patikrinimų taisyklės,

1. Atliekant korupcijos rizikos analizę, įvertinome AVNT atliekamos nemokumo administratorių veiklos priežiūros planavimo teisinį reglamentavimą ir nustatėme trūkumų, kurie sudaro sąlygas korupcijos rizikoms planuojant priežiūrą kilti:

1.1. Patikrinimų taisyklių 12 punkte kai kurie nustatyti patikrinimo plano kriterijai nepakankamai apibrėžti⁸⁷: nenurodyta kokia turėtų būti nemokumo proceso kreditorių reikalavimų suma, koks nemokumo administratoriaus vykdytų procesų skaičius ar jų trukmė, kad nemokumo administratoriaus patikrinimas būtų įtrauktas į patikrinimų planą ir pan. kriterijai, palikta diskrecija plano rengėjo laisva nuožiūra į patikrinimų planą įtraukti/neįtraukti tam tikrus nemokumo administratorius.

1.2. Patikrinimų taisyklėse nenustatyti objektyvūs, aiškūs ir nedviprasmiški nemokumo administratorių veiklos rizikingumo vertinimo kriterijai pagal kuriuos tikslingai būtų sudaromas patikrinimų planas nustatant patikrinimų prioritetus tam tikru laikotarpiu ir siekiant atlikti tuo metu rizikingiausių nemokumo administratorių ir jų vykdomų nemokumo procesų visapusišką planinį patikrinimą arba rizikingiausių nemokumo administratorių pareigų vykdymo tikslinį neplaninį patikrinimą.

2. Atliekant korupcijos rizikos analizę, įvertinus nemokumo administratorių priežiūros planavimą, nustatėme kad:

2.1. visapusiški ir tiksliniai planiniai patikrinimai planuojami ir nemokumo procesai tikrinami ar nemokumo administratoriai tikrinimui pasirenkami objektyviai neįvertinus ir nepakankamai pagrindžiant tikrinamų nemokumo procesų ar nemokumo administratorių veiklos rizikingumo. Kadangi tikrinama tik dalis administratorių, tokiais neapibrėžtais tikrinamų administratorių atrankos kriterijais vadovaujantis ir jų nepagrindžiant objektyviomis aplinkybėmis nemokumo administratorius į patikrinimo planą galima įtraukti selektyviai plano rengėjams juos pasirenkant iš anksto, pavyzdžiui:

2.1.1. AVNT interneto svetainėje skelbiamoje 2020 m. planuojamų tikrinti administratorių atrankos aprašyme, nurodoma, kad „*sudarant nemokumo administratorių patikrinimų planą, nemokumo administratoriai atrinkti įvertinus nemokumo procesų proporcingumą, atsižvelgiant į administruojamų bankroto procesų skaičių, procesų trukmę ir kitas aplinkybes, dėl kurių galimas teisės aktų pažeidimų rizikos padidėjimas*“ ir pasirinkta: „*daugiausia turto turinčių įmonių administruojantys*“

patvirtintos AVNT direktoriaus 2016 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V 1-341 „Dėl Planinių ir neplaninių bankroto administratorių veiklos patikrinimų taisyklių patvirtinimo“ ir Restruktūrizavimo administratorių – Planinių ir neplaninių restruktūrizavimo administratorių veiklos patikrinimų taisyklės, patvirtintos AVNT direktoriaus 2016 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V 1-399 „dėl Planinių ir neplaninių bankroto administratorių veiklos patikrinimų taisyklių patvirtinimo“

⁸⁷ Patikrinimų taisyklių 12 punkte nustatyta, kad „12. Patikrinimų planas sudaromas pagal vieną ar kelis kriterijus: 12.1. administratoriaus administruojamo nemokumo proceso kreditorių reikalavimų suma; 12.2. administratoriaus, administruojančio nemokumo procesą (procesus), veikla netikrinta 6 metus; 12.3. administratoriaus veikloje nustatyta galimų teisės aktų pažeidimo požymių; 12.4. administratoriaus administruojamų nemokumo procesų skaičius; 12.5. administratoriaus administruojamų nemokumo procesų trukmė; 12.6. administratoriaus administruotų nemokumo procesų kreditorių reikalavimų tenkinimo apimtis procentine išraiška; 12.7. praėjusiais arba einamaisiais metais administratoriaus veikloje buvo nustatyta teisės aktų pažeidimų, kurie pagal Taisyklių 36 punktą nelaikytini mažareikšmiai; 12.8. kitos aplinkybės, dėl kurių galimas teisės aktų pažeidimų rizikos padidėjimas“

administratoriai“ aplinkybė, motyvuojant tuo, kad tikslinių patikrinimų metu bus tikrinamas „administratoriaus pareigos realizuoti bankrutavusių įmonių ar fizinių asmenų turtą vykdymas. Tačiau nemotyvuota kokių proporcingumo kriterijumi atrenkant tikrinamus administratorius buvo vadovaujama, kaip nustatytas tikrinamų administratorių procesų skaičiaus ribos, procesų trukmė, ir kas lėmė, kad aplinkybė „*daugiausia turto turinčių įmonių administruojantys administratoriai*“ buvo įvertinta kaip aplinkybė dėl kurios galimas teisės aktų rizikos pažeidimas, kokios administruojamų įmonių turto ribos buvo taikomos tikrinamų nemokumo administratorių atrankai⁸⁸.

2.1.2. Sudarant 2021 metų patikrinimų planą nemokumo administratoriai atrinkti įvertinus vidutinę nemokumo administratorių administruojamų procesų trukmę. AVNT interneto svetainėje skelbiamoje 2021 m. planuojamų tikrinti administratorių atrankos aprašyme, nurodoma, kad „*ilgiausiai trunkančiuose procesuose bus tikrinamos administratoriaus pareigos, susijusios su plano vykdymo priežiūra, o įmonių bankroto procesuose - administratoriaus pareigos, susijusios su juridinio asmens likvidavimu dėl bankroto*“. Tačiau taip pat nemotyvuota kokios atrankai buvo taikomos procesų trukmės ribos, kodėl jos tokios pasirinktos, taip pat nemotyvuota, kas lėmė, kad atliekant tikslinius patikrinimus fizinių asmenų bankroto ir restruktūrizavimo procesuose bus tikrinamos administratoriaus pareigos, susijusios su plano vykdymo priežiūra, o įmonių bankroto procesuose - administratoriaus pareigos, susijusios su juridinio asmens likvidavimu dėl bankroto, kodėl šių nemokumo administratorių pareigų vykdymas 2021 metais prioretizuotas ir laikytinas didžiausią riziką keliančiomis pareigomis⁸⁹.

2.1.3. Sudarant 2022 metų patikrinimų planą nemokumo administratoriai atrinkti atsižvelgiant į administratoriaus administruojamų nemokumo procesų skaičius ir į kitas aplinkybes, dėl kurių galimas teisės aktų pažeidimų rizikos padidėjimas, tokiomis aplinkybėmis buvo laikoma „*daugiau nei vieną neteisminį įmonės bankroto procesą administravę nemokumo administratoriai, seniausiai tikrinti administratoriai, atrankos metu administravę didžiausią nemokumo procesų skaičių*“. Visapusiškiems patikrinimams buvo atrinkti 18 FA bankroto procesų administravę administratoriai, tiksliniams - daugiau nei 6 nemokumo procesus administravę administratoriai. Nurodyta, kad atliekant FA bankroto procesų tikslinius patikrinimus bus tikrinamos „*administratoriaus pareigos, susijusios su plano vykdymo priežiūra, o atliekant įmonių bankroto procesų tikrinimus, bus vertinama informacija, susijusi su administravimo išlaidomis*“. Tačiau ir sudarant 2022 m patikrinimų planą nemotyvuota kodėl rizikingiausiais laikomi visi, daugiau nei vieną neteisminį įmonės bankroto procesą administravę nemokumo administratoriai, kas sudaro didžiąją daugumą nemokumo administratorių, o planiniai patikrinimai atlikti tik dalyje jų, nenurodoma trukmė, kada laikoma, kad administratorius tikrintas

⁸⁸ Praėjusių laikotarpių patikrinimai, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-administratoriu-prieziura/administratoriu-veiklos-patikrinimai/praejusiu-laikotarpiu-planiniai-patikrinimai>

⁸⁹ Praėjusių laikotarpių patikrinimai, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-administratoriu-prieziura/administratoriu-veiklos-patikrinimai/praejusiu-laikotarpiu-planiniai-patikrinimai>

seniausiai ir kokios procesų skaičiaus ribos taikytos dėl ko nemokumo administratorius buvo įtrauktas į planuojamų patikrinti nemokumo administratorių sąrašą, taip pat nepagrįsta, kodėl FA nemokumo procesuose administratorių pareiga, susijusi su plano vykdymo priežiūra, ir JA bankroto procesuose administravimo išlaidų nustatymo pareigos vykdymas laikytini rizikingiausiomis pareigomis 2022 m.⁹⁰

Išvada: Nepakankamai išsami nemokumo administratorių įtraukimo į tikrinamų subjektų planus tvarka, sudaro sąlygas AVNT darbuotojams sudarant patikrinimų planą, nemotyvuoti ir nenurodyti faktinių nemokumo administratorių riziką pagrindžiančiomis aplinkybių, selektyviai ir tikslingai pasirinkti tikrinti tam tikrą grupę nemokumo administratorių ir sudaryti sąlygas kitiems nemokumo administratoriams išvengti patikrinimų. šis korupcijos rizikos veiksnys, tiesiogiai neturi įtakos korupcijai, tačiau sudaro sąlygas nemotyvuotai ir nepakankamai pagrįstai tikrinamų subjektų atrankai todėl laikytinas kita antikorpucine pastaba.

PASIŪLYMAI:

9. AVNT:

9.1. Planuojant nemokumo administratorių patikrinimus, atsižvelgiant į nemokumo procesų numatomus pokyčius, detalizuoti nemokumo administratorių atrankos kriterijus ir jų ribas (nemokumo procesų skaičių, procesų trukmę, kreditorių reikalavimų tenkinimo santykį).

9.2. Įtraukiant nemokumo administratorius ar jų vykdomus procesus į patikrinimų planą, jų atranką raštu motyvuoti faktinėmis riziką pagrindžiančiomis aplinkybėmis ir jas nurodyti tikrinamų nemokumo administratorių atrankos aprašyme.

4.2. Atliekant nemokumo administratorių veiklos priežiūrą ne visada atliekamas visų pareiškėjų skunduose nurodytų aplinkybių patikrinimas ir įvertinimas, praktikoje nustačius pažeidimus, nemokumo administratoriams taikomos poveikio priemonės galimai per švelnios ir nepakankamai veiksmingos

AVNT vykdomą nemokumo administratorių veiklos administruojant nemokumo procesus priežiūrą reglamentuoja:

JANĮ nustato priežiūros institucijos teises pareigas, funkcijas, galimas taikyti atsakomybės priemones nemokumo administratoriams (nurodymus ir poveikio priemones), jų skyrimo tvarkos pagrindus.

⁹⁰ Praėjusių laikotarpių patikrinimai, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-administratoriu-prieziura/administratoriu-veiklos-patikrinimai/praejusiu-laikotarpiu-planiniai-patikrinimai>

Nemokumo administratorių veiklos priežiūros taisyklės⁹¹ (toliau – Priežiūros taisyklės), reglamentuoja nemokumo administratorių (toliau – administratoriai) veiklos priežiūros – administratorių veiklos tikrinimo, nurodymų ir poveikio priemonių administratoriams skyrimo, administratorių atitikties JANĮ reikalavimams vertinimo tvarką.

Patikrinimų taisyklės reglamentuoja patikrinimų atlikimo eigą, rezultatų įforminimą.

Nemokumo administratorių atitikties Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo reikalavimams kontrolės aprašas (toliau – Atitikties tvarkos aprašas)⁹², reglamentuoja reikalavimo nemokumo administratoriui būti nepriekaištingos reputacijos tikrinimo tvarką.

1. Atliekant korupcijos rizikos analizę įvertinome AVNT atliekamos nemokumo administratorių veiklos priežiūros ir poveikio priemonių skyrimo teisinį reglamentavimą ir nustatėme trūkumų kurie sudaro sąlygas korupcijos rizikoms, atliekant nemokumo administratorių priežiūrą, pasireikšti:

1.1. JANĮ 136 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad AVNT nustačiusi, kad nemokumo administratorius nesilaiko nemokumo procesą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų, gali skirti 3 poveikio priemones: 1) įspėjimą, 2) teisės būti paskirtam nemokumo administratoriumi administruojant naujų juridinių asmenų nemokumo procesus apribojimą nuo 6 mėnesių iki 2 metų ir 3) teisės administruoti nemokumo procesus panaikinimą. Toks galiojantis poveikio priemonių spektras už nemokumo administratorių pažeidimus galimai yra per siauras, todėl sudaromos sąlygos, nustačius reikšmingus pažeidimus, nemokumo administratoriams skirti švelniausią poveikio priemonę-įspėjimą, nes teisės būti paskirtam administruoti nemokumo procesus priemonės taikymas būtų per griežtas, o už tam tikrus reikšmingus pažeidimus, kaip pavyzdžiui duomenų apie nepriekaištingos reputacijos praradimą nepateikimą ir toliau nemokumo procesų administravimą – išvis nenumatyta jokia poveikio priemonė⁹³. Tokia nesubalansuota poveikio priemonių sistema ir didelis neigiamų pasekmių tarp švelniausios priemonės – įspėjimo, ir pakankamai griežtos priemonės – apribojimo dalyvauti nemokumo administratorių atrankoje atotrūkis, nesudaro sąlygų veiksmingai diferencijuoti pažeidimų ir skirti proporcingas sankcijas pagal pažeidimo reikšmingumą, neturi veiksmingo prevencinio poveikio, neatgraso nemokumo administratorių nuo reikšmingų pažeidimų ir savanaudiškų nesąžiningų sprendimų nemokumo procese, ir tai kelia korupcijos riziką.

⁹¹ Nemokumo administratorių veiklos priežiūros taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. 1K-30 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“

⁹² Nemokumo administratorių atitikties Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo reikalavimams kontrolės aprašas, patvirtintas AVNT direktoriaus 2020 m. birželio 10 d. įsakymu Nr. V4-124 „Dėl Nemokumo administratorių atitikties Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo reikalavimams kontrolės aprašo patvirtinimo“, įsigaliojo nuo 2020-06-13

⁹³ Žr. į Išvados 3.1. skirsnyje nurodytus AVNT nustatytus nepriekaištingos reputacijos pažeidimo pavyzdžius

1.2. Patikrinimų taisyklėse nustatyti nepakankamai detalūs mažareikšmio pažeidimo požymiai⁹⁴. Nėra nustatyta jokių aiškių kriterijų, kurie apibrėžtų reikšmingą įtaką nemokumo procesui ar reikšmingą įtaką asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams. Nenurodytos neigiamos pasekmės (žala) ir jų mastas, kurioms paaiškėjus pažeidimo reikšmingumas turėtų būti klasifikuojamas ir diferencijuojamas. Atliekant šią analizę AVNT pateikė pažeidimų reikšmingumo nustatymo kriterijų lentelę (toliau – Rekomendaciniai pažeidimo reikšmingumo kriterijai), kurioje nurodyti pažeidimo reikšmingumo diferencijavimo kriterijai skirstomi pagal pažeidimo sukeltą poveikį saugomam gėriui (vertybei) (mažareikšmis, nežymus, reikšmingas, labai reikšmingas). Pirmiausiai, pastebėtina, kad ši pažeidimo reikšmingumo kriterijų lentelė yra tik rekomendacinio pobūdžio, nėra įteisinta ir neturi jokios teisinės galios AVNT darbuotojams klasifikuojant ir kvalifikuojant pažeidimus, nustatant jų reikšmingumą. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad joje daug pažeidimo reikšmingumo vertinamųjų požymių, kuriuos, kvalifikuojant pažeidimus, galima taikyti selektyviai, pavyzdžiui:

1.2.1., „Pažeidimas neturėjo reikšmingos įtakos nemokumo procesui administruoti“ arba „pažeidimas neturėjo reikšmingos įtakos teisės aktų saugomam gėriui (vertybei) arba asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams“, „Pažeidimas turėjo nedidelę/didelę/esminę įtaką saugomam gėriui (vertybei)“. Neaiškūs nereikšmingos, reikšmingos, nedidelės, didelės ir esminės įtakos apibrėžimo ir diferencijavimo kriterijai, t. y. kokia pažeidimo įtaka turėtų būti kvalifikuota kaip reikšminga, didelė, esminė, o kokia nereikšminga, nedidelė ar neesminė. Manytina, kad įtakos mastas galėtų būti nustatytas tik pagal faktiškai pažeidimo sukeltas neigiamas pasekmes nemokumo administratorių atrankai, pačiam nemokumo procesui ar asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams procese, tačiau neigiamos pasekmės nei Patikrinimų taisyklėse, nei Rekomendaciniuose pažeidimo reikšmingumo kriterijuose nėra apibrėžtos, todėl išlieka AVNT tikrintojų plati diskrecija ir galimybė pažeidimo reikšmingumą nustatyti selektyviai ir reikšmingus pažeidimus priskirti mažareikšmiams ir atvirkščiai.

1.2.2., „Pažeidimas susijęs su mažiau svarbių, smulkesnių procedūrinio (procesinio) pobūdžio reikalavimų nesilaikymu“. Neaišku kokie reikalavimai laikytini mažiau svarbūs, ar kokie reikalavimai yra smulkesni procedūrinio (procesinio) pobūdžio. Taip pat neaiškumą palieka ir vertinamasis požymis „smulkesni (procesinio) pobūdžio reikalavimai“ t. y. neaišku kokie reikalavimai turėtų būti priskirti prie smulkesnių, o kurie prie stambesnių ir kaip juos atskirti. Manytina, kad visi procesinio pobūdžio reikalavimų pažeidimai nesukėlę neigiamų pasekmių yra vienodos procesinės reikšmės ir yra vienodai svarbūs ir jų skirstymas į smulkesnius ar stambesnius sudaro diskreciją pareigūnams subjektyviai vertinti pažeidimo reikšmingumą.

⁹⁴ Patikrinimų taisyklių 36 punkte nustatyta, kad „Mažareikšmiu teisės aktų reikalavimų pažeidimu, remiantis teisingumo ir protingumo principais, gali būti laikomas pažeidimas, kuris atitinka visus kriterijus: pakartotinai per pastaruosius 1 kalendorinius metus nebuvo nustatytas administratoriaus veikloje; truko neilgą laiką, t. y. iki 15 dienų, kai pažeidimas susijęs su nemokumo procesą reglamentuojančio teisės akto nustatyto termino laikymusi; neturėjo reikšmingos įtakos nemokumo procesui administruoti; neturėjo reikšmingos įtakos asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams“

1.2.3. „Pažeidimas susijęs su svarbių nemokumo teisės aktų normų, reglamentuojančių turto pardavimo (perdavimo) procedūras, reikalavimų, turinčių įtakos viso proceso operatyvumui, taip pat skaidrumui“. Nurodomas svarbių nemokumo teisės aktų normų susiejimas tik su viena iš daugelio nemokumo administratorių pareigų - turto pardavimo (perdavimo) procedūrų vykdymu, apskritai klaidina, nes tai gali būti traktuojama, kad visi kiti nustatyti pažeidimai nemokumo procese, nesvarbu kokias pasekmes ar įtaką proceso operatyvumui, taip pat skaidrumui toks pažeidimas sukėlė, nelaikytini svarbiomis teisės aktų normomis. Taip pat neaišku, kaip, nenustačius kokie pažeidimai laikytini turintys įtakos proceso skaidrumui, kvalifikuojant pažeidimą turėtų būti įvertinta kiekvieno pažeidimo įtaka proceso skaidrumui.

1.2.4. „Pažeidimas nesukėlė aiškios žalos saugomam gėriui (vertybei)“ arba „Pažeidimas sukėlė aiškią žalą saugomam gėriui (vertybei)“. Šiuo atveju neapibrėžta kas laikytina „aiškia žala saugomam gėriui (vertybei)“ ir kokia žalą turi nustatyti tikrintojas kad ji būtų laikoma aiški. Manytina, kad žalos kriterijus turėtų būti apibrėžtas konkrečiau nurodant žalos pobūdį ir dydį, kurio ribos kvalifikuojant pažeidimus turėtų būti aiškiai nustatytos.

1.3. Patikrinimų taisyklių 37.2 papunktyje nustatyta 6 mėn. pažeidimų senatis⁹⁵, galimai per trumpa, neužtikrina veiksmingos nemokumo administratorių nešališkumo priežiūros ir atsakomybės už šiuos pažeidimus neišvengiamumo. Nemokumo procesai dažnai tęsiasi ne vienus metus, juose dalyvauja daug suinteresuotų asmenų, kurių tarpusavio ryšiai ir interesai gali būti latentiniai ir sunkiai nustatomi, todėl manytina, kad siekiant užtikrinti veiksmingą nemokumo administratorių nešališkumo prevencija nemokumo procese, 6 mėnesių pažeidimo dėl galimo nemokumo administratorių šališkumo, suinteresuotumo senaties terminas yra per trumpas. Atkreipiame dėmesį, kad Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatyme, tyrimui dėl interesų konflikto pradėti nustatyta bendra 3 metų senatis nuo pažeidimo padarymo⁹⁶. Kadangi nemokumo administratoriai nėra deklaruojantys asmenys ir privačių interesų deklaracijų pagal Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų deklaravimo įstatymą teikti neprivalo, o jų šališkumo ar suinteresuotumo bylos baigtimi priežiūrą analogiškame teisiniame santykiyje pavesta atlikti AVNT ir NAR, todėl manytina, kad skundų dėl galimo pažeidimų nemokumo administratorių veikloje 6 mėnesių senaties terminas yra per trumpas.

2. Atliekant korupcijos rizikos analizę, atsižvelgiant į STT pareiškėjų pranešimuose ir viešoje erdvėje minimus nemokumo administratorius bei nurodomas nemokumo administratorių pareigas nemokumo procesuose, kurių vykdymu pareiškėjai dažniausiai skundžiasi, atrinkome 32 FANA ir 28 JANA ir įvertinome AVNT analizuojamu laikotarpiu atliktą šių nemokumo administratorių pareigų

⁹⁵ Patikrinimų taisyklių 37.2 papunktyje nustatyta, kad „37. Prašyme (skunde) nurodyti faktai ir (ar) aplinkybės nenagrinėjami, jeigu: <...> 37.2. nuo prašyme (skunde) nurodytų pažeidimų paaiškėjimo ar turėjimo paaiškėti asmeniui dienos iki skundo padavimo dienos yra praėję daugiau kaip 6 mėnesiai.“

⁹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausiosios tarnybinės etikos įstatymo 22 straipsnyje nustatyta, kad „Pranešimams pateikti ar tyrimui savo iniciatyva pradėti nustatomas 3 metų terminas nuo galimo teisės aktus pažeidžiančios veikos padarymo dienos“

vykdymo priežiūrą bei atsakomybės poveikio priemonių taikymą. Nustatėme kad praktikoje AVNT ne visada atlieka pareiškėjų skunduose nurodytų aplinkybių dėl galimo šališkumo nemokumo procese ar nemokumo administratoriaus suinteresuotumo bylos baigtimi patikrinimą, nepastebi galimų Etikos kodekse nustatytų reikalavimų pažeidimų, o nustačius pažeidimus, nemokumo administratoriams taiko nepakankamai veiksmingas poveikio priemones, ir neperduoda informacijos nagrinėti kitoms kompetentingoms institucijoms, nesiima iniciatyvos spręsti teisinio reguliavimo trūkumus, pavyzdžiui:

2.1. AVNT 2021 m. pagal pareiškėjo 2021-02-15 skundą atliko JANA UAB Nr. 37 patikrinimą. Pareiškėjas skunde aiškiai nurodė, kad galimai nemokumo administratorių suinteresuotumas nenutraukti nemokumo proceso galėjo atsirasti dėl nemokumo administratorių šališkumo vienam iš kreditorių⁹⁷. AVNT atlikusi patikrinimą konstatavo, kad JANA UAB Nr. 37, FANA Nr. 18 ir FANA Nr. 19 pažeidė JANĮ 38 straipsnio 1 dalies 1 p. reikalavimą ir administruojant UAB Nr. 38 bankroto procesą JANA, nes buvo suinteresuoti teisine bylos baigtimi, t. y. kad nebūtų nutraukta bankroto byla ir JA būtų likviduotas⁹⁸. Be to AVNT išvadoje nurodė, kad „Šio patikrinimo metu visų Įmonės faktinių aplinkybių bankroto proceso kontekste vertinant Administratoriaus veiksmus (neveikimą) objektyvių abejonių kelia ir likusio vienintelio kreditoriaus S. V. veikimas, kuris leidžia spręsti dėl šio kreditoriaus galimo palankumo Administratoriui ir jo veikimo Administratoriaus interesais“, tačiau nevertino skunde nurodytų aplinkybių dėl FANA Nr. 18, FANA Nr. 19 ir šio kreditoriaus ryšių dėl kurių nemokumo administratoriai galėjo turėti privatų interesą administruodami šį nemokumo procesą, taip pat nevertino ar dėl to neatsirado aplinkybių dėl kurių FANA Nr. 18, FANA Nr. 19 galėjo būti šališki administruodami nemokumo procesus, ar nėra Etikos kodekso pažeidimo požymių, o pareiškėjui skunde nurodžius Etikos kodekso reikalavimų pažeidimų požymius, neperdavė šio skundo nagrinėti NAR⁹⁹.

2.2. AVNT 2020 m. pagal pareiškėjo UAB Nr. 39 2019-10-23 skundą atliko neplaninį JANA MB Nr. 3 veiklos patikrinimą. Pareiškėjas skunde nurodė JANA MB Nr. 3 netinkamos pareigos atstovauti kreditorių interesus tenkinant jų reikalavimus UAB Nr. 40 bankroto procese sudarant žalingą taikos sutartį su buvusiu UAB Nr. 40 vadovu byloje aplinkybę: „<...> bankroto administratorius be kreditorių išreikštos valios, veikdamas išskirtinai savo nuožiūra ir akivaizdžiai prieš kreditorių interesus sudarė taikos sutartį su buvusiu UAB <...> vadovu <...> ir mainais už 500.00 Eur (penki šimtai euru ir 00 et.) atsisakė pusės savo paties pateikto ieškinio reikalaujamos sumos“. AVNT atlikusi neplaninį patikrinimą konstatavo, kad pažeidimas padarytas dėl to, kad piniginės lėšos, gautos JA bankroto proceso metu civilinėje byloje sudarius taikos sutartį buvo pervestos tiesiogiai JANA MB Nr. 3, o ne

⁹⁷ Pareiškėjo <...> 2021-02-15 skundas

⁹⁸ AVNT direktoriaus 2022-04-20 įsakymas Nr. V4-47 „Dėl poveikio priemonių ir nurodymų nemokumo administratoriams UAB <...> ir <...> skyrimo“

⁹⁹ AVNT 2022-03-10 išvada Nr. D4-615

JA, įvertino tai kaip nereikšmingą pažeidimą ir poveikio priemonių netaikė. Tačiau pažymėtina, kad AVNT pareiškėjui skunde nurodžius galimą nemokumo administratoriaus šališkumą procese dalyvaujančiam asmeniui, nebuvo patikrintas nemokumo administratoriaus ryšys su šiuo asmeniu, nevertinti galimi Etikos kodekso reikalavimų pažeidimų požymiai¹⁰⁰. Atkreiptinas dėmesys, kad AVNT patikrinimo išvadoje pažymėjo, kad šiuo konkrečiu atveju „*taikos sutartis buvo sudaryta ne tarp JA ir jos kreditorių, siekiant išvengti iškeltos bankroto bylos nutraukimo arba sprendžiant kitokio pobūdžio ginčą, kuriam ĮBĮ nuostatos nenumato įpareigojimo Administratoriui derinti šio klausimo su kreditoriais. Vertinant nagrinėjamą aplinkybę, Administratorius veikdamas kreditorių interesais, turėtų būti suinteresuotas taikos sutarties sąlygas derinti su kreditoriais, tačiau jam to neatlikus, tokie Administratoriaus veiksmai AVNT nelaikytini neteisėtais*“¹⁰¹. Taigi, AVNT pastebėjo galimai teisinio reguliavimo spragą, dėl kurios galimas nesąžiningas nemokumo administratoriaus elgesys ir gali būti pažeidžiami kreditorių nemokumo procese interesai, todėl galėjo imtis iniciatyvos spręsti galimai teisinio reguliavimo trūkumą ir kreiptis į Finansų ministeriją, kaip politiką nemokumo procesų administravimo srityje formuojančią instituciją, turinčią teisėkūros iniciatyvos teisę, siekiant ateityje išvengti galimo nemokumo administratorių piktnaudžiavimo ir korupcijos rizikų sudarant kreditoriams akivaizdžiai žalingas taikos sutartis su nemokiais asmenimis siūlant svarstyti teisinio reguliavimo keitimą, tačiau teisėkūros iniciatyvos nesiėmė.

2.3. AVNT 2021 m atliko neplaninį JANA UAB Nr. 8 ir atsakingo FANA Nr. 12 veiklos patikrinimą pagal pareiškėjos skundą. Pareiškėja skunde nurodė JANA UAB Nr. 8 ir FANA Nr. 12 galimai netinkamo sandorių patikrinimo ir ieškinių dėl žalos kėlimo pareigų UAB Nr. 41 bankroto procese vykdymo aplinkybes: „*jokia informacija apie tikrintinus sandorius kreditoriams nepateikta <...> Nemokumo administratorius nevykdė pareigos patikrinti UAB <...> pinigų judėjimą sąskaitose, iš kur, buvęs UAB <...> vadovas persivedė į savo asmeninę sąskaitą virš 80 000 Eur <...> nemokumo administratorius netenkino kreditorių prašymo kreiptis į teismą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu <...> netenkino prašymo patikrinti UAB <...> turto įkeitimo sandorius, ar jie neprieštarauja kitų kreditorių interesams, o taip pat sandorius, kuriuos galima nustatyti iš pinigų judėjimo įmonės sąskaitose <...>, netenkino prašymo teikti ieškinį UAB <...> vadovui dėl žalos, kilusios neperdavus ar neišsaugojus įmonės turto, atlyginimo <...>*. AVNT pagal pareiškėjos skundą UAB Nr. 41 bankroto byloje įvertino

¹⁰⁰ Šiuo atveju Vilniaus regiono apylinkės teismo Vilniaus rajono rūmų 2019-06-07 sprendimu buvusiam UAB Nr. 40 vadovui buvo priteista bendrovei sumokėti 9 678,54 Eur žalos atlyginimo, 5 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą 9 678,54 Eur sumą nuo bylos iškėlimo teisme 2018-09-20 iki teismo sprendimo visiško įvykdymo bei 500,00 Eur bylinėjimosi išlaidų. 2019-01-23 Nemokumo administratorius įmonės vardu nederindamas su kreditoriais sudarė su atsakovu tokos sutartį dėl 500 eur žalos atlyginimo ir atsisakė kitos dalies reikalavimų, taip galimai padarydamas didelę žalą kreditoriams

¹⁰¹ AVNT 2020-02-14 išvada Nr. D4-291 „Dėl MB <...> veiksmų administruojant UAB <...>“. STT pastaba: antikorupcinio požiūriu situacija, kai klausimas dėl taikos sutarties dėl žalos sudarymo su nemokiu ar jam atstovaujančiu asmeniu paliktas vienasmeniškai spręsti tik nemokumo administratoriui ir nenustatyta prievolė taikos sutarties dėl žalos sumos derinti su kreditoriais, kurie dėl tokių galimai šališkų nemokumo administratorių sprendimų gali patirti didelės žalos, laikytina įstatymo spraga legislatyvine omisija, sudarančia sąlygas korupcijai sudarant taikos sutartis su nemokiais asmenimis dėl žalos atlyginimo

vieną pareiškėjos skunde nurodytą aplinkybę dėl prašymo kreiptis į teismą dėl bankroto pripažinimo tyčiniu. AVNT nustatė, kad nemokumo administratorius kreipėsi į teismą dėl tyčinio bankroto ir pažeidimo nepadarė¹⁰², tačiau pastebėtina, kad nebuvo vertintos kitos skunde nurodytos aplinkybės dėl sandorių patikrinimo, dėl nemokaus asmens atstovo veiksmų, darant pavedimus į savo sąskaitą, ieškinio dėl žalos neteikimo pagrįstumo. Neįvertinus visų skunde nurodytų aplinkybių, atlikus patikrinimą galimai padaryta netinkama išvada, kad pažeidimas nepadarytas. Pažymėtina, kad AVNT vėliau dėl JANA UAB Nr. 8 veiklos 2021-2022 m. 2 kartus buvo skyrusi dvi švelniausias poveikio priemones – įspėjimus, o dėl FANA Nr. 12 veiklos - 3 kartus iš eilės skirta švelniausia poveikio priemonė – įspėjimai. Taip pat AVNT yra nustatę, kad anksčiau FANA Nr. 12 manipuliavo ir atrankos rodikliais siekdamas administruoti įmones¹⁰³. STT 2023 m. taip pat gavo skundą dėl FANA Nr. 12 veiksmų ir neveiksmingos priežiūros¹⁰⁴. Be to STT šios analizės metu atlikę ryšių patikrinimą nustatė, galimą JANA UAB Nr. 8 neskaidrų dalyvavimą JA UAB Nr. 9 bankroto procese 2020-2022 m.¹⁰⁵, todėl manytina, kad JANA UAB Nr. 8 ir FANA Nr. 12 veikla buvo rizikinga, o AVNT taikoma šio nemokumo administratoriaus veiklos priežiūra, besikartojant nemokumo administratorių pažeidimams, savo tikslų nepasiekė ir neužkardė tolimesnių nemokumo administratorių pažeidimų.

2.4. AVNT 2021 m. pagal pareiškėjo skundus atliko neplaninį JANA UAB Nr. 42 ir atsakingo FANA Nr. 20 veiklos neeilinį patikrinimą. Pareiškėjas skunde nurodė JANA UAB Nr. 42, FANA Nr. 20 ir FANA Nr. 21 galimai neteisėtus veiksmus valdant nemokių asmenų turtą, turto valdymo ir kitų galimai neteisėtų sandorių sudarymo UAB Nr. 43 ir IĮ Nr. 1 JA bankroto procesuose. AVNT įvertino ir nustatė JANA UAB Nr. 42 ir suinteresuotų asmenų UAB Nr. 43 ir IĮ Nr. 1 ryšius (IĮ Nr. 1 savininkas anksčiau buvo FANA ir vadovavo bei dirbo JANA UAB Nr. 42), taip pat nustatė, kad JANA UAB Nr. 42 neteisėtai disponavo nemokaus asmens turtu ir sudarė paskolos sandorius su įmonėmis, kurių savininkais yra akcininkas JANA vadovas ir JANA darbuotojas. Taip pat nustatė JANA UAB Nr. 42 ir FANA Nr. 20 šališkumą parduodant nemokaus asmens turtą įmonei, kurios likvidatoriumi buvo ir ją kontroliavo buvęs JANA UAB Nr. 42 vadovas. AVNT šiuos 2 JANA UAB Nr. 42 ir FANA Nr. 20 pažeidimus įvertino kaip itin reikšmingus ir skyrė JANA UAB Nr. 42 ir FANA Nr. 20 griežčiausią nuobaudą teisės administruoti nemokumo procesus panaikinimą¹⁰⁶. Pareiškėjo skunduose buvo nurodytas dar vienas, galimai su minėtais JANA UAB Nr. 42 ir FANA Nr. 20 susijęs kitas FANA Nr.

¹⁰² AVNT 2021-11-30 išvada Nr. D4-3023 Dėl nemokumo administratoriaus UAB <...> neplaninio veiklos patikrinimo“

¹⁰³ AVNT atsakyme į Pareiškėjo MB Extant 2023-02-08 skundą FANA nurodyta, kad FANA Nr. 12 yra pažeidęs ir Etikos kodekso 13 p. reikalavimus, nesąžiningais veiksmais siekdamas paveikti atrankos sistemą, įsteigdamas 6 įmones, teikiančias nemokumo administravimo paslaugas siekiu manipuluoti atranka, sudarydamas nelygias galimybes kitiems nemokumo administratoriams dalyvauti nemokumo administratorių atrankoje ir būti paskirtiems administruoti įmonę. Administratorius ir jos vadovas FANA Nr. 12 jau buvo nubausti už panašaus pobūdžio pažeidimą kai darbuotojai buvo priimti tik „dėl akių“. Šiuo atveju pasirinktas kitas atrankos sistemos „apėjimo“ būdas - steigimas įmonių, kurioms vadovauja ir nemokumo administravimo procedūras vykdyti skiriamas tas pats asmuo – FANA Nr. 12. Skirtingų įmonių steigimas vykdyti tokią pačią administravimo veiklą siekiu manipuluoti atranka, padidinti savo galimybes atrankoje ir gauti iš to naudos traktuotini nemokumo administratoriaus nesąžiningais, neprofesionaliais veiksmais.

¹⁰⁴ Pareiškėjo A.M. 2023-06-19 skundas Nr. 5-01-7434

¹⁰⁵ Plačiau atvejis nurodomas šios išvados 3.2 skirsnyje

¹⁰⁶ AVNT direktoriaus 2021-05-03 įsakymas Nr. V4-94 Dėl poveikio priemonių nemokumo administratoriams UAB <...> ir <...> skyrimo“

21, kuris administravo IĮ Nr. 1 įmonės bankroto ne teismo tvarka procesą, kurios savininkas ir vadovas buvo buvęs JANA UAB Nr. 42 vadovas vadovaujama įmonė Nr. 1 ir gavo paskolą iš JANA UAB Nr. 42 administruojamos įmonės UAB Nr. 43, o antstoliui areštavus IĮ Nr. 1 gautas lėšas, JA bankroto ne teismo tvarka procese buvo atsiskaityta su vieninteliu kreditoriumi šiame procese, ir FANA Nr. 21 dėl to buvo sumokėtas atlyginimas, kuris negavus paskolos galimai nebūtų sumokėtas. Pažymėtina, kad atlikus minėtą patikrinimą buvo nustatytos aplinkybės, kad iki šios paskolos IĮ Nr. 1 jokio turto neturėjo. AVNT nagrinėdama šiuos skundus jų nesujungė ir neįvertino skunde nurodytų aplinkybių dėl FANA Nr. 21 veiksmų administruojant IĮ Nr. 1 bankroto procesą, taip pat nepatikrino šio FANA Nr. 21 ryšių su JANA UAB Nr. 42 ir FANA Nr. 20 ir galimo jo šališkumo priimant sprendimą išieškoti IĮ Nr. 1 iš UAB Nr. 43 gautas paskolos lėšas ir panaudoti jas savo administruojamame bankroto procese. AVNT išnagrinėjęs A. A. skundą, konstatavo, kad „pareiškėjas nenurodė galimų pažeidimų, todėl nėra pagrindo pagal skunde nurodytas aplinkybes pradėti neeilinį FANA Nr. 21 patikrinimą“¹⁰⁷. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo atveju buvo nustatytas faktas, kad tik dėl neteisėtų JANA UAB Nr. 42 veiksmų suteikus paskolą FANA Nr. 20 administruojamai IĮ Nr. 1, kurios savininkas anksčiau buvo FANA, ir tokiu būdu vienintelis IĮ Nr. 1 kreditorius pilnai atgavo savo beviltišką kreditorinį reikalavimą, o FANA Nr. 21 buvo sumokėtas atlyginimas. Pastebėtina ir tai, kad išnagrinėjęs skundą AVNT nustatė detalias JANA UAB Nr. 42 ir FANA Nr. 20 neteisėto veikimo aplinkybes, kurios galimai turi korupcinio veikimo požymių, tačiau šios informacijos neperdavė nagrinėti STT. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad AVNT skirta griežčiausia poveikio priemonė teisės JANA ir FANA administruoti nemokumo procesus, JANA UAB Nr. 42 ir FANA Nr. 21 buvo užginčyta Lietuvos administracinių ginčų komisijoje (toliau – LAGK) ir teisme. LAGK panaikino šį AVNT sprendimą ir pirmos instancijos teismas atmetė AVNT skundą motyvuodamas, tuo, kad AVNT pareiškėjo pakartotinį skundą turėjo atsisakyti nagrinėti nes jis buvo paduotas jau praleidus 6 mėn. senaties terminą¹⁰⁸. Tačiau Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2023-10-18 išnagrinėjęs AVNT apeliacinį skundą dėl šio VAAT sprendimo¹⁰⁹, pirmos instancijos teismo sprendimą panaikino ir grąžino bylą nagrinėti iš naujo dėl galimai nepraleisto termino paduodant skundą ir dėl AVNT teisės atlikti neplaninį patikrinimą net ir konstatavus, kad praėjo 6 mėnesių senaties terminas¹¹⁰.

2.5. AVNT 2021 m atliko neplaninį JANA UAB Nr. 44 ir atsakingo FANA Nr. 22 veiklos patikrinimą pagal anoniminio pareiškėjo skundą. Pareiškėjas skunde nurodė JANA UAB Nr. 44 ir FANA Nr. 22 galimai netinkamos reikalavimo teisės pardavimo UAB Nr. 45 bankroto procese

¹⁰⁷ AVNT 2020-09-09 raštas Nr. (10.4. E) D2-2257 „Dėl nemokumo administratorių veiksmų“

¹⁰⁸ Vilniaus apygardos teismo 2022-11-23 nutartis, administracinė byla Nr. eI2-872-426/2022, Teisminio proceso Nr. 3-61-3-02347-2021-4

¹⁰⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. spalio 18 d. nutartis, Administracinė bylos Nr. eA-1221-463/2023, Teisminio proceso Nr. 3-61-3-02347-2021-4

¹¹⁰ STT pastaba: Jei senaties terminas būtų ilgesnis, šis ginčas, kurį sprendė 2 instancijų administraciniai teismai apskritai nebūtų kilęs, tai galimai rodo, kad skundo nagrinėjimo senaties terminas nustatytas Taisyklių 37.2 papunktyje yra per trumpas siekiant užtikrinti nemokumo administratorių atsakomybės neišvengiamumą.

vykdymo aplinkybes. AVNT įvertino prašymo pateikimo kreditoriams laisvo pardavimo būdu reikalavimo teisės pardavimo vykdymą ir galutinės ataskaitos pateikimą per anksti dar nebaigus Įmonės bankroto procedūrą, bankroto procese net nepradėjus turto pardavimo procedūros, ir nustatė pažeidimus, kuriuos pripažino reikšmingais, kadangi jais neužtikrintas JA bankroto proceso skaidrumas, kurio reikalavimas yra vienas iš nemokumo proceso principų, be to, pažeidimai yra susiję su turto realizavimu, kuris yra viena iš esminių bankroto proceso procedūrų, tiesiogiai susijusi su veiksmingo įmonių nemokumo (bankroto) proceso tikslo siekiu ir skyrė JANA UAB Nr. 44 ir FANA Nr. 22 švelniausią poveikio priemonę - įspėjimą¹¹¹. Pastebėtina, kad AVNT atliekant šį patikrinimą nevertino kitų reikšmingų skunde nurodomų aplinkybių: siūlomos reikalavimo teisės pardavimo tvarkos nustatymo pagrįstumo, jos naudingumo/žalingumo kreditoriams, atsižvelgiant į tai, kad kaip nurodyta skunde visi kreditoriai buvo fiziniai asmenys ir neturėjo tam reikalingų specialių žinių, o bankrotas buvo vykdomas ne teismo tvarka, todėl šia situacija nemokumo administratorius galėjo pasinaudoti siekdamas privačių interesų. Taip pat neįvertino ir tos aplinkybės, kad galutinę nemokumo proceso ataskaitą pateikdamas ir per anksti išregistruodamas JA iš JAR, nemokumo administratorius galėjo tyčia piktnaudžiauti savo pareigomis, taip siekdamas parduoti reikalavimo teisę be kreditorių kontrolės už mažesnę kainą, kurios dalis buvo išieškota antstolio ir, kaip nurodoma skunde, buvo panaudota tik nemokumo administratoriaus atlyginimui sumokėti, o kreditoriai iš to negavo jokių savo reikalavimų patenkinimo. Taip pat AVNT nepatikrino skunde nurodomų galimų nemokumo administratoriaus šališkumo ir ryšių su reikalavimo teisės pirkėju ir kitais asmenimis, dalyvavusiais šiame sandoryje. Galimai dėl to AVNT išnagrinėjus skundą, iš esmės nenustatė tikrojo šio pažeidimo reikšmingumo ir nemokumo administratoriui pritaikė per švelnią poveikio priemonę už reikšmingą pažeidimą dėl ko nemokumo proceso tikslai galimai nebuvo pasiekti ir kreditorių interesai nebuvo apginti¹¹².

2.6. AVNT 2020 m. pagal pareiškėjo skundą atliko neplaninį JANA UAB Nr. 37 ir įgalioto FANA Nr. 18 veiksmų administruojant UAB Nr. 38 bankroto procesą patikrinimą Pareiškėjas skunde nurodė FANA Nr. 18 ir UAB Nr. 38 bankroto proceso metu gautų lėšų ir išlaidų suvestinę, pagal kurią matosi, kad bankroto administratorė pirkė teises paslaugas iš UAB Nr. 46 ir UAB Nr. 47 (3630 Eur), buhalterinės apskaitos tvarkymo paslaugas (1210 Eur), archyvo sutvarkymo paslaugas (700 Eur), kitas paslaugas (dokumentų saugojimas, pašto išlaidos, fiksuoto, mobilaus ryšio ir interneto paslaugos, kopijavimo paslaugos) (390,13 Eur). ir nurodė galimus FANA Nr. 18 ir paslaugų teikėjo UAB Nr. 46 ryšius (JANA UAB Nr. 37 ir paslaugų teikėjo UAB Nr. 46 akcininkas tas pats giminystės ryšiais su FANA Nr. 18 susijęs asmuo), dėl kurių nemokumo administratorius galėjo būti ne tik šališkas ir būti

¹¹¹ AVNT direktoriaus 2022-04-25 įsakymas Nr. V4-51 „Dėl nurodymo ir poveikio priemonių nemokumo administratoriams UAB <...> ir <...> skyrimo“

¹¹² STT pastaba: 2023 m. JANA UAB Nr. 44 ir FANA Nr. 22 tapo įtariamaisiais STT pradėtame ikiteisminiame tyrime dėl nemokumo administratorių galimos korupcijos

intereso konflikto situacijoje pirkdamas šias nemokumo proceso administravimo paslaugas, tačiau taip pat ir turėti teisinį suinteresuotumą teisine bylos baigtimi. Pareiškėjas skunde nurodė, kad tai galimas administratorių etikos pažeidimas dėl ko galimai netinkamai buvo ginami UAB Nr. 38 kreditorių interesai ir patirtos nepagrįstos administravimo išlaidos, kurias administratorius reikalauja atlyginti iš nemokaus asmens, kurią administruoja, sąskaitos. Tačiau AVNT, atliekant neplaninį JANA UAB Nr. 37 ir FANA Nr. 18 patikrinimą, šių galimo šališkumo ir suinteresuotumo aplinkybių įvertinti neturėjo pagrindo, kadangi JANĮ nenumatyta draudimas nemokumo administratoriui pirkti paslaugas nemokumo procese iš su administratoriumi susijusių asmenų. Manytina, kad nepatikrinus šių skunde nurodytų reikšmingų aplinkybių, galimai nebuvo imtasi priemonių išsiaiškinti ar nebuvo padaryti pažeidimai ir pritaikytos veiksmingos prevencinės poveikio priemonės. Taip pat pastebėtina, kad AVNT išvadoje formaliai motyvavo, kad *„dėl galimo šališkumo sudarant paslaugų teikimo sutartis ir nemokumo administratoriaus galimo interesų konflikto skundžiamas Administratoriaus elgesys nenagrinėtinas AVNT, kadangi pareiga kontroliuoti, kaip nemokumo administratoriai laikosi Nemokumo administratorių etikos kodekso, nuo JANĮ įsigaliojimo nustatyta naujai įsteigtiems Nemokumo administratorių rūmams (JANĮ 142 str. 3 p.), t. y. NAR deleguota etikos normų laikymosi kontrolės funkcija ir manant, kad nemokumo administratoriaus elgesiu pažeidžiamos etikos normos, dėl jų pažeidimo galima kreiptis į pastaruosius.“*, tačiau net ir nustačius galimus galimo Etikos kodekso pažeidimo požymius, netaikė VAĮ nustatyto vieno langelio principo ir neperdavė skundo nagrinėti NAR¹¹³. Taip pat AVNT išvadoje nurodė, kad prašymas nenagrinėjamas dėl senaties, t. y. *„nuo Skunde nurodytų galimų pažeidimų, pasireiškusių Administratoriui teikiant savo pasiūlymus dėl administravimo išlaidų sąmatų, iki Skundo padavimo yra praėję daugiau kaip 1 metai, todėl šios aplinkybės nenagrinėtinos“*, kas galimai patvirtina, kad skundų dėl nemokumo administratorių pažeidimo terminas yra per trumpas ir sudaro sąlygas nemokumo administratoriams išvengti atsakomybės. Vėliau tas pats pareiškėjas tame pačiame UAB Nr. 38 nemokumo procese nurodė kitas galimo JANA UAB Nr. 37 galimo šališkumo aplinkybes nemokumo, tačiau ir šiuo atveju AVNT atlikdama patikrinimą nenustatinėjo nemokumo administratoriaus ir skunde nurodyto kreditoriaus ryšių dėl kurių nemokumo administratorius galėjo būti šališkas ir galėjo turėti privatų interesą administruodamas šį nemokumo procesą. Manytina, kad tokia AVNT vykdoma JANA UAB Nr. 37 ir FANA Nr. 18 vykdoma šališkumo priežiūra nebuvo veiksminga, ir nemokumo administratorius toliau darė pažeidimus, galimai būdamas šališkas ir suinteresuotas nemokumo procese.

2.7. AVNT 2021 m. atsisakė atlikti neplaninį patikrinimą pagal pareiškėjų skundus (šių skundų pagrindu teiktas ir pareiškimas STT¹¹⁴) dėl JANA UAB Nr. 48 ir FANA Nr. 23 veiksmų

¹¹³ AVNT 2020-04-24 išvada Nr. D4-514 „Dėl nemokumo administratoriaus UAB <...> neplaninio veiklos patikrinimo“

¹¹⁴ A.B. ir J.S. 2020-12-21 pareiškimas Nr. 5-01-13808

administruojant UAB Nr. 49 bankroto procesą. Pareiškėjai skunde nurodė galimas neteisėtas administravimo proceso išlaidas, Nemokumo administratoriui sudarius teisinių paslaugų teikimo sutartis be kreditorių susirinkimo patvirtinimo, su susijusiais asmenimis: Advokatų kontora Nr. 1, o taip pat trišalį susitarimą su UAB Nr. 50, kuriam vadovauja advokato giminaitė, susijęs asmuo ir reikalauja apmokėti už suteiktas paslaugas iš Administruojamos įmonės UAB Nr. 49 sąskaitos 71.843,87 eurų, galimai neteisėtai traktuodama, kad tai yra administracinės išlaidos. Pareiškėjai skunde nurodė, kad *„reikalavimas apmokėti neteisėtų sutarčių pagrindu kenkiančias įmonei ir kreditoriams paslaugas iš skolininkės lėšų pažeidžia įmonės kreditorių interesus ir daro žalą tiek įmonei tiek kreditoriams“*. Be to, pažymėjo, kad *kai kurie galimai neteisėti sandoriai, administratorės sudaryti „prisidengiant tariamomis administravimo išlaidomis iš esmės yra ne kas kita kaip apgaulės veiksmai plaunant nemokaus asmens lėšas per su administratoriumi susijusius ir/ar jos kontroliuojamus asmenis, tiek fizinius, tiek juridinius“*. Ypač akivaizdus ir ryškus pavyzdys šiame kontekste yra UAB Nr. 48 sudarytas sandoris su UAB Nr. 51 ir FANA Nr. 23, kuris buvo atsakingas administruojant ir šios įmonės bankrotą. AVNT nagrinėdama šį pareiškėjų skundą, motyvavo, kad *„AVNT kompetencijai nepriskirta spręsti dėl administravimo išlaidų pagrįstumo ir jų dydžio, Pareiškėjams turint pagrįstų abejonių dėl Administratoriaus patirtų išlaidų būtinumo ir pagrįstumo, jie gali kreiptis į teismą su motyvuotu skundu dėl patvirtintų administravimo išlaidų ginčijimo¹¹⁵*. Šiuo atveju AVNT taip pat neturėjo pagrindo imtis jokių pagal jos kompetencija galimų priemonių, kad skunde nurodytos reikšmingos aplinkybės, kuriose nurodomas galimas nemokumo administratoriaus šališkumas nemokumo procese, nepagrįstas administravimo išlaidų didinimas, galimi administratorių interesų konfliktai su teisines paslaugas teikiančiomis įmonėmis, jų darbuotojais nemokumo procese ir kitos aplinkybės būtų įvertintos, nes šiuo metu nemokumo procese pirkti paslaugas iš savęs ar susijusių asmenų draudimo nėra. Galimai dėl to AVNT nenustatė ir galimo nemokumo administratoriaus nesąžiningo elgesio ar kitų Etikos kodekso reikalavimų pažeidimo požymių ir neperdavė skundo nagrinėti NAR. Pažymėtina, kad Patikrinimų taisyklių 37.2 punkte nurodyti skundo senaties terminai, skaičiuojami nuo pažeidimų paaiškėjimo dienos, tačiau AVNT išnagrinėjus pareiškėjų skundą atsakyme konstatavo, kad *„pareiškėjų kvestionuojami Administratoriaus veiksmai per visą 10 m. trukusį bankroto procesą, kurie buvo atlikti žymiai anksčiau nei prieš 6 mėn., apie juos Pareiškėjams buvo žinoma, nes Pareiškėjai aktyviai dalyvavo bankroto procese, daugeliu klausimų buvo inicijuoti teisminiai ginčai ir klausimai išspręsti įsiteisėjusiais teismų sprendimais“¹¹⁶*, ir nesiaiškino kada šios aplinkybės, nurodančios galimus nemokumo administratorių pažeidimus, paaiškėjo, nepaisant to, kad nemokumo procesas, kuris trunka jau 10 metų skundo padavimo metu dar

¹¹⁵ AVNT 2021-02-05 raštas Nr. (10.4. Mr) D2-307 „Dėl A.B. ir J.S. skundo dėl nemokumo administratoriaus UAB <...> darbuotojos, atsakingos už BUAB <...> bankroto proceso administravimą, <...> veiksmų (neveikimo)“

¹¹⁶ AVNT 2021-02-05 raštas Nr. (10.4. Mr) D2-307 „Dėl A.B. ir J.S. skundo dėl nemokumo administratoriaus UAB <...> darbuotojos, atsakingos už BUAB <...> bankroto proceso administravimą, <...> veiksmų (neveikimo)“

nebuvo pabaigtas, o išvadoje nenurodė tikslios skunde nurodytų aplinkybių paaiškėjimo datos. Šis atvejis taip pat patvirtina riziką, kad skundų dėl nemokumo administratorių pažeidimo terminas yra per trumpas ir sudaro sąlygas nemokumo administratoriams išvengti atsakomybės.

Išvada: Ne visada atliekamas visų pareiškėjų skunduose nurodytų aplinkybių dėl galimo šališkumo nemokumo procese ar nemokumo administratoriaus suinteresuotumo bylos baigtimi aplinkybių patikrinimas, per trumpos pažeidimų senaties terminas, nustačius pažeidimus, nemokumo administratoriams taikomos nepakankamai paveikios poveikio priemonės, nagrinėjant pareiškėjų skunduose nurodytas aplinkybes, paaiškėjus Etikos kodekso, korupcinių ar kitų pažeidimų požymių, informacija ne visada perduodama NAR, STT, ar kitoms kompetentingoms institucijoms, o paaiškėjus galimiems teisėkūros trūkumams, turintiems neigiamos įtakos korupcijai, nesiimama jų spręsti. Tokia ydinga nemokumo administratorių priežiūros praktika sudaro palankias sąlygas administratoriams daryti korupcinio pobūdžio pažeidimus, administruoti procesus būnant šališkais, siekti savo interesų nemokumo procesuose ir išvengti atsakomybės, taip galimai nepakankamai užtikrinamas viešasis interesas į profesionalų, skaidrų, nešališką ir nepriklausomą nemokumo procesą ir sukuriamas nebaudžiamumo už šališkumą ar neetišką veikimą administruojant nemokumo procesus aplinka. Šis korupcijos rizikos veiksnys yra kritinis.

PASIŪLYMAI:

10. AVNT:

10.1. Detalizuoti nemokumo administratorių mažareikšmio pažeidimo nustatymo kriterijus, kurie detaliau apibrėžtų reikšmingos/nereikšmingos įtakos nemokumo procesui ar reikšmingos/nereikšmingos įtakos asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams požymius.

10.2. Ilginti skundų dėl galimų nemokumo administratorių veiklos pažeidimų senaties terminą iki 3 metų nuo pažeidimo padarymo.

10.3. Tobulinti praktikoje taikomus pažeidimo reikšmingumo kriterijus pagal pažeidimo sukeltą poveikį saugomam gėriui (vertybei) (mažareikšmis, nežymus, reikšmingas, labai reikšmingas) ir tiksliau nustatyti pažeidimo reikšmingumo vertinamųjų požymių reikšmes, apibrėžti ir klasifikuoti pažeidimo neigiamas pasekmes (žalą), jų įtaką nemokumo administratorių atrankai, nemokumo procesui ar asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams procese ir dydį.

10.4. Patvirtinti ir paskelbti viešai nemokumo administratorių pažeidimo reikšmingumo kriterijus.

10.5. Nagrinėjant asmenų skundus, patikrinti ir įvertinti visas skunduose pareiškėjų nurodomas aplinkybes, taip pat ir dėl nemokumo administratorių šališkumo, Etikos kodekso reikalavimų

pažeidimo požymių, patikrinti skunduose nurodytų asmenų ryšius su skunde nurodomais procese dalyvaujančiais asmenimis ir kitas aplinkybes, siekiant nustatyti ar dėl šių aplinkybių nemokumo administratorius nebuvo šališkas ir (ar) neįgijo teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi.

10.6. Nagrinėjant asmenų skundus, paaiškėjus aplinkybėms dėl nemokumo administratorių galimo suinteresuotumo bylos baigtimi ar Etikos kodekso reikalavimų galimo pažeidimo jiems atliekant pareigas, pradėti neplaninį patikrinimą savo iniciatyva siekiant įvertinti nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų laikymąsi ir visais atvejais nustatčius galimus Etikos kodekso reikalavimų ar kito pažeidimo požymius, skundą ir (ar) patikrinimo išvadą perduoti nagrinėti NAR, STT ar kitoms atsakingoms institucijoms.

11. FINANSŲ MINISTERIJAI:

11.1. Tobulinti nemokumo administratorių priežiūros teisinį reguliavimą:

11.1.1. Plėsti poveikio priemonių sąrašą ir nustatyti už reikšmingus nemokumo administratorių nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus naujas poveikio priemones: teisės administruoti vieną, kelis administruojamus nemokumo procesus arba terminuotą teisės administruoti visus būsimus nemokumo procesus apribojimą, papildomų finansinių sankcijų (baudų) nemokumo administratoriams skyrimo sistemą.

11.1.2. Nustatyti draudimą paskirtam nemokumo administratoriui pirkti paslaugas iš su jais jų sutuoktiniais, partneriais (taikoma FANA), darbuotojais (taikoma JANA), dalyviais (taikoma JANA) artimos giminystės ar svainystės, darbo ar įmonių valdymo ryšiais susijusių asmenų, jeigu taip daroma arba gali būti padaryta žala kreditorių interesams nemokumo procese.

11.1.3. Nustatyti nemokumo administratoriui reikalavimą suderinti taikos sutarties su nemokiu asmeniu ar jo dalyviais (skolininkais) sąlygas su nemokaus asmens kreditorių susirinkimu prieš ją teikiant tvirtinti teismui.

11.2. Koordinuoti NAR ir AVNT bendradarbiavimą tobulinant Etikos kodeksą, siekiant išvengti AVNT ir NAR taikomų poveikio priemonių už tą patį pažeidimo dalyką (*non bis in idem*) dubliavimo.

4.3. AVNIS tvarkomi ir panaudojami ne visi nemokumo administratorių šališkumo ir suinteresuotumo nemokumo bylos baigtimi priežiūrai atlikti reikalingi administratorių duomenys

ES reglamento 2015/848 24 straipsnyje nustatyta pareiga valstybėms narėms savo teritorijoje įsteigti ir tvarkyti vieną ar kelis registrus, kuriuose skelbiama su nemokumo byla susijusi informacija.

Lietuvoje duomenims nemokumo bylose tvarkyti įsteigta AVNIS, kurios valdytojo ir tvarkytojo funkcijas pavesta atlikti AVNT¹¹⁷.

JANĮ 33 straipsnyje ir FABĮ 31 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad teismas, naudodamasis valstybės informacinių sistemų sąveika¹¹⁸, teikia priežiūros institucijai informaciją apie teismui pateiktus pareiškimus dėl nemokumo bylos iškelimo, taip pat priimtas nutartis ir sprendimus, įsiteisėjusias nutartis ir sprendimus¹¹⁹.

Duomenų apie nemokumo administratorių veiklą ir procesus teikimą detalizuoja ir Duomenų JA nemokumo procese teikimo taisyklės ir Duomenų apie fizinio asmens bankroto procesą teikimo ir skelbimo taisyklės (toliau - Duomenų FA bankroto procese teikimo taisyklės)¹²⁰ (bendrai toliau – Duomenų teikimo taisyklės). Duomenų, kurie tvarkomi AVNIS, struktūrą ir jų šaltinius nustato AVNIS nuostatai¹²¹.

1. Atliekant korupcijos rizikos analizę, įvertinome praktikoje AVNT gaunamų duomenų iš teismo ir nemokumo administratorių struktūrą, jų tvarkymą AVNIS nustatėme šiuos trūkumus, sudarančius prielaidas korupcijai:

1.1. Dar prieš skiriant nemokumo administratorių nemokumo procese teismui teikiant pareiškimus dėl JA ir FA bankroto bylos ir JA restruktūrizavimo bylos iškelimo AVNT turi teisę per AVNIS gauti visus duomenis apie nemokumo procesą teismo tvarka, kurie reikalingi užtikrinant nemokumo administratorių nešališkumą ir nepriklausomumą nemokumo procese. Teismai turi teikti AVNT gautus asmenų pareiškimus apie nemokumo bylos iškelimą ir jame nurodytus duomenis¹²²

¹¹⁷ AVNT nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro 2015 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 1K-344 „Dėl Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ 11.6 papunktis

¹¹⁸ STT pastaba: LITEKO ir AVNIS informacinės sistemos

¹¹⁹ JANĮ 33 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad nemokumo administratorius privalo AVNT pateikti: Paskyrus administratorių nemokumo byloje: „1) informaciją, nurodyta ES Reglamente 2015/848 24 straipsnio 2 dalyje, jei bankrotas vykdomas ne teismo tvarka; 2) paskirtų JANA ir FANA duomenis ryšiams palaikyti (adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas ir kiti); 3) nemokumo byloje įsiteisėję teismų sprendimai ir nutartys“. Po pirmojo kreditorių susirinkimo: „1) pranešimus apie šaukiamus kreditorių susirinkimus ir (ar) kreditorių komiteto posėdžius; 2) kreditorių susirinkimų ir kreditorių komiteto sprendimus; 3) bankroto proceso planą; 4) informaciją apie juridinio asmens turtą (turto sąrašas, balansinė vertė, pradinė pardavimo kaina, pardavimo data, pardavimo būdas, gautos pinigų sumos už parduotą turtą, išieškotos ir gautinos pinigų sumos pagal juridinio asmens skolininkus, kitos gautos sumos); 5) informaciją apie bankroto proceso išlaidas pagal šio įstatymo 73 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytą struktūrą ir jų pagrindimas; 6) informaciją apie kreditorius (vardas ir pavardė, jeigu kreditorius fizinis asmuo, ar pavadinimas ir kodas, jeigu kreditorius juridinis asmuo), jų reikalavimų dydį ir tenkinimą pagal kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir etapus; 7) restruktūrizavimo plano vykdymo ataskaitą; 8) galutinę bankroto proceso ataskaitą; 9) galutinę restruktūrizavimo ataskaitą; 10) likvidavimo pradžios ir likvidavimo pabaigos finansinių ataskaitų rinkinius.“

¹²⁰ Duomenų apie fizinio asmens bankroto procesą teikimo ir skelbimo taisyklės, patvirtintos AVNT direktoriaus 2019 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. V4-191 „Dėl Duomenų apie fizinių asmenų bankroto procesą teikimo ir skelbimo taisyklių patvirtinimo“

¹²¹ AVNIS nuostatai, patvirtinti AVNT direktoriaus 2019 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. V1-165 „Dėl AVNIS nuostatų bei AVNIS duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“

¹²² JANĮ 17 straipsnyje nustatyta, kad „Pareiškime teismui dėl nemokumo bylos iškelimo nurodoma ši informacija: 1) prašoma iškelti nemokumo byla (restruktūrizavimo ar bankroto); 2) priežastys, dėl kurių prašoma iškelti nemokumo bylą. 2. Prie juridinio asmens pareiškimo teismui dėl nemokumo bylos iškelimo pridedama: 1) dokumentai, kuriais patvirtinamas juridinio asmens teisės kreiptis į teismą dėl nemokumo bylos iškelimo atsiradimas; 2) dokumentai, kuriais patvirtinama, kad juridinis asmuo atitinka restruktūrizavimo ar bankroto bylos iškelimo sąlygas; 3) juridinio asmens kreditorių (įskaitant neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio kreditorius) ir skolininkų sąrašai, kuriuose nurodoma asmens vardas ir pavardė, jeigu jis fizinis asmuo, arba pavadinimas ir kodas, jeigu jis juridinis asmuo, gyvenamosios vietos ar buveinės adresai, reikalavimų sumos, įvykdymo terminai ir užtikrinimo būdai; 4) juridinio asmens finansinių ataskaitų rinkinys už laikotarpį nuo ataskaitinių finansinių metų pradžios iki pareiškimo teismui dėl nemokumo bylos iškelimo pateikimo dienos ir praėjusių finansinių metų finansinių ataskaitų rinkinys, jeigu jis nėra pateiktas Juridinių asmenų registro tvarkytojui; 5) informacija apie teismuose iškeltas bylas ir išieškojimus ne teismo tvarka; 6) informacija apie įkeistą turtą ir įkeitimu ar hipoteka užtikrintus įsipareigojimus; 7) juridinio asmens sąskaitų, įskaitant areštuotas sąskaitas, sąrašas; 8) kiti dokumentai, kurie, juridinio asmens nuomone, gali būti svarbūs nemokumo bylai iškelti. 3. Jeigu juridinis asmuo prašo iškelti restruktūrizavimo bylą, prie pareiškimo teismui dėl nemokumo bylos iškelimo papildomai pridedama: 1) restruktūrizavimo plano projektas ir juridinio asmens dalyvių susirinkimo sprendimas dėl pritarimo restruktūrizavimo plano projektui; 2) einamųjų

dokumentiniu formatu Adoc, tačiau AVNT šiuo metu pareiškimų negauna ir jame nurodytų duomenų apie nemokumo procesą AVNIS automatiškai netvarko, todėl Atrankos programoje atrinkto arba kitų proceso dalyvių siūlomų paskirti administratorių nešališkumo ar nepriklausomumo prieš paskiriant administruoti JA nemokumo procesą *ex ante* patikra ir priežiūra administruojant nemokumo procesus šiuo metu techniškai negalima.

1.2. JANĮ, FABĮ ir Duomenų teikimo taisyklėse nustatyta, kad nemokumo administratorius duomenis apie JA bankroto ne teismo tvarka proceso pradžia ir kreditorių susirinkimo sprendimą dėl jo paskyrimo administruoti JA nemokumo procesą turi perduoti AVNT per AVNIS ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo informacijos gavimo. AVNT šiuo atveju visus duomenis apie nemokumo procesą gauna tik kreditorių susirinkimui jau paskyrus nemokumo administratorių, todėl jokių duomenų apie nemokumo procesą, kurie reikalingi nemokumo administratoriaus nešališkumui, nepriklausomumui patikrinti ar teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi prevencijai vykdyti dar prieš administratoriaus paskyrimą negauna ir netvarko. Dėl šios priežasties faktiškai šiuo metu jokia nemokumo administratorių nešališkumo ar nepriklausomumo *ex ante* patikra prieš paskiriant administruoti JA bankroto procesą ne teismo tvarka patikra ir priežiūra administruojant nemokumo procesus šiuo metu techniškai negalima.

mokėjimų, kuriuos juridinis asmuo turi mokėti kiekvieną kalendorinį mėnesį, sąrašas, nurodant konkrečią didžiausią lėšų sumą, kuri per vieną kalendorinį mėnesį gali būti panaudota šiems mokėjimams mokėti, ir pagrindimo dokumentai; 3) nuo teismo sprendimo iškelti restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos iki teismo sprendimo patvirtinti restruktūrizavimo planą įsiteisėjimo dienos mokėjimų kreditoriams sąrašas, jeigu juridinis asmuo prašo netaikyti visų ar dalies šio įstatymo 28 straipsnio 1 dalies nuostatų; 4) informacija apie numatomą tarpinį finansavimą, nurodant numatomų gauti paskolų dydį, sąlygas, įvykdymo užtikrinimo būdus ir kitus finansavimo šaltinius iki restruktūrizavimo plano patvirtinimo; 5) jeigu prašoma paskirti nemokumo administratorių, siūlomo nemokumo administratoriaus vardas ir pavardė, jeigu jis fizinis asmuo, ar pavadinimas ir kodas, jeigu jis juridinis asmuo, jo eilės numeris Nemokumo administratorių sąraše, duomenys ryšiams palaikyti (adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas ir kiti) ir nemokumo administratoriaus sutikimas-deklaracija; 6) esminių sutarčių sąrašas ir šių sutarčių priskyrimo esminėms įrodymai – dokumentai, duomenys, kita informacija. 4. Prie kreditoriaus pareiškimo teismui dėl nemokumo bylos iškėlimo pridedama: 1) dokumentai, kuriais patvirtinamas jo teisės kreiptis į teismą dėl nemokumo bylos iškėlimo atsiradimas; 2) jeigu prašoma paskirti nemokumo administratorių restruktūrizavimo byloje, siūlomo nemokumo administratoriaus vardas ir pavardė, jeigu jis fizinis asmuo, ar pavadinimas ir kodas, jeigu jis juridinis asmuo, jo eilės numeris Nemokumo administratorių sąraše, duomenys ryšiams palaikyti (adresas, telefono numeris, elektroninio pašto adresas ir kiti) ir nemokumo administratoriaus sutikimas-deklaracija; 3) kiti dokumentai, kurie, kreditoriaus nuomone, gali būti svarbūs nemokumo bylai iškelti“. FABĮ 4 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad „Pareiškime iškelti bankroto bylą teismui nurodomos fizinio asmens nemokumą sukėlusios priežastys ir pridedami šį nemokumą pagrindžiantys dokumentai (jeigu fizinis asmuo gali juos pateikti), fizinio asmens duomenys ryšiams palaikyti (gyvenamosios vietos adresas, telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas ir kiti), taip pat gali būti siūloma bankroto administratoriaus kandidatūra. Prie pareiškimo iškelti bankroto bylą pridedama ir pateikiama: 1) šio straipsnio 2 dalyje nurodyto (nurodytų) pranešimų (pranešimų) kopija (kopijos) (kad prieš mėnesį iki pareiškimo iškelti bankroto bylą pateikimo dienos apie tai raštu pranešė visiems kreditoriams); 2) fizinio asmens gaunamas ir (ar) numatomas gauti pajamas patvirtinantys dokumentai; 3) fizinio asmens turimo viso turto sąrašas (nekilnojamasis turtas; sąskaitose esančios lėšos, nurodant sąskaitas kredito įstaigose; gryniesi pinigai, jeigu jų suma viršija 1 MMA; akcijos, kiti vertybiniai popieriai ir kitas turtas) (toliau – turtas) ir fizinio asmens nurodoma jo vertė; 4) duomenys apie fizinio asmens įkeistą turtą, suteiktus kitus prievolių įvykdymo užtikrinimo būdus ir kitus įsipareigojimus; 5) kreditorių sąrašas, kuriame nurodomi, kai kreditorius fizinis asmuo, – vardas, pavardė, gyvenamosios vietos adresas, reikalavimai ir jų įvykdymo terminai; kai kreditorius juridinis asmuo, – juridinio asmens pavadinimas, juridinio asmens kodas, buveinės adresas, reikalavimai ir jų įvykdymo terminai; 6) skolininkų sąrašas, kuriame nurodomi, kai skolininkas fizinis asmuo, – vardas, pavardė, gyvenamosios vietos adresas, gautinos lėšos ir jų gavimo terminai, kai skolininkas juridinis asmuo, – juridinio asmens pavadinimas, juridinio asmens kodas, buveinės adresas, gautinos lėšos ir jų gavimo terminai; 7) informacija apie fiziniam asmeniui teismuose iškeltas civilines bylas, kuriose fiziniam asmeniui pareikšti turiniai reikalavimai ir (arba) areštuotas jo turtas, ir apie išieškojimus ne ginčo tvarka; 8) fizinio asmens išlaikomų asmenų sąrašas, kuriame nurodomi jų vardai, pavardės, gimimo datos, duomenys apie fizinio asmens sudarytas asmenų išlaikymo sutartis ir vedybų sutartis, ir nurodytus duomenis pagrindžiančių dokumentų kopijos; 9) informacija apie šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 6 punkte ir (ar) 2 dalies 3 punkte nurodytas lėšas; 10) fizinio asmens ir įkaito turėtojo ir (ar) hipotekos kreditoriaus susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo fizinio asmens bankroto proceso metu, jeigu toks susitarimas sudarytas. 5. Jeigu fizinis asmuo, pateikdamas teismui pareiškimą iškelti bankroto bylą, pasiūlo bankroto administratoriaus kandidatūrą, prie pareiškimo iškelti bankroto bylą pridedamas bankroto administratoriaus sutikimas atlikti fizinio asmens bankroto procedūras. Sutikime atlikti fizinio asmens bankroto procedūras turi būti nurodyta: 1) vardas, pavardė, adresas korespondencijai ir duomenys ryšiams palaikyti, kai bankroto administratorius – fizinis asmuo; 2) pavadinimas, kodas, buveinės adresas ir duomenys ryšiams palaikyti, kai bankroto administratorius – juridinis asmuo arba juridinio asmens padalinys (filialas).“

1.3. AVNIS nuostatuose nustatyta, kad AVNIS duomenų teikėjai yra teismai, teikiantys duomenis iš LITEKO; Lietuvos statistikos departamentas (toliau – Statistikos departamentas), teikiantis duomenis iš Integruotos statistikos informacinės sistemos; Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, teikiantis duomenis iš Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro (toliau – ĮKNR); Valstybės įmonė Registrų centras, teikiantis duomenis iš Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro (toliau – JAR), Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro (toliau – NTR), Lietuvos Respublikos gyventojų registro (toliau – GR) ir Antstolių informacinės sistemos (toliau – AIS); Lietuvos Respublikos finansų ministerija, teikianti duomenis iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos (ES struktūrinės paramos IS); Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VSDFV), teikianti duomenis iš VSDFV informacinės sistemos. Tačiau tarp AVNT duomenų tvarkomų AVNIS teikėjų nėra JA dalyvių informacinės sistemos (toliau – JADIS), kuriuose tvarkomi JA akcininkų ar kitų dalyvių (naudos gavėjų) duomenys. Taip pat tarp struktūrizuoti tvarkomų nemokumo procesų duomenų nėra duomenų, kurie reikalingi užtikrinant nemokumo administratorių nešališkumą, nepriekaištingą reputaciją ir teisinio suinteresuotumo prevenciją: t.y. duomenų apie nemokaus FA ir JA bendraturčius (bendraskolius), nemokaus JA vadovą, valdymo organų narius, buhalterius ir darbuotojus, nemokaus JA patronuojamojo ar jį patronuojančiojo JA dalyvius, organų narius, vadovą, buhalterius, darbuotojus, nemokaus JA ir FA asmens kreditorius fizinius asmenis, kreditoriaus juridinio asmens dalyvius, organų narius, vadovą, buhalterius, darbuotojus, nemokumo bylą nagrinėjantį teisėją, nemokaus asmens parduodamo turto pirkėjo asmens duomenys, sandorio kaina, taip pat apie visų aukščiau nurodytų procese dalyvaujančių asmenų sutuoktinius, artimos giminystės, svainystės ar partnerystės ryšiais susijusius asmenis.

Išvada: AVNIS tvarkomi ne visi duomenys, kurie reikalingi užtikrinant nemokumo administratorių nepriklausomumą, nešališkumą, nepriekaištingą reputaciją, teisinio suinteresuotumo prevenciją ir priežiūrą. AVNT šiuo metu automatiškai netvarko duomenų apie nemokumo procesus ir jame dalyvaujančius asmenis, kuriuos turi teisę gauti, ir techniškai negali vykdyti atrinktų ir skiriamų nemokumo administratorių nešališkumo, nepriklausomumo ar atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimų atitikties, taip pat atliekant nemokumo administratorių veiklos patikrinimus objektyviai negali nustatyti nemokumo administratorių draudžiamų ryšių, jų nešališkumo, ir galimo suinteresuotumo bylos baigtimi pažeidimus. Ne visų veiklai reikalingų duomenų tvarkymas, tiesiogiai korupcijos rizikos nekelia, tačiau reikalingų duomenų nepakankamas valdymas, sudaro sąlygas, atliekant patikrinimus nemokumo administratoriams nuslėpti nuo AVNT tam tikrus duomenis apie savo šališkumą, suinteresuotumą ir kitus interesus nemokumo procese. Šis korupcijos rizikos veiksnys

laikytinas kita antikorpucine pastaba, kurį sudaro sąlygas nemokumo administratorių korpucijai dėl nepakankamos priežiūros pasireikšti.

PASIŪLYMAI:

12. AVNT:

12.1. Sudaryti duomenų teikimo sutartį su VĮ Registrų centru dėl duomenų iš JADIS teikimo į AVNIS ir jų tvarkymo;

12.2. Imtis veiksmų, siekiant, kad atliekant *ex ante* nemokumo administratorių nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos patikrinimus prieš skiriant nemokumo administratorių, taip pat vykdant nemokumo administratorių veiklos priežiūrą būtų prieinami duomenys, kurie reikalingi užtikrinant nemokumo administratorių nepriklausomumą, nešališkumą, nepriekaištingą reputaciją ir suinteresuotumą bylos baigtimi.

4.4. Neregamentuota ir nepakankamai veiksminga AVNT vykdoma NAR priežiūra, nepakankamas NAR ir AVNT bendradarbiavimas atliekant kompleksinę nemokumo administratorių priežiūrą

Nuo 2020-01-01 įsigaliojus naujam JANĮ nemokumo administratorių profesinės etikos reikalavimų priežiūrą buvo perduota NAR¹²³. NAR nariai yra visi FANA, o asocijuoti nariai – visi JANA.

Įstatymas įpareigoja NAR kontroliuoti, kaip nemokumo administratoriai laikosi Etikos kodekso¹²⁴, ir numato teisę NAR prezidiumui, NAR Garbės teismo siūlymu skirti nemokumo administratoriams nuobaudas¹²⁵, o AVNT suteikta teisė tikrinti kaip NAR atlieka jiems pavestas funkcijas, susijusias su nemokumo Etikos kodekso reikalavimų vykdymu ir kreiptis į NAR, kad būtų išnagrinėta, ar nemokumo administratorius laikosi Etikos kodekso¹²⁶.

Etikos kodekse nustatomi nemokumo administratorių, turinčių teisę administruoti nemokumo procesus, profesinės veiklos etikos principai, kuriais turi vadovautis nemokumo administratorius, atlikdamas funkcijas, taip pat kitus nemokumo administratorių etikos reikalavimus. Etikos kodekse nustatytas nepriklausomumo principas, kuris reiškia, kad „*Nemokumo administratorius, atlikdamas savo*

¹²³ JANĮ 139 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „1. Nemokumo administratorių rūmai – viešasis juridinis asmuo, kurio teisinė forma yra asociacija, įgyvendinantis nemokumo administratorių profesinę savivaldą“

¹²⁴ JANĮ 142 straipsnio 3 punkte nustatyta, kad „Nemokumo administratorių rūmų pareigos yra šios <...> 3) kontroliuoti, kaip nemokumo administratoriai laikosi nemokumo administratorių etikos kodekso“

¹²⁵ JANĮ 148 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Nemokumo administratorių rūmų prezidiumas nemokumo administratoriui gali skirti šias nuobaudas: 1) pareikšti pastabą; 2) pavesti ištaisyti nustatytus trūkumus per nurodytą terminą; 3) pavesti papildomai kelti profesinę kvalifikaciją (nustatyti valandų skaičių ir terminą, per kurį turi būti papildomai keliami profesinės kvalifikacijos); 4) pašalinti iš Nemokumo administratorių rūmų narių ar asocijuotų narių.“

¹²⁶ JANĮ 135 straipsnyje nustatyta, kad priežiūros institucija turi teisę: kreiptis į Nemokumo administratorių rūmus, kad būtų išnagrinėta, ar nemokumo administratorius laikosi Etikos kodekso <...> tikrinti, kaip NAR atlieka jiems pavestas funkcijas, susijusias su nemokumo administratorių kvalifikaciniais egzaminais, Etikos kodekso laikymosi ir profesinės kvalifikacijos kėlimo užtikrinimu“

funkcijas, yra nepriklausomas ir privalo būti objektyvus bei nešališkas, vadovautis šiame Kodekse įtvirtintais nemokumo administratoriaus veiklos principais, nemokumo administratorius turi nesiimti veiksmų, kuriais būtų užkirstas kelias kitiems nemokumo administratoriams dalyvauti nemokumo administratorių atrankoje, kuri vykdoma naudojantis nemokumo administratorių atrankos programa, taip pat nebūti paveiktas jokių esamų arba galimų interesų konfliktų“. Taigi, JANA manipuliavimo atrankos rodikliais, siekiant geresnės pozicijos atrankoje, FANA darbo santykiai galimai fiktyviai įsidarbinant JANA, siekiant pagerinti JANA atrankos rodiklius, įvairūs kiti nemokumo administratorių šališkumo ir interesų konflikto galimai korupcinio pobūdžio pažeidimai, nuo 2020-01-01 buvo pavesti nagrinėti NAR, o AVNT palikta teisė kontroliuoti NAR vykdomą nemokumo administratorių etikos reikalavimų priežiūrą.

1. Atliekant korupcijos rizikos analizę, įvertinome AVNT atliekamos NAR priežiūros teisinį reguliavimą bei AVNT ir NAR bendradarbiavimą praktikoje, atliekant nemokumo administratorių veiklos priežiūrą¹²⁷ ir nustatėme šiuos trūkumus, kurie sudaro prielaidas korupcijai nemokumo administratorių veikloje:

1.1. AVNT atliekant priežiūrą pagal savo kompetencija 2019 m. nustatė daug Etikos kodekse nustatyto draudimo nemokumo administratoriams manipuluoti atrankos rodikliais ir FANA darbo santykių su JANA pažeidimų ir nuolatos nustato šių galimų pažeidimų požymių¹²⁸, taip pat analizuojamu laikotarpiu NAR tiesiogiai gavo pranešimų apie Etikos kodekso reikalavimų galimus pažeidimus, tačiau pažeidimus nustatė ir drausmines nuobaudas už Etikos kodekso reikalavimų pažeidimus skyrė itin retai.

9 pav. NAR gauti, nagrinėti skundai ir taikytos nuobaudos 2020-2021 m.

Skundai, prašymai	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Iš viso
Gauta	22	27	13	72
Išnagrinėta	8	31	7	46
Drausmės bylos				
Iškelta	-	8	-	8
Išnagrinėta	-	8	1	9
Paskirtos nuobaudos (Garbės teismo pasiūlytos nuobaudos)	-	1(2)	(1)	1(3)

¹²⁷ NAR nėra šios analizės subjektas, todėl atliekant šią analizę, NAR sprendimų motyvų skirti/neskirti nemokumo administratoriams nuobaudas atliekant šią korupcijos rizikos analizę nevertiname, tačiau, siekiant įvertinti visos nemokumo administratorių veiklos kompleksinę priežiūrą valstybėje ir tokios priežiūros poveikį korupcijos rizikai nemokumo administratorių veikloje, įvertinome NAR vykdomos priežiūros, NAR ir AVNT bendradarbiavimo atliekant kompleksinę nemokumo administratorių veiklos priežiūros teisinį reguliavimą ir vykdomos priežiūros rezultatus pagal viešai skelbiamus, ir atliekant šią analizę AVNT iš NAR gautus suvestinius ir NAR vykdomos priežiūros duomenis

¹²⁸ AVNT 2019 m., iki įgaliojimų kontroliuoti Etikos kodekso pažeidimų perdavimo NAR, atliko 41 neplaninį nemokumo administratorių veiklos patikrinimą manipuliavimo atranka ir kitus nemokumo administratoriams keliamo sąžiningumo principo laikymosi patikrinimus ir nustatė net 39 sąžiningumo principo pažeidimų atvejus ir už šiuos pažeidimus taikė įvairias poveikio priemones įspėjimus: 17 įspėjimų juridiniams bankroto administratoriams ir 24 įspėjimai juridinių bankroto administratorių vadovams; 15 viešų įspėjimų juridiniams bankroto administratoriams ir 4 vieši įspėjimai juridinių bankroto administratorių vadovams. AVNT apibendrinta informacija apie neplaninius bankroto administratorių veiklos patikrinimus dėl elgesio kodekso 11.4.1 ir 11.4.4. p pažeidimų. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-administratoriu-prieziura/administratoriu-veiklos-patikrinimai/praejusiu-laikotarpiu-planiniai-patikrinimai> AVNT 2020-2022 metais nagrinėdami asmenų skundus dėl nemokumo administratorių galimų nemokumo procesą reglamentuojančių reikalavimų pažeidimo 7 kartus nustatė skunde nurodomus galimus Etikos kodekso reikalavimų pažeidimų atvejus ir perdavė skundus nagrinėti NAR

AVNT atlikę NAR Etikos kodekso pažeidimų kontrolės funkcijos vykdymo 2020 – 2022 m. priežiūrą nustatė, kad NAR Prezidiumas 1 kartą už Etikos kodekso 13.3.1 punkto nuostatų ir sąžiningumo principo pažeidimą (JANA manipuliavimą atrankos rodikliais) skyrė pastabą¹²⁹. AVNT, atliekant šią analizę paaiškino, kad NAR prezidiumas šiuo metu neveiksmingas dėl teisminio ginčo tarp NAR narių ir šiuo metu galimai dėl to nepriima sprendimų dėl drausmės bylų kėlimo (nekėlimo) ir dėl Garbės teismo siūlymų, išnagrinėjus drausmės bylas¹³⁰.

1.2. JANĮ nustatyta NAR galimos taikyti nuobaudų nemokumo administratoriams už etikos reikalavimų pažeidimus sistema nesukelia jokių realių pasekmių nemokumo administratorių teisei administruoti procesus. Etikos kodekse nustatyti labai svarbūs korupcijos prevencijai nemokumo administratorių sąžiningumo ir nepriklausomumo reikalavimai, kurių veiksminga priežiūra ar prevencija turi įtakos ir korupcijos pasireiškimo administruojant nemokumo procesus tikimybei. Šiuo metu tik Etikos kodekse yra tiesiogiai draudžiami JANA manipuliavimas atrankos rodikliais, FANA fiktyvus įsidarbinimas JANA, nemokumo administratorių šališkumas bei interesų konfliktai nemokumo procese, tačiau NAR net ir nustatčius šiuos pažeidimus be griežčiausios nuobaudos – pašalinimo iš NAR narių, gali nemokumo administratoriui skirti tik švelnias drausmines nuobaudas: pastabą, pavesti ištaisyti trūkumus ar pavesti kelti nemokumo administratoriaus profesinę kvalifikaciją, kurios neturi jokios įtakos nemokumo administratoriaus teisei administruoti procesus. Nemokumo administratorius, turintis paskirtą galiojančią NAR nuobaudą, išskyrus pašalinimą iš NAR, ir toliau gali be jokių apribojimų dalyvauti atrankoje nemokumo procesuose ir toliau administruoti procesus net ir tuos, kuriuos administruojant ir buvo nustatyti pažeidimai.

1.3. JANĮ nėra nustatyta AVNT pareiga atlikti NAR priežiūrą, taip pat nėra reglamentuota NAR priežiūros atlikimo tvarka. JANĮ 135 str. numatyta teisė AVNT tikrinti, kaip NAR atlieka jiems pavestas funkcijas, susijusias su nemokumo administratorių kvalifikaciniais egzaminais, Nemokumo administratorių etikos kodekso laikymosi ir profesinės kvalifikacijos kėlimo užtikrinimu. AVNT atliekant šią analizę informavo, kad šios teisės įgyvendinimas teisės aktuose nereglamentuotas, todėl ji šią teisę įgyvendina savo nuožiūra. 2020 m. AVNT naudojantis šia priežiūros teise apsiribojo pastabų

¹²⁹ NAR interneto puslapyje skelbiamais duomenimis NAR 2020-2022 m. laikotarpiu JANA UAB <...> už Nemokumo administratorių etikos kodekso 13.3.1 punkto nuostatų pažeidimą skirta nuobauda - pastaba

¹³⁰ AVNT atstovai paaiškino, kad 2022 NAR veiklos metai, kaip ir prieš tai buvę 2021 metai, pasižymėjo vieno svarbiausių NAR organo – NAR prezidiumo neveiklumu dėl nesibaigiančių NAR narių tarpusavio teisminių ginčų. NAR prezidiumo neveiklumas tiesiogiai lėmė ir tai, kad dalis JANĮ NAR priskirtų funkcijų iš dalies ar pilnai nevykdomos. Reaguodama į tokią netoleruotiną situaciją AVNT 2022 m. kreipėsi į NAR, kviesdama nemokumo administratorių bendruomenę ieškoti sprendimų. Situacijai nepasikeitus, 2022 m. raštu AVNT kreipėsi ir į Finansų ministeriją, prašydama NAR funkcijas (ar jų dalį), susijusias su nemokumo administratorių kvalifikaciniais egzaminais, Etikos kodekso laikymosi ir profesinės kvalifikacijos kėlimo užtikrinimu, laikinai perduoti AVNT. Finansų ministerija nurodė svarstanti galimybę keisti JANĮ nuostatas numatant teisę NAR visuotiniam narių susirinkimui, esant atitinkamiems pagrindams, perimti NAR prezidiumo kompetencijai priskirtų funkcijų, numatytų JANĮ 145 straipsnio 5 dalies 5 punkte ir 147 straipsnio 1 dalyje (priimti sprendimus dėl drausmės bylų iškėlimo), vykdymą.

dėl NAR teisės aktų projektų teikimu, susitikimais, diskusijomis, konsultacijų teikimu, skundų persiuntimu nagrinėti pagal NAR kompetenciją.

1.4. AVNT atlikdama NAR priežiūrą nepakankamai veiksmingai naudojami turimais įgaliojimais teikti privalomus nurodymus dėl jiems pavestų funkcijų atlikimo tobulinimo ir reikalauti, kad NAR juos vykdytų. Taip pat nėra aiškios NAR atsakomybės už AVNT privalomų nurodymų nevykdymą. JANĮ 135 straipsnio 6 punkte AVNT suteikta teisė teikti nurodymus NAR dėl jiems pavestų funkcijų atlikimo tobulinimo, tačiau analizuojamu laikotarpiu AVNT atlikdama NAR priežiūros veiksmus apsiribojo tik rekomendacinio pobūdžio pasiūlymų NAR teikimu. Pavyzdžiui: AVNT 2022-03-01 pateikė svarbias rekomendacijas NAR, susijusias su antikorupcinės aplinkos nemokumo administratorių veikimo srityse: *„iš esmės peržiūrėti NAR nusistatytą mechanizmą, įgyvendinantį Etikos kodekso laikymosi kontrolę, atsižvelgiant (diskutuojant) dėl AVNT pateiktų pastabų, į kurias atsižvelgta nebuvo <...> įvertinti Etikos kodekso turinį, tikslus, apimtį, išgryninti, kokie pažeidimai laikytini etikos normų pažeidimais, kad etikos pažeidimai nebūtų traktuojami per plačiai, dubliuojant priežiūros funkcijas <...> Kadangi didžioji dalis gautų skundų nenagrinėjami arba jų nagrinėjimas nutraukiamas – įvertinti teisinio reglamentavimo tobulinimo poreikį pagal aukščiau nurodytas pastabas. Taip pat skleisti informaciją visuomenei, nemokumo procesų dalyviams apie galimybę neetiškus nemokumo administratorių veiksmus skųsti NAR“.* Įvertinę NAR interneto svetainėje viešai skelbiamą ir AVNT pateiktą informaciją, nustatėme, kad NAR visiškai neatsižvelgė į šiuos AVNT teikiamus pasiūlymus: NAR 2022 m. gavo 13 skundų, tačiau drausmės bylų 2022 m. nemokumo administratoriams išvis nebuvo iškelta, NAR nekeitė Etikos kodekso, neparengė ir nepaskelbė jokie Etikos kodekso reikalavimų išaiškinimo, NAR neatlieka nuolatinės vykdomos priežiūros rezultatų stebėsenos, nerengia ir neskelbia vykdytos priežiūros ataskaitų, NAR interneto puslapyje neviešinama skundo pateikimo NAR tvarka ir reikalavimai bei vykdomos NAR priežiūros tvarka. Pastebėtina, kad net ir jei NAR ir būtų teikiami nurodymai, jų vykdymas nėra užtikrintas, nes JANĮ nenumatyta jokia NAR atsakomybė už nurodymų nevykdymą, kai tuo tarpu nemokumo administratoriams už AVNT pateiktų nurodymų nevykdymą gali skirti poveikio priemones, kurios jiems sukelia tiesiogines pasekmes.

1.5. AVNT ir NAR bendradarbiavimas keičiantis informacija apie nemokumo administratorių pažeidimus, priežastis, sąlygas ir *modus operandi* yra nepakankamas. JANĮ suteikta teisė AVNT¹³¹ ir nustatyta pareiga NAR¹³², paaiškėjus, kad galimai padaryti AVNT ar NAR kompetencijos pažeidimai, kreiptis vienas į kitą, kad pareiškėjų skundai būtų visapusiškai išnagrinėti. AVNT gavę pareiškėjų skundus dėl galimo Etikos kodekso pažeidimų dažnai atsisako juos vertinti, motyvuodama

¹³¹ JANĮ 135 straipsnio 4 punkte nustatyta AVNT teisė „kreiptis į Nemokumo administratorių rūmus, kad būtų išnagrinėta, ar nemokumo administratorius laikosi Nemokumo administratorių etikos kodekso“

¹³² JANĮ 142 straipsnio 11 punkte nustatyta NAR pareiga, „gavus informacijos apie šio įstatymo ir kitų nemokumo procesus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, apie tai informuoti priežiūros instituciją“

kad tai ne AVNT kompetencija ir kai kuriais atvejais perduoda NAR nagrinėti, o kai kuriais atvejais apskritai nevertina ar skunde yra galimų Etikos kodekso pažeidimo požymių ir jų neperduoda NAR¹³³. Tuo tarpu NAR itin retai perduoda gautus skundus ir informaciją apie galimus pažeidimus AVNT. Nustatėme, kad NAR 2021-2022 m. laikotarpiu tik vieną kartą skundą dėl nemokumo administratorių veiklos perdavė nagrinėti AVNT. AVNT atlikdama NAR priežiūrą nereikalauja NAR informuoti AVNT apie pranešimų dėl Etikos kodekso reikalavimų pažeidimo nagrinėjimą ir priimtus sprendimus, taip pat nereikalauja NAR pateikti ir netvarko duomenų apie NAR nagrinėtus atvejus, nustatytus Etikos kodekso reikalavimų pažeidimus, nustatytas priežastis sąlygas ir *modus operandi*.

1.6. AVNT atlikdama NAR priežiūrą iš NAR nereikalauja ir negauna išsamios informacijos apie NAR sprendimus dėl Etikos kodekso pažeidimo ir drausminių nuobaudų skyrimo/neskyrimo, todėl šiuo metu kompleksinė visos nemokumo administratorių vykdomos priežiūros stebėseną nėra atliekama ir skelbiama viešai. AVNT atlieka periodinę ir kasmetinę AVNT atliekamos nemokumo administratorių priežiūros stebėseną ir rengia bei skelbia apžvalgas, kuriose nurodo priežiūros veiksmingumui įvertinti aktualią informaciją apie atliktus patikrinimus, pažeidimus, jų priežastis, sąlygas, paskirtas poveikio priemones ir pan., kai tuo tarpu nei AVNT, nei NAR jokios NAR atliekamos nemokumo administratorių Etikos kodekso reikalavimų vykdymo priežiūros stebėsenos neatlieka ir susistemintų duomenų apie nustatytus Etikos kodekso pažeidimus, priežastis, sąlygas, skirtas nuobaudas ir pan. viešai neskelbia.

Išvada: Nepakankamai veiksminga AVNT vykdoma NAR priežiūra, silpnas AVNT ir NAR bendradarbiavimas tarpusavyje, atliekant kompleksinę nemokumo administratorių veiklos priežiūrą, per švelnios nuobaudos už Etikos kodekso reikalavimų pažeidimus bei retas jų taikymas, neatgraso ir sudaro itin palankias sąlygas nemokumo administratoriams veikti nesąžiningai ir šališkai nemokumo procesuose, nesilaikyti etikos reikalavimų ir išvengti už tai atsakomybės, o pareiškėjų skundai dėl nemokumo administratorių profesinės etikos pažeidimų *de facto* lieka neišnagrinėti. Dėl to neužtikrinama kompleksinė nemokumo administratorių veiklos priežiūra valstybėje ir didėja korupcijos pasireiškimo tikimybė administruojant nemokumo procesus. Tai yra kritinis korupcijos rizikos veiksnys.

PASIŪLYMAI:

13. AVNT:

13.1. Reikalauti, kad NAR pateiktų AVNT ir paskelbtų viešai informaciją apie Etikos kodekso reikalavimų pažeidimus ir jų nagrinėjimą, nustatytas pažeidimų priežastis, sąlygas ir *modus operandi*.

13.2. Atliekant periodinę AVNT atliekamos nemokumo administratorių priežiūros stebėseną, įtraukti NAR atliekamos priežiūros duomenis į bendrą nemokumo administratorių priežiūros periodinę

¹³³ Šios AVNT praktikos pavyzdžiai nurodomi išvados 4.3 skirsnyje

stebėseną ir apžvalgą, rengti bei skelbti AVNT interneto svetainėje jungtinę AVNT ir NAR atliekamos kompleksinės nemokumo administratorių priežiūros metinę ataskaitą.

13.3. Atlikus NAR priežiūros veiksmus ir nustatčius trūkumus ar pažeidimus, teikti NAR privalomus vykdyti nurodymus dėl trūkumų pašalinimo ir kontroliuoti jų vykdymą.

13.4. Reikalauti, kad NAR konstatavus nemokumo administratorių Etikos kodekso reikalavimų pažeidimą ir nustatčius kitų JANĮ ir FABĮ nustatytų nemokumo administratorių pareigų galimo nevykdymo ar netinkamo vykdymo požymius, skundas ir NAR išvada dėl tokio nemokumo administratoriaus būtų perduodama AVNT, siekiant įvertinti ar nebuvo padaryti kiti nemokumo procesus reglamentuojančių teisės normų pažeidimai.

14. FINANSŲ MINISTERIJAI:

14.1. Peržiūrėti NAR taikomų nuobaudų už Etikos kodekso pažeidimus sistemą ir įvertinti finansinių sankcijų (baudų) arba kitų administracinių nuobaudų, ribojančių teisę administruoti nemokumo procesus, nemokumo administratoriams taikymo galimybes.

14.2. Tobulinti nemokumo administratorių priežiūros teisinį reguliavimą:

14.2.1. Nustatyti AVNT pareigą atlikti NAR priežiūrą ir reglamentuoti AVNT atliekamos NAR priežiūros vykdymo tvarką, numatant NAR priežiūros periodiškumą ir procedūras.

14.2.2. Nustatyti NAR finansines sankcijas už AVNT nurodymų nevykdymą.

14.2.3. Įpareigoti AVNT rengti ir skelbti viešai apibendrintą AVNT ir NAR atliekamos kompleksinės nemokumo administratorių priežiūros metinę ataskaitą.

5. MOTYVUOTOS IŠVADOS (PASTABOS)

AVNT veikloje egzistuoja korupcijos rizika, kuri nepakankamai kontroliuojama ir valdoma.

Teikiamos šios motyvuotos išvados (pastabos) ir pasiūlymai dėl šioje išvadoje nustatytos korupcijos rizikos ir rizikos veiksnių.

1. Kritisnės antikorupcinės išvados (pastabos):

1.1. Nenuoseklus, dviprasmiškas nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos užtikrinimo skiriant administratorių ir jį atstatydinant nemokumo procesuose teisinis reguliavimas sudaro palankias sąlygas teismui arba kreditorių susirinkimui nemokumo procesui administruoti paskirti šališką ar nepriekaištingą reputaciją praradusį nemokumo administratorių, kuris nemokumo procese gali siekti ne viešojo, o savo privataus intereso nemokumo procese. Esant tik atsitiktinio administratoriaus šališkumo „aptikimo“ sąlygoms, nepakankamai užtikrinama, kad būtų paskirti ir nemokumo procesus vykdytų tik nešališki ar nepriekaištingą reputacija turintys nemokumo administratoriai (motyvai išdėstyti 3.1 skirsnyje).

1.2. JANĮ ir FABĮ nustatyti per siauri nemokumo administratoriaus nešališkumo apribojimai skiriant nemokumo administratorius sudaro sąlygas nemokumo administratoriams nevaržomai teikti sutikimus-deklaracijas ir teismų būti paskirtiems administruoti nemokumo procesus būnant šališkais ir (ar) turinčiais privačių interesų nemokumo procese, didina korupcijos pasireiškimą tiek skiriant nemokumo administratorių, tiek jau paskirtų administratorių suinteresuotumą administruojant nemokumo procesus (motyvai išdėstyti 3.2 skirsnyje).

1.3. Nemokumo administratorių duomenų nepateikimo pažeidimų apie jų paskyrimą ir JA bankroto ne teismo tvarka bylos pradžią ar pabaigą, nediferencijavimas pagal jų sukeltas pasekmes, taip pat praktika, kai nustačius duomenų pateikimo vėlavimo ar nepateikimo atvejus, visais atvejais nemokumo administratoriams skiriamos tik švelniausias poveikio priemonės - įspėjimai, sudaro sąlygas nemokumo administratoriams manipuluoti duomenų teikimu, delsti teikti duomenis ir taip laikinai iškreipti atrankos rodiklius nemokumo administratorių atrankoje (motyvai išdėstyti 3.3 skirsnyje).

1.4. Nepakankamai kontroliuojami JANA manipuliavimas atrankos rodikliais ir FANA galimai fiktyvūs darbo santykiai su JANA sudarė palankias sąlygas analizuojamu laikotarpiu iškreipti nemokumo administratorių atrankos rodiklius, nesilaikyti Etikos kodekso reikalavimų administruojant procesus, diskreditavo jų sąžiningą atranką, kas mažino visuomenės pasitikėjimą nemokumo administratoriaus profesija bei sudarė sąlygas diskriminuoti kitus JANA ir FANA sąžiningai dalyvaujančius atrankoje (motyvai išdėstyti 3.4 skirsnyje).

1.5. AVNT nesuteikti įgaliojimai kontroliuoti ir prižiūrėti JANA darbo organizavimą, nors JANA darbo organizavimas yra susijęs su tinkamu JANA pareigų vykdymu ir nemokumo

administratorių atrankos rodikliais, todėl tarnyba negali visapusiškai kontroliuoti galimo JANA manipuliavimo atranka ir FANA darbo santykių su JANA fiktyvumo rizikas ir jų valdyti (motyvai išdėstyti 3.4 skirsnyje).

1.6. Ne visada atliekamas visų pareiškėjų skunduose nurodytų aplinkybių dėl galimo šališkumo nemokumo procese ar nemokumo administratoriaus suinteresuotumo bylos baigtimi aplinkybių patikrinimas, per trumpas pažeidimų senaties terminas, nustačius pažeidimus, nemokumo administratoriams taikomos nepakankamai paveikios poveikio priemonės, nagrinėjant pareiškėjų skunduose nurodytas aplinkybes, paaiškėjus Etikos kodekso, korupcinių ar kitų pažeidimų požymių, informacija ne visada perduodama NAR, STT, ar kitoms kompetentingoms institucijoms, o paaiškėjus galimiems teisėkūros trūkumams, turintiems neigiamos įtakos korupcijai, nesiimama jų spręsti (motyvai išdėstyti 4.2 skirsnyje).

1.7. Nepakankamai veiksminga AVNT vykdoma NAR priežiūra, silpnas AVNT ir NAR bendradarbiavimas tarpusavyje, atliekant kompleksinę nemokumo administratorių veiklos priežiūrą, per švelnios nuobaudos už Etikos kodekso reikalavimų pažeidimus bei retas jų taikymas, neatgraso ir sudaro itin palankias sąlygas nemokumo administratoriams veikti nesąžiningai ir šališkai nemokumo procesuose, nesilaikyti etikos reikalavimų ir išvengti už tai atsakomybės, o pareiškėjų skundai dėl nemokumo administratorių profesinės etikos pažeidimų *de facto* lieka neišnagrinėti (motyvai išdėstyti 4.4 skirsnyje).

2. Kitos antikorupcinės pastabos:

2.1. Teismų vėlavimas pateikti duomenis, duomenų migravimo iš LITEKO į AVNIS realiu laiku neužtikrinimas ir nemokumo administratorių vėlavimas pateikti duomenis apie jų paskyrimą administruoti JA nemokumo procesą ne teismo tvarka arba nemokumo proceso pabaigą lemia, kad laikinai kai kurie nemokumo administratoriai atrankoje dalyvauja su faktiškai jų veiklos neatitinkančiu rodikliu ir galimai dėl to gali būti atrinkti ir paskirti administruoti tam tikrus nemokumo procesus, arba siekti juos administruoti, galimai būdami šališkais (motyvai išdėstyti 3.3 skirsnyje).

2.2. Nepakankamai išsami nemokumo administratorių įtraukimo į tikrinamų subjektų planus tvarka, sudaro sąlygas AVNT darbuotojams sudarant patikrinimų planą, nemotyvuoti ir nenurodyti faktinių nemokumo administratorių riziką pagrindžiančiomis aplinkybių, selektyviai ir tikslingai pasirinkti tikrinti tam tikrą grupę nemokumo administratorių ir sudaryti sąlygas kitiems nemokumo administratoriams išvengti patikrinimų (motyvai išdėstyti 4.1 skirsnyje).

2.3. AVNIS tvarkomi ne visi duomenys, kurie reikalingi užtikrinant nemokumo administratorių nepriklausomumą, nešališkumą, nepriekaištingą reputaciją ir teisinio suinteresuotumo prevenciją ir priežiūrą. AVNT šiuo metu automatiškai netvarko duomenų apie nemokumo procesus ir jame dalyvaujančius asmenis, kuriuos turi teisę gauti, ir techniškai negali vykdyti atrinktų ir skiriamų

nemokumo administratorių nešališkumo, nepriklausomumo ar atitikties nepriekaištingos reputacijos reikalavimų atitikties, taip pat atliekant nemokumo administratorių veiklos patikrinimus objektyviai negali nustatyti nemokumo administratorių draudžiamų ryšių, jų nešališkumo, ir galimo suinteresuotumo bylos baigtimi pažeidimus (motyvai išdėstyti 4.3 skirsnyje).

6. PASIŪLYMAI

Siekdami mažinti korupcijos riziką analizuojamose veiklos srityje siūlome:

Atsižvelgiant į kritines antikorupcines pastabas:

1. AVNT:

1.1. Tobulinti AVNIS funkcionalumą siekiant, kad (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba):

1.1.1. nemokumo administratoriaus kandidatūros, siūlomos teismui ar JA kreditorių susirinkimui paskirti administruoti nemokumo procesą, atitiktis nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimams, būtų maksimaliai patikrinama automatiškai *ex ante*, naudojant AVNIS tvarkomus duomenis ir valstybės informacinių sistemų sąveiką;

1.1.2. kilus klausimams dėl nešališkumo ar nepriekaištingos reputacijos, kurių nebuvo galima nustatyti naudojant AVNIS tvarkomus duomenis, atrinktas nemokumo administratorius el. parašu individualiai deklaruotų AVNIS, kad likusių aplinkybių dėl kurių jis gali būti šališkas, praradęs nepriekaištingą reputaciją ar turintis interesų nemokumo procese, nėra;

1.2. Imtis veiksmų, siekiant, kad duomenys iš ĮKNR į AVNIS būtų teikiami realiu laiku ir AVNT galėtų prieš paskiriant administratorių arba paskirtam administratoriui administruojant nemokumo procesą nedelsiant nustatyti nepriekaištingos reputacijos praradimo aplinkybes (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba).

1.3. Imtis administracinių priemonių, kad FANA, kurie prarado nepriekaištingą reputaciją būtų išbraukti iš nemokumo administratorių sąrašo kitą darbo dieną po nepriekaištingos reputacijos praradimo, informacija apie teisės praradimą, tą pačią dieną būtų paskelbta AVNT interneto puslapyje ir perduota jų administruojamų nemokumo bylų teisėjams ar kreditorių susirinkimui dėl nemokumo administratoriaus atstatydinimo (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba).

1.4. Gavus teismo nutartis ar sprendimus visose nemokumo bylose, kai nemokumo administratorių paskirti buvo atsisakyta arba jis buvo atstatydyntas, įvertinti nepaskyrimo ar atstatydinimo priežastis ir motyvus ir nustacius, kad sprendimas buvo priimtas dėl nustatyto nemokumo administratoriaus neatitikties šališkumo, nepriekaištingos reputacijos reikalavimams administruojant procesą, įvertinti ar nebuvo pažeisti nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai teikiant sutikimą-deklaraciją (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba).

1.5. Automatizuotai AVNIS tvarkyti duomenis apie nemokumo administratorių nepaskyrimo, atstatydinimo ar pakeitimo priežastis, siekiant nustatyti atvejus, kai nemokumo administratoriai deklaravo savo nešališkumą ar nepriklausomumą būdami šališkais ir jų priežastis bei imtis prevencinių priemonių jas šalinti (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba).

1.6. Nustačius nemokumo administratorių duomenų apie jų paskyrimą ir nemokumo bylos pradžią ar jos pabaigą teikimo pažeidimus, įvertinti jų reikšmingumą, pavojingumą, trukmę ir sukeltą žalą arba galimą sukelti žalą nemokumo administratorių atrankai ir viešajam interesui bei atsižvelgiant į tai diferencijuoti poveikio priemonių taikymą (išvados 5 skirsnio 1.3 punkte nurodyta pastaba).

1.7. Gavus informacijos apie galimai JANA manipuliavimą atrankos rodikliais, savo iniciatyva pradėti neeilinį JANA patikrinimą dėl AVNT kompetencijai priklausančių galimų pažeidimų (pavyzdžiui: netinkamo duomenų pateikimo, sutikimo deklaracijos nemokumo procesuose pateikimo, pažeidžiant nustatytus reikalavimus, ar suinteresuotumo bylos baigtimi, netinkamo JANA darbo organizavimo ir vidaus kontrolės (šią funkciją perdavus vykdyti AVNT) ir pan., galimai turėjusio įtakos atrankos rodikliams), taip pat įvertinti kiekvieno pažeidimo pasekmes nemokumo administratorių atrankai, ir ar nėra Etikos kodekso pažeidimo ar kito teisės pažeidimo požymių bei prireikus perduoti šią informaciją NAR ar kitoms kompetentingoms institucijoms nagrinėti (išvados 5 skirsnio 1.4 punkte nurodyta pastaba).

1.8. Detalizuoti nemokumo administratorių mažareikšmio pažeidimo nustatymo kriterijus, kurie detaliau apibrėžtų reikšmingos/nereikšmingos įtakos nemokumo procesui ar reikšmingos/nereikšmingos įtakos asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams požymius (išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

1.9. Ilginti skundų dėl galimų nemokumo administratorių veiklos pažeidimų senaties terminą iki 3 metų nuo pažeidimo padarymo (išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

1.10. Tobulinti praktikoje taikomus pažeidimo reikšmingumo kriterijus pagal pažeidimo sukeltą poveikį saugomam gėriui (vertybei) (mažareikšmis, nežymus, reikšmingas, labai reikšmingas) ir tiksliau nustatyti pažeidimo reikšmingumo vertinamųjų požymių reikšmes, apibrėžti ir klasifikuoti pažeidimo neigiamas pasekmes (žalą), jų įtaką nemokumo administratorių atrankai, nemokumo procesui ar asmens (asmenų) teisėms ir teisėtiems interesams procese ir dydį (išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

1.11. Patvirtinti ir paskelbti viešai nemokumo administratorių pažeidimo reikšmingumo kriterijus (išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

1.12. Nagrinėjant asmenų skundus, patikrinti ir įvertinti visas skunduose pareiškėjų nurodomas aplinkybes, taip pat ir dėl nemokumo administratorių šališkumo, Etikos kodekso reikalavimų pažeidimo požymių, patikrinti skunduose nurodytų asmenų ryšius su skunde nurodomais procese dalyvaujančiais asmenimis ir kitas aplinkybes, siekiant nustatyti ar dėl šių aplinkybių nemokumo administratorius nebuvo šališkas ir (ar) neįgijo teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi (išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

1.13. Nagrinėjant asmenų skundus, paaiškėjus aplinkybėms dėl nemokumo administratorių galimo suinteresuotumo bylos baigtimi ar Etikos kodekso reikalavimų galimo pažeidimo jiems atliekant pareigas, pradėti neplaninį patikrinimą savo iniciatyva siekiant įvertinti nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų laikymąsi ir visais atvejais nustaćius galimus Etikos kodekso reikalavimų ar kito pažeidimo požymius, skundą ir (ar) patikrinimo išvadą perduoti nagrinėti NAR, STT ar kitoms atsakingoms institucijoms (išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

1.14. Reikalauti, kad NAR pateiktų AVNT ir paskelbtų viešai informaciją apie Etikos kodekso reikalavimų pažeidimus ir jų nagrinėjimą, nustatytas pažeidimų priežastis, sąlygas ir *modus operandi* (išvados 5 skirsnio 1.7 punkte nurodyta pastaba).

1.15. Atliekant periodinę AVNT atliekamos nemokumo administratorių priežiūros stebėseną, įtraukti NAR atliekamos priežiūros duomenis į bendrą nemokumo administratorių priežiūros periodinę stebėseną ir apžvalgą, rengti bei skelbti AVNT interneto svetainėje jungtinę AVNT ir NAR atliekamos kompleksinės nemokumo administratorių priežiūros metinę ataskaitą (išvados 5 skirsnio 1.7 punkte nurodyta pastaba).

1.16. Atlikus NAR priežiūros veiksmus ir nustaćius trūkumus ar pažeidimus, teikti NAR privalomus vykdyti nurodymus dėl trūkumų pašalinimo ir kontroliuoti jų vykdymą (išvados 5 skirsnio 1.7 punkte nurodyta pastaba).

1.17. Reikalauti, kad NAR konstatavus nemokumo administratorių Etikos kodekso reikalavimų pažeidimą ir nustaćius kitų JANĮ ir FABĮ nustatytų nemokumo administratorių pareigų galimo nevykdymo ar netinkamo vykdymo požymius, skundas ir NAR išvada dėl tokio nemokumo administratoriaus būtų perduodama AVNT, siekiant įvertinti ar nebuvo padaryti kiti nemokumo procesus reglamentuojančių teisės normų pažeidimai (išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

2. FINANSŲ MINISTERIJAI:

2.1. Tobulinti teisinį reguliavimą:

2.1.1. suvienodinti nepriekaištingos reputacijos ir nešališkumo reikalavimus skiriant nemokumo administratorių visose nemokumo bylose (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba);

2.1.2. užtikrinti, kad siūlomų paskirti nemokumo administratorių nešališkumas ir nepriekaištinga reputacija visuose nemokumo procesuose *ex ante* būtų tikrinama AVNIS (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba);

2.1.3. praplėsti nemokumo administratorių nešališkumo apribojimus nemokumo bylose, nustatant draudimą nemokumo administratoriui būti paskirtam administruoti nemokumo procesą jei jis pats arba jo vadovų, buhalterių, darbuotojų, dalyvių, organų narių (taikoma JANA) sutuoktiniai ir asmenys su jais susiję artimos giminystės, svainystės, partnerystės, įmonių valdymo ar darbo ryšiais (taikoma JANA ir FANA) per paskutinius 3 metus iki nemokumo bylos iškėlimo buvo nemokaus JA,

jo patronuojamos ar patronuojančios įmonės vadovai, valdymo organų nariai, buhalteriai ar susiję darbo ryšiais, nemokaus asmens kreditoriai ar skolininkai, turėjo bet kokią teisinę suinteresuotumą bylos baigtimi ar buvo nemokaus asmens turto pirkėjai arba atstovai (Išvados 5 skirsnio 1.2 punkte nurodyta pastaba);

2.1.4. siekiant veiksmingesnės JANA manipuliavimo atranka ir FANA fiktyvių darbo santykių, su JANA, siekiant pagerinti JANA atrankos rodiklius, priežiūros ir kontrolės suteikti įgaliojimus AVNT nustatyti JANA darbo organizavimo reikalavimus, atlikti jų laikymosi priežiūrą ir kontrolę (Išvados 5 skirsnio 1.5 punkte nurodyta pastaba);

2.1.5. plėsti poveikio priemonių sąrašą ir nustatyti už reikšmingus nemokumo administratorių nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus naujas poveikio priemones: teisės administruoti vieną, kelis administruojamus nemokumo procesus arba terminuotą teisės administruoti visus būsimus nemokumo procesus apribojimą, papildomų finansinių sankcijų (baudų) nemokumo administratoriams skyrimo sistemą (Išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

2.1.6. nustatyti draudimą paskirtam nemokumo administratoriui pirkti paslaugas iš su jais, jų sutuoktiniais, partneriais (taikoma FANA), darbuotojais (taikoma JANA), dalyviais (taikoma JANA) artimos giminystės ar svainystės, darbo ar įmonių valdymo ryšiais susijusių asmenų, jeigu taip daroma arba gali būti padaryta žala kreditorių interesams nemokumo procese (Išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

2.1.7. nustatyti nemokumo administratoriui reikalavimą suderinti taikos sutarties su nemokiu asmeniu ar jo dalyviais (skolininkais) sąlygas su nemokaus asmens kreditorių susirinkimu prieš ją teikiant tvirtinti teismui (Išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

2.1.8. nustatyti AVNT pareigą atlikti NAR priežiūrą ir reglamentuoti AVNT atliekamos NAR priežiūros vykdymo tvarką, numatant NAR priežiūros periodiškumą ir procedūras (Išvados 5 skirsnio 1.7 punkte nurodyta pastaba);

2.1.9. nustatyti NAR finansines sankcijas už AVNT nurodymų nevykdymą (Išvados 5 skirsnio 1.7 punkte nurodyta pastaba);

2.1.10. įpareigoti AVNT rengti ir skelbti viešai apibendrintą AVNT ir NAR atliekamos kompleksinės nemokumo administratorių priežiūros metinę ataskaitą.

2.2. Koordinuoti NAR ir AVNT bendradarbiavimą tobulinant Etikos kodeksą siekiant išvengti AVNT ir NAR taikomų poveikio priemonių už tą patį pažeidimo dalyką (*non bis in idem*) dubliavimo (Išvados 5 skirsnio 1.6 punkte nurodyta pastaba).

2.3. Peržiūrėti NAR taikomų nuobaudų už Etikos kodekso pažeidimus sistemą ir įvertinti finansinių sankcijų (baudų) arba kitų administracinių nuobaudų, ribojančių teisę administruoti

nemokumo procesus, nemokumo administratoriams taikymo galimybes (Išvados 5 skirsnio 1.7 punkte nurodyta pastaba).

2.4. FINANSŲ IR TEISINGUMO MINISTERIJOMS:

2.4.1. Bendradarbiauti ir imtis teisėkūros iniciatyvų ar administracinių priemonių siekiant užtikrinti, kad teismai, kreditorių susirinkimas AVNIS arba naudojantis AVNIS ir LITEKO informacinių sistemų sąveika, pateiktų duomenis AVNT apie pareiškime dėl nemokumo bylos iškėlimo nurodytus nemokaus JA ir FA kreditorius, skolininkus, nemokaus juridinio asmens vadovą, prieš skiriant nemokumo administratorių nemokumo byloje, siekiant, kad AVNT galėtų atlikti nemokumo administratoriaus *ex ante* atitiktį nustatytiems nepriekaištingos reputacijos ir nešališkumo reikalavimams nemokumo procesuose (išvados 5 skirsnio 1.1 punkte nurodyta pastaba).

Atsižvelgiant į kitas antikorupcines pastabas:

3. AVNT:

3.1. Planuojant nemokumo administratorių patikrinimus, atsižvelgiant į nemokumo procesų numatomus pokyčius, detalizuoti nemokumo administratorių atrankos kriterijus ir jų ribas (nemokumo procesų skaičių, procesų trukmę, kreditorių reikalavimų tenkinimo santykį) (išvados 5 skirsnio 2.2 punkte nurodyta pastaba).

3.2. Įtraukiant nemokumo administratorius ar jų vykdomus procesus į patikrinimų planą, jų atranką raštu motyvuoti faktinėmis riziką pagrindžiančiomis aplinkybėmis ir jas nurodyti tikrinamų nemokumo administratorių atrankos aprašyme (išvados 5 skirsnio 2.2 punkte nurodyta pastaba).

3.3. Sudaryti duomenų teikimo sutartį su VĮ Registrų centru dėl duomenų iš JADIS teikimo į AVNIS ir jų tvarkymo (išvados 5 skirsnio 2.3 punkte nurodyta pastaba).

3.4. Imtis veiksmų, siekiant, kad atliekant *ex ante* nemokumo administratorių nešališkumo ir nepriekaištingos reputacijos patikrinimus prieš skiriant nemokumo administratorių, taip pat vykdant nemokumo administratorių veiklos priežiūrą būtų prieinami duomenys, kurie reikalingi užtikrinant nemokumo administratorių nepriklausomumą, nešališkumą, nepriekaištingą reputaciją ir suinteresuotumą bylos baigtimi (išvados 5 skirsnio 2.3 punkte nurodyta pastaba).

4. AVNT IR NTA:

4.1. Imtis veiksmų tobulinant AVNIS ir LITEKO funkcionalumą, siekiant užtikrinti AVNIS ir LITEKO integracinę sąsają ir duomenų apie priimtus teismų sprendimus nemokumo bylose automatinį migravimą iš LITEKO į AVNIS realiu laiku (išvados 5 skirsnio 2.1 punkte nurodyta pastaba).

Direktoriaus pavaduotojas

Elanas Jablonskas

Almantas Gudonis, tel. +370 691 97132, el. p. almantas.gudonis@stt.lt

Rengėjo tiesioginis vadovas Domantas Lukauskas, Korupcijos rizikos skyriaus viršininkas,
tel. 8 656 60 933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

7. PRIEDAI

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
1 priedas

ANALIZUOTŲ TEISĖS AKTŲ, KITOS INFORMACIJOS IR DOKUMENTŲ SĄRAŠAS

I. LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖS AKTAI¹³⁴

1. 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų, prieiga internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1457426456471&uri=CELEX:32015R0848>;
2. 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/1023 Dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva), prieiga internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32019L1023>
3. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas;
4. Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas;
5. Lietuvos Respublikos 2019 rugsėjo 4 d. nutarimas Nr. 924 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“;
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 30 d. nutarimas Nr. 1327 „Dėl Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo įgyvendinimo“;
7. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2015 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. 1K-344 „Dėl Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“;
8. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. 1K-30 „Dėl Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo įgyvendinimo“;
9. Įmonių bankroto valdymo departamento prie Ūkio ministerijos direktoriaus 2007 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. V-27 „Dėl Audito, vertinimo ir nemokumo informacinės sistemos nuostatus bei Audito, vertinimo ir nemokumo informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“;
10. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2019 m. birželio 21 d. įsakymas Nr. V1-165 „Dėl Audito,

¹³⁴ Lietuvos Respublikos įstatymai, ES teisės aktai, analizuojamų subjektų valdymo organų sprendimai.

vertinimo ir nemokumo informacinę sistemos nuostatų bei Audito, vertinimo ir nemokumo informacinę sistemą duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“;

11. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2019 m. liepos 29 d. įsakymas Nr.V4-191 „Dėl duomenų apie fizinio asmens bankroto procesą teikimo ir skelbimo taisyklių patvirtinimo“;

12. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2021 m. lapkričio 15 d. įsakymas Nr.V4-233 „Dėl darbuotojo, atsakingo už juridinio asmens nemokumo procesų administravimą, pakeitimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

13. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugpjūčio 4 d. įsakymas Nr.V4-174 „Dėl duomenų apie juridinių asmenų nemokumo procesus teikimo ir skelbimo taisyklių patvirtinimo“;

14. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. birželio 10 d. įsakymas Nr.V4-124 „Dėl nemokumo administratorių atitikties Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo reikalavimams kontrolės aprašo patvirtinimo“;

15. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. sausio 13 d. įsakymas Nr.V4-15 „Dėl fizinio asmens, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams ir juridinio asmens, siekiančio administruoti fizinio asmens bankroto procesą, deklaracijos dėl atitikties teisės aktų reikalavimams formų patvirtinimo“;

16. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. liepos 7 d. įsakymas Nr. V1-86 „Dėl Nemokumo administratorių veiklos patikrinimų taisyklių patvirtinimo“;

17. Nemokumo administratorių etikos kodeksas, patvirtintas NAR visuotinio narių susirinkimo 2019 m. rugsėjo 13 d. sprendimu.

II. TEISMŲ PRAKTIKA

18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gruodžio 13 d. nutartis, civilinės bylos Nr. 3K-3-508/2010. Teismų praktika. 2011, Nr. 35;

19. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2023 m. spalio 18 d. nutartis, administracinės bylos Nr. eA-1221-463/2023;

20. Kauno apylinkės teismo 2021 m. kovo 4 d. nutartis, civilinės bylos Nr. e2FB-5312-947/2021;

21. Alytaus apylinkės teismo 2021 m. rugsėjo 8 d. nutartis, civilinės bylos Nr. e2FB-3639-470/2021;
22. Vilniaus apygardos teismo 2022 m. lapkričio 23 d. nutartis, administracinės bylos Nr. eI2-872-426/2022, Teisminio proceso Nr. 3-61-3-02347-2021-4.

III. KITA INFORMACIJA, LITERATŪRA, DOKUMENTAI

IR NUORODOS

23. Bankroto administratoriaus skyrimo praktika Baltijos šalyse, AVNT, 2019, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>;
24. Bankroto administratoriaus nešališkumo užtikrinimas Baltijos šalyse: bankroto administratoriaus skyrimo aspektai, Linas Meškys, Ugnė Matekonytė, Mokslinių straipsnių rinkinys „Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka“ 2014 (12), prieiga internete: <https://cris.mruni.eu/cris/entities/publication/2fecd57e-d55f-443a-beae-5af7b2544a7e/details>;
25. AVNT 2020-01-07 apibendrinta informacija apie neplaninius bankroto administratorių veiklos patikrinimus dėl elgesio kodekso 11.4.1, 11.4.4 pažeidimų, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-administratoriu-prieziura/administratoriu-veiklos-patikrinimai/apibendrinta-informacija-apie-atliktus-administratoriu-veiklos-patikrinimus>;
26. AVNT Atrankos programos 2021 metų II pusmečio rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>;
27. AVNT Atrankos programos 2022 metų rezultatų apžvalga. Prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-duomenys-ir-analize>;
28. Praėjusių laikotarpių patikrinimai, prieiga internete: <https://avnt.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/nemokumas-1/nemokumo-administratoriu-prieziura/administratoriu-veiklos-patikrinimai/praejusiu-laikotarpiu-planiniai-patikrinimai>;
29. Pateko į itin rimtą užnugarį turinčių veikėjų pinkles“, prieiga internete: <https://ve.lt/naujienos/ve-rekomenduoja1/skaityk-dabar/pateko-i-itin-rimta-uznugari-turinciu-veikeju-pinkles-1832094>;
30. „Ūkio banko ir susikompromitavusių prokurorų istorijos siūlo galas – Palangos viešbutyje“, prieiga internete: <https://www.alfa.lt/straipsnis/50419774/ukio-banko-ir-susikompromitavusiu-prokuroru-istorijos-siulo-galas-palangos-viesbutyje/>;
31. „V. Kučinsko kreditorius padavė į teismą „Arvi fertis“ bankroto administratorių: reikalauja priteisti milijoną eurų“, prieiga internete: <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/bendroves/v-kucinsko-kreditorius-padave-i-teisma-arvi-fertis-bankroto-administratoriu-reikalauja-priteisti-milijona-euru-663-2029598>;

32. „Toks atvejis – pirmas Lietuvoje: žinomas teisininkas įtariamasis pasisavinęs kreditoriams priklausančius skolininkų pinigus“, prieiga internete: <https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/aktualijos/2022/09/16/news/toks-atvejis-pirmas-lietuvoje-zinomas-teisininkas-itariamasis-pasisavines-kreditoriams-priklausancius-skolininku-pinigus-24580106> ;

33. „Bankroto administratorių šou – be pabaigos?“, prieiga internete: <https://kauno.diena.lt/naujienos/kaunas/miesto-pulsas/bankroto-administratoriu-sou-be-pabaigos-1006935>;

34. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) teisėjų kolegija atmetė nuteistųjų kasacinius skundus ir paliko galioti teismų nuosprendžius, kuriais bankroto administratorius Linas Lobeckis ir advokatas Artūras Šukevičius nuteisti dėl kyšininkavimo“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/2021/advokatas-ir-bankroto-administratorius-pagristai-pripazinti-kaltais-del-kyšininkavimo:3118>;

35. „Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT), kasacine tvarka išnagrinėjęs baudžiamąją bylą, priėmė galutinį bei neskundžiamą nuosprendį, kuriuo dėl kyšininkavimo ir dokumentų klastojimo nuteisė Klaipėdoje dirbusį bankroto administratorių Paulių Pacauską“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/2022/priimtas-galutinis-teismo-sprendimas-nuteistas-bankroto-administratorius-reikalaves-45-tukst.-euru-kysio:3422> ;

36. „Prokuroro ir STT pastangomis valstybės biudžetas papildytas daugiau nei 550 000 eurų“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/prokuroro-ir-stt-pastangomis-valstybes-biudzetas-papildytas-daugiau-nei-550-000-euru:3420>;

37. „Galimai neskaidrius valstybės įmonės nekilnojamojo turto pirkimus nagrinės teismas“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/galimai-neskaidrius-valstybes-imones-nekilnojamojo-turto-pirkimus-nagrines-teismas:2763>;

38. „Teismui perduota bankroto administratorės byla“, prieiga internete: <https://www.stt.lt/naujienos/7464/teismui-perduota-bankroto-administratores-byla:2718>;

39. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos interneto svetainė, prieiga internete: <http://www.avnt.lt/>

40. Nemokumo administratorių rūmų interneto svetainė, prieiga internete: <https://nemokumorumai.lt/>

41. Nemokumo procesų informacinis portalas, prieiga internete: <https://nemokumas.avnt.lt/public/sanction/list?filter=%7B%22page%22:1,%22pageSize%22:10,%22orderBy%22:%22manager.number%22,%22sortingOrder%22:%22asc%22,%22viewType%22:1,%22freeSearch%22:%22JAN%20C4%20AE%2038%20str.%22%7D>;

42. Teismų informacinė sistema LITEKO, Prieiga internete:
<https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/detalipaieska.aspx?detali=2> .

43. Analizės subjektų atsakingų asmenų STT pateikta informacija ir veiklos dokumentai;
